nû Roj

Haber yorum gazetesi / Rojnameya nûçeyî û şiroveyî

Yıl: 1 Sayı: 25 14 - 20 Şubat 1997

100.000.TL (Yurtdışı tutarı: 3 DM)

UNUTULMAYAN KÜRT OZANI

Mihemed Şexo

Ülkesini bir güzel periye, bir çiçeğe, bir güle benzeten, onun için yanan ve tutuşan, gerektiği gün silahını alıp savaşan bir ozandı Mihemed Şexo... S. 9

BİR BELGESELİN ANIMSATTIKLARI

Hayvanları izlerken insanları düşünmek

Vahşi hayvan ağzında çırpınan ava bakarken boşaltılan üç bin Kürt köyünü hatırlamamak mümkün mü? S. 12

Devlet partileri, ordusu ve sözde sivil kurumlarıyla "ışık; daha çok ışık!" talebinin üzerine içten hesaplı tartışmalar örtme gayretinde

Çete bu kez gündemi katlediyor

Susurluğa "kırk katır mı, kırk satır mı?" örtüsü

TANKLAR HALKLARA GÖZDAĞI

'Laikliği ayetlerle oturtma' geleneğinin takipçisi ordu, bir yandan "şeriat karşıtları etrafımda kenetlensin" dayatmasında bulunurken, diğer yandan da topyekün gözdağı mesajları vermeye çalışıyor.

KIRMIZI ÇİZGİDE TUTMA PLANI

Açıkça söylediler: Yalnızca çeteleşmenin 1993'ten sonraki kimi unsurlarından şikayetçilermiş. Kirli savaşın en yoğun günlerini de kapsayan 1993 öncesine, yani kırmızı çizgiye yaklaşılınca, "laik/anti-laik" gösterilere giriştiler.

HABER MERKEZİ- Susurluk'la açığa çıkan 'çeteleşmiş devlet' gerçeğinin üstü bu kez gündem saptırmalarla örtülmeye çalışılıyor. "Fadime vakası" ile başlayan ve Sincan'a tank çıkartılmasıyla boyutlanan gelişmeler içinde bir yandan halklara 'ya şeriat, ya kemalist laisizm" dayatıldığı, diğer yandan da Susurluğun devlet demek olduğu gerçeğinin bu tartışmalarla örtülmek istendiği vurgulanıyor.

Muhalif çevreler, sözkonusu gelişmeler içinde özellikle şu noktaların altını çiziyorlar:

* ANAP kurmaylarından Eyüp Aşık başta olmak üzere, bir çok rejim sorumlusu, Susurluk'la ortaya çıkan çeteleşmenin tarihinin 1950'lere kadar dayandığını açıklamak zorunda kaldı.

Eyüp Aşık, 1950'lerde NATO amaçları için kurulan gizli örgütlenmenin 1980 sonrası 'millileştirildiğini; yani iç muhalefete karşı kullanıldığını açıkladı. Aşık, sözkonusu örgütlenmenin 1987'lerden itibaren Kürtlere karşı kullanıldığını; 1993'ten sonra ise "özelleştirildiğini", yani, "amacından sapıp, kimi grupların çıkarı ve kişisel amaçlar için kullanıldığını açıkladı. Aşık, 1993'ten öncesini araştıramayacaklarını da açıkça itiraf etti. Bu açıklamalara göre, varlığını halen devam ettirdiğinden kuşku duyulmaması gereken ve bir kaç kişi üzerinde yoğunlaştırılmak istenen çeteleşme konusunda 'kırmızı çizgi', 1993 tarihi. Medyadaki 'bilgiler' de zaten bu yıldan sonrasına dair.

Ancak, halkların öğrenme ve hesap sorma bilincinin gelişmesiyle, 'kırmızı çizgi'nin aşılma ihtimali de ortaya çıktı. İşte tam bu noktada gösterişli Müslüm Gündüz baskını ve Sincan'a kadar uzanan tartışmalar ortalığı kapladı. Bu, tesadüf olamaz. Çeteleşmenin üzerine zoraki gündemler örtülmeye çalışılıyor.

* Tabanını diri tutmak ve vaat ettiklerini yapamamanın gerekçelerini icat etmek derdindeki RP ise, Taksim'e cami, türban gibi bilinçli çıkışlar yaptı. Sonuçta Sincan caddelerinden geçen tankların yaattığı ürkütülüden de en çok Erbakan ve kurmayları sevinmiş olsa gerek, çünkü "ne yapalım, geri adım atmazsak durum kötü" mesajını tabanına verdi ve asıl köklü politik-ekonomik geri adımlarına minder hazırlamış oldu, tabanını rejim sınırları içerisinde tutma manevrasını gerçekleştirdi.

* Sincan'daki tanklarla boyutlandırılan ve sonrasında da devam ettirilen "laik/anti-laik gerilimi" asıl olarak halklara gözdağı içermektedir. Verilmek istenen mesaj, "Sincan belediye başkanının bir kaç kelimesine karşı böyle yaparsam; gerçek rejim karşıtı gelişmelere ne yapacağımı varın, siz düşünün!" mesajıdır.

Gelişmeleri genel olarak bu noktalarda özetleyen muhalif çevreler, "darbe-şeriat" oyunu ile; gerçekte her tür gericiliği bugünlere taşımış olan kemalist 'laisizm'in şeriat karşıtı kitlelerin 'tek seçeneği' yapılmak istendiğini; buna karşı duyarlı olmak ve halkların gerçek gündemlerini bıkmadan dile getirmek zorunluluğunu da ısrarla ifade ediyorlar.

Susurluk'ta geçen hafta S. 11'de

Üniformaya güvenen çok az S. 4'te

OHAL VALİLİĞİ MGK'NIN DİREKTİFİNİ UYGULAMA PEŞİNDE

Çanak antene cihat açtılar!

Yanda, devlet güçlerince kırılan bir çanak anten görülüyor. Artık toptan yasaklama peşindeler.

MGK'nın **aldığı "MED-TV'yi susturun" kararı zorbalıkla uygulanmaya çalışılıyor. OHAL Valisi , "MED-TV'yi engellemek için çanak antenleri yasaklarız" dedi.** S. 11'de

GAP'ı ABD mi kapacak?

GAP'ın Amerikalılara pazarlandığı öğrenildi. 1997 yılında ABD Adana Konsolosluğu, GAP civarında 'incelemelerde bulunmak üzere' ABD'li 4 ticaret heyetini getirmeyi planlıyor. Konsolosluk, Türk işadamları ile bölge belediye başkanlarını ABD'ye götürecek. Bu girişimler, "ABD GAP'a göz dikti" yorumlarına neden oldu.

Türk - Amerikan İşadamları Derneği ve ABD Adana Konsolosluğu tarafından organize edilen ve 15-22 Şubat tarihleri arasında gerçekleşecek olan ABD gezisinin asıl amacının GAP bölgesine ABD'li yatırımcıları çekmek olduğu bildirildi. Gezide GAP bölgesindeki 10 belediye başkanının da yer alacağı öğrenildi. S. 3'te

nû Roj

Avrupa temsilciliğimizden okurlarımıza duyuru

Sevgili okuyucu;

Gazetemiz içerik, teknik ve her yönüyle kendini geliştirmek ve yenilemek çabasında. O nedenle okuyucularımızın yakın desteğini ve katkılarını bekliyoruz. Şubat ayında abone sistemine geçiyoruz. Özellikle Avrupa'da kısa zamanda abone sistemini yerleştirme çabasındayız. Bu doğrultuda, gazetemizin Avrupa bürosunun açılması içinteknik hazırlıklar hızla sürmektedir.

Bu çabanın bir sonucu olarak, tüm Avrupa için yeni bir Konto açtık. Almanya ve diğer tüm Avrupa ülkelerinden gazetenin satış paraları ile abone tutarları bu kontoya gönderilecektir.

Başta gazete temsilciliklerinin ve tüm okuyucularımızın dikkatine sunuyoruz.

Avrupa kontosu:
Stadtsprakasse Dortmund
Konto No: 931 000 152
BLZ: 440 501 99.

Saygılarımızla

Avrupa Nûroj Temsilciliği

Barış Girişimi Barış Vakfı kuruyor

Barış İçin Bir Araya Çalışma Grubu, "Barış ve Demokrasi İçin Bir Araya" adıyla bir vakıf oluşturma çabasını hızlandırdı. Girişim tarafından 31 Ağustos 1996'da AKM'de yapılan ikinci toplantıda kararlaştırılan vakıflaşma yolunda ilk adım atıldı. S. 4'te

Köye dönüş masalına inanan yok

Refahyol **hükümetinin iktidara gelişiyle birlikte başlayan köye dönüş vaadleri boş çıktı. Söylediklerinin tersini yapmakla ünlü Erbakan, köye dönüş aldatmacasında da kimseyi yanıltmadı!**

Beş yıl **önce koruculuk yapmadıkları gerekçesiyle boşaltılan Mardin'e bağlı Tizyan (Elmabahçe) köylülerine, tüm müracaatlarına rağmen köye dönüş izni verilmiyor.** S. 3'te

'Hayvancılık ölüyor'

Türkiye Genç İşadamları Derneği raporunda hayvancılığın komada olduğu vurgulandı. S. 11'de

Üniversite yönetimine "polisin sözlü bilgi talebini bile karşılayın" emri

Üniversiteler polise emanet

İstanbul **Üniversitesi'ne gönderilen Valilik yazısında öğrencilerle ilgili olarak üniversitede bulunan her polisin öğrencilerle ilgili bilgi talebinin karşılanması istendi. Artık Terörle Mücadele Şubesi, üniversite yönetiminden, öğrencilerle ilgili fotoğrafları da dahil tüm bilgileri yazışma bile olmaksızın alabilecek.**

Bu isteğin **rektörlük tarafından uygulanması halinde, herhangi bir öğrencinin fotoğrafı, açık kimliği ve adresinin, üniversitede görevli Terörle Mücadele Şubesi Müdürlüğü'ne bağlı polislere verilmesi için resmi yazışma da istenemeyecek** S. 4'te

HÛN HÎN WEXTA DİBÎNÎN NÛROJÊ DİXWÎNÎN?! ZÛ BEŞDARÎ KAMPANYA ABONE BİVÎN! ABONE BİVÎNÎN, ABONE BİVÎN!.. ■ SİZ HALA NÛROJ'U BULDUKÇA MI OKUYORSUNUZ?! HEMEN ABONE KAMPANYAMIZA KATILIN! ABONE OLUN, ABONE BULUN!..

Alternatif olma mücadelesinin sorunları

Mehmet MÜFİT

Dünyada ve ülkemizde sorunlar ve ilişkiler, çok yönlü ve çok boyutlu düzeylerde oldukça karmaşık tarzda yoğunlaşarak gelişmektedir. İzafi anlamda, hem basit hem de karmaşık çelişkiler yumağı halinde, iç içe geçmiş biçimde sorunların kendilerini açığa vurmalarına karşın, esasında hiçbir şey basit tarzda gelişme göstermiyor. Sorunların "basitliğine" kapılanlar sonunda büyük yanılgılarla gerçeğin karmaşıklığı içinde kendilerini bir daha toparlamamak üzere kaybetmektedirler.

Bugün içinden geçmekte olduğumuz süreçte, devrimci taktiklerin doğru tarzda saptamalarından önce, ülkemizin siyasal durumunun net olarak değerlendirilmesi gerekir. Taktikler bu değerlendirmeyi takip etmelidir ve ancak bu taktirde mücadeleci yurtsever kitlelerin, tespit edilen taktik politikaları desteklemeleri sağlanabilir.

Öne çıkmış savaşımcı kitlelerin önemli kesimleri belli bir güce kanalize olmuşlardır. Bu durum, ortaya çıkarak Kürdistan'ın zor koşullarında siyasi arenada kendisine yer açmak isteyen yenilikçi güç için, imkanların yaratılması ve kullanılması bakımından çok büyük zorluklar ortaya çıkarmıştır. Hiçbir şey 1984, hatta 1989 yılları öncesi gibi değildir; bu bakımdan kısa dönemde kitleleri, özellikle de öncü kesimleri ikna etmek kolay olmayacaktır, hatta yapılacak çok işin olduğunun şimdiden bilinmesi gerekir.

Sonuçları itibarıyla mevcut durum şudur; ülkemizde silahlı ulusal kurtuluş hareketi sürmekte ve halkımızın demografik yapısında çok büyük bozukluklar bizzat sömürü savaşını yürüten devlet tarafından yaratılmıştır. Kırsal alanlar önemli ölçüde boşalmış, sosyal ve ekonomik yapılar alt üst olarak değişime uğramıştır. Yeni ekonomik, sosyal ve siyasal hatta psikolojik yapılanmalar yoğun baskı ve şiddet koşullarında ortaya çıkmıştır. Bu durum silahlı ulusal kurtuluş hareketi ve onun klasik biçimlerde sürdürülmesini zayıflatan, tedricen eski önemini tartışma konusu yapan, yeni ortamları ve yeni olanakları ortaya çıkarmıştır.

Esas olan iki taktik karardır:
1- Yeni bir savaş odağının oluşturulması için modern tekniği kullanan uzmanlaşmış mekanizmaları yaratılması,
2- Açık, ulusal kimlikli bir oluşuma gitme.

Tam da böylesi koşullarda, değişiklikleri gören, anlayan ve buna göre organik bir yapı olarak birlik esprisiyle yeniden yapılanan Kürdistanlı bağımsızlıkçı marksist hareket, iki taktik tespite vurgu yapmıştır. -Burada şunu belirtmek lazım; devrimci bir parti için taktik ile kastedilmek istenen "siyasal tutumun ya da siyasi eylemin niteliğinin yönünün ve yöntemlerinin" belirlenmesidir. Yoksa taktiğin her politik davranış içinde adeta "günah keçisi" yapılarak bazılarınca anlamının ya da öneminin küçünmesi değil-

Sözkonusu olan esasında iki taktik karardır:

1- Yeni bir savaş odağının oluşturulması için modern tekniği kullanan uzmanlaşmış mekanizmaları yaratılması,

2- Açık, ulusal kimlikli bir oluşuma gitme.

Burada önemli olan ve açıkça ortaya konulması gereken soruya, birini diğerinin karşısına koymaya çalışarak, ikincisini birincisinin üstünde tutarak cevap verilmeye çalışılmamalıdır.Siyasal ağırlığın nereye verilmesi gerektiğine ilişkin cevap önem kazanmasına rağmen iki taktik politika da doğrudur.

Ülkemizde 13 senedir süren ve öyle kısa sürede bitmeyecek olan bir silahlı savaş sürdürülmektedir. Dolayısıyla, savaşın sürdüğü koşullarda şiddetten kaçış devrimci bir parti için malesef mümkün değildir. Politikanın, deyim yerindeyse silahlarla yürütüldüğü koşullarda etkili mücadele ve siyaset, silahı kullanmakla olanaklı hale geliyorsa, bundan kaçınılamaz. Halkın ve ülkenin gidişatını etkilemek, ortaya çıkan tarihsel gelişmenin yönünü doğru yönelime kanalize etmek doğrultusunda, güç olmanın başka türlü yolu ve imkanı var mıdır?

Amaç marksist hareketin varlığını korumaksa, sorun yoktur. Ama, asıl masele devrime sahip çıkmaksa, onu ilerletme ve handikaplarından kurtarma problemiyse eğer, o taktirde güç kullanma dışında ne yazık ki bir başka seçenek ufukta gözükmüyor.

"... büyük tarihsel sorunlar ancak kuvvet kullanarak çözülebilir..." der Lenin. Fakat bu tespit açık politika yapılmasını (zaten başka türlü olmaz) legal örgütlenmeyi engellemez. Önemli olan, söz konusu iki taktiğin koordinatlarını doğru tarzda kurma yeteneğini ortaya koyabilmektir.

Bağımsızlıkçı marksist hareket, Kürt ulusunun ve Kürdistan ulusal kurtuluş devriminin politikasını yapmaktadır. Bu yüzden iddiaları gibi siyaseti de büyük, ufku geniş olmak zorundadır. Esasen, siyasal bir partiyi uzun vadede adım adım yükselten ve ona kitleler nezdinde itibar kazandıran, programına denk düşen büyüklükte politikalar yapmasıdır.

Bir takım Kürdistanlı partiler gibi, bağımsızlıkçı marksist hareket şayet politikanın büyüklüğünden "korkarsa", o taktirde bugünden itibaren ulusal kurtuluş devrimine olan katkısı tartışma konusu olmaktan kurtulamaz. Silahlı ulusal kurtuluş mücadelesinin belli bir kapsamda varlık gösterdiği bu koşullarda -ki bu koşullar önümüzdeki seneleri de dolduracaktır- PYSK'nin önünde Kürdistan devrimine birşeyler katıp katmayacağı ve "herhangi bir şey öğretip öğretmeyeceği sorunu" (Lenin) bütün acilliğiyle durmaktadır.

Vesayet Altındaki Demokrasi

Ercan SEZGİN

Türkiyede son üç aydır önemli olaylar vuku buluyor. Her an gündem değişimi devam ediyor.

Önce susurluk kazası meydana geldi. Pis ve karanlık ilişkiler üzerindeki örtü aralanmaya başladı. Toplum "temiz toplum" özlemiyle "Aydınlık için bir dakikalık karanlık" eylemini başlattı. Görülüyorki toplum pekde duyarsız değil.

TÜSİAD demokratikleşme ile ilgili görüşlerini bir raporla kamuoyuna sundu, Milli Güvenlik Kurumu ve Genelkurmayla ilgili bölümleri ses getirdi. Demokrasi çevrelerinden olumlu karşılanırken karşı tepkiyi yine askeri çevreler gösterdiler.

Refah partisi Taksim'e ve Çankaya'ya camii fikrini ortaya atarak İstanbulun düşmanlardan ! fethini gündeme getirdi. Öte taraftan kurban derisi toplama ve karayolu ile hacca gitme tartışmalarına öncülük etti.

Gelişmelerden toplumun bir kısım sivil kesimleri rahatsızlıklarını ifade ettiler. Ama önemlisi genelkurmayın rahatsızlık duyduğu "anti-laik" gelişmelerin rejimi tehlikeye düşürdüğü, bu amaçla Gölcük'te ve genelkurmayda komutanların toplanıp değerlendirme yaptıkları yine çeşitli basın yayın organlarınca ifade edildi.

Demokrasilerde sivil otoritenin görevine giren konularda genelkurmayın rahatsızlığını ifade etmesi bu amaçla toplanması ve "sivil yönetimin" başlarına uyarılarda bulunması Türkiye'ye özgü bir olgu olsa gerektir.

Emekli generaller TV'lerde boy göstererek "laik cumhuriyeti koruma ve kollama " nedeniyle görevlilerin darbe yapabileceklerini ifade etmeye başladılar. Üstelik bunu çok doğal bir şeymiş gibi söylüyorlar.

Bu gelişmeler yaşanırken, darbe çığırtkanlığı yapılırken Sincan'da düzenlenen "Kudüs gecesi" bu çevrelerin ekmeğine adeta yağ sürdü. Refahlı belediye başkanı İran büyükelçisinide geceye davet etmiş, büyükelçi gecede bir de konuşmada yapmıştır. Gerek Büyükelçinin gerekse Belediye başkanının konuşması büyük yankılar uyandırdı.Tanklar hemen Sincan'da boy göstermeye başladı. "Laik cumhuriyetin" bekçileri tepkilerini dile getirerek birden Refah'a karşı darbeyi savunur oldular.

Genelkurmay hemen Büyükelçinin gönderilmesini ve Belediye başkanın görevden alınmasını istedi. Sözde yönetenler,İstanbulu fethe gelenler! hernedense ses çıkarmadılar.

Hayret edilecek gelişmeler oluyor. Aslında hayret edilecek bir şey yok. Türkiye gibi militarist gelenekleri olan bir devlet yapılanmasının egemen olduğu ülkede bunlar hayretle değil normal görülmelidir.

Bir diğer olay Kartal'da MHP ilçe başkanın öldürülmesi. Birileri sanki geçmişi hatırlatmak istiyor.

Bu olay ve gelişmeler üzerinde önemle durulması, düşünülmesi gerekir.

Refah partisi "adil düzen" söylemiyle geldi. Adil düzenin boş vaadlerden başka bir şey olmadığı, adil olmayan bu kısacık hükümet ortaklığı boyunca görüldü.

Bu dünya için bir şey yapamacaklarını anlamış olacaklarki tabanlarına "öbür dünya" için bir şey yapmaları gerekiyordu. Refah içinde temsil ettikleri kitleyi "kollamave koruma" görevi vardı bu sebeble Taksime camii , kurban derisi, karayoluyla hac söylemleriyle bilinçli bir şekilde kutublaşma yaratarak kamplaşmayı körüklediler.

Sincan'da düzenlenen gece nedeniyle uyarılar yapıldı. Mevcut hukuk kuralları hiçe sayılarak genelkurmayda toplantılar yapılarak hükümete uyarılarda bulunuluyor.

Enbaşta fetihçi! hükümet sesini çıkarması gerekirken sesini çıkarmıyor.

Belediye başkanının yaptıklarına karşı koyan kimi partiler, tankların yürümesine bir şey demiyorlar.

Darbe hazırlıklarından bahsolunuyor, hükümetten ses yok.Aslan sosyaldemokratlar dahil olmak üzere hiç bir parti tavır koymuyor.

Cumhurbaşkanına "rahatsızlıklar" bildiriliyor ses çıkmıyor. Sivil otoritenin görev sahasına giriliyor hiç kimsede ses yine yok.

Tüm bunlar T.C. demokrasisinin karekterini ve partilerin askerleştiğini gösteriyor.

Buda Türkiyeye özgü bir demokrasi ve yönetim anlayışı olsa gerek.

Sistem tıkanmıştır. Çırpınarak ayakta kalmaya çalıştıkça dahada batmaktadır. Tıkanmışlık Refah'ı iktidar ortağı yapmıştır,ama o da sistemin bir parçası olduğunu halka göstermiştir.

Tıkanmanın sebebi Kürt sorunudur. Bunu çözmedikçe yönetimin üstündeki askeri vesayetin son bulması mümkün değildir.

Son zamanlarda kimilerine örtülü askeri demokrasiyme yönetimde az geliyor olmalı ki. Örtünün kaldırılması isteniyor.

Bunun çözüm olmadığı 1980 darbesiyle görüldü. Çözümsüzlükleri çözüm olmaktan artık çıkarmak gerekir.

ANMA

Ulusal kurtuluş ve sosyalizm mücadelesinin yılmaz savaşçısı
Bedri YOLCU
yoldaşı, provokatörlerce katledilişinin 7. yıldönümünde saygı ile anıyoruz.

PYSK

Nûroj gerçeğin sesidir

1975'ten beri Kürt basın yayın organlarını düzenli olarak okuyorum. 1975 -1980 arası dönemde yayınlanan Kürt dergi ve gazeteleri o dönemde önemli bir rol oynadılar. Her yayın kendine özgü bir misyonu yerine getirdi. Kürt ulusal uyanışında bu yayınların önemli rolü oldu. O dönemdeki yayınlar aynı zamanda birer örgütleme ve propaganda aracı oldular. Bir çok Kürt siyasal hareket o dönemdeki isimleriyle anıldılar.

1980'lerden Medya Güneşi'nin çıkışına kadar Kürt yayıncılığı tarihinin en durgun dönemini yaşadı.1980'de Askeri Faşist cuntanın yönetime el koymasıyla birlikte Türk devrimci ve sosyalist yayınlarının yanı sıra Kürt devrimci yurtsever yayınlarda yasaklandı.1988'in başında Medya Güneşi'nin çıkışı bu yasağa, bu karanlığa sıkılan bir kurşun oldu. Medya Güneşi'ni diğer yayınlar izledi. Fakat Kürt basın yayın tarihinde Medya Güneşi, Jiyana Nû ve Roj/Nûroj'un çok önemli ve farklı bir yeri vardır.

Bilindiği gibi 1975-1980 döneminde yayınlanan Kürt dergi ve gazeteleri ideolojik-politik gazetelerdi. Bu basın yayın organların temel yayın politikaları ideolojik birlik temeli üzerinde şekillenmişti. O gün savunulan ideolojik birlikte farklı görüşlere yer vermek yoktu. Pluralizm-çokseslilik- yasaktı. Aynı yayın organında birbirinden farklı iki ayrı yazı yayınlanmazdı. Bugün de bazı Kürt siyasal hareketlerin yayınlarında bu anlayış sürmektedir.

Pluralizmin savunulmasında, farklı görüşlerin aynı yayın organında yayınlanmasında ilk önemli adımı atan Medya Güneşi oldu. Medya Güneşi'nde birçok sorun cesaretle değerlendirildi, birçok soruna açıklık getirildi. Farklı görüşlerden korkulmadan aynı sayıda veya farklı sayılarda yayınlandı. Medya Güneşi'ni Jîyana Nû ve Roj/Nûroj takip etti. Bunlar da çoksesliliği korkmadan seslendirdiler.

Bu dönemde Nûroj'da farklı görüşlerin yayınlanması bazılarının tuhafına gidiyor. Bazıları da pluralizmin özünü kavramadıkları için farklı görüşlerin kamuoyu önünde aynı yayın organı içerisinde yayınlanmasını kavramıyorlar. Nûroj ulusal demokratik bir kitle yayınıdır. Nûroj'un sayfaları tüm devrimci, sosyalist ve yurtseverlere açıktır. Nûroj'un perspektifi klasik ideolojik birlik argümanı değil, programsal birlik temelinde pratik-politik birliğin savunulmasıdır. Nûroj farklı görüşlerden korkmadığı gibi bunları politikanın zenginliği olarak görüyor.

Nûroj gerçekleri kitlelere aktarmanın bir aracıdır. Nûroj her zaman gerçeğin peşinde koşan bir kitle yayınıdır. O gerçeğin kimsenin tekelinde olmadığı bilinciyle hareket eden bir yayındır. Nûroj ulusal ve toplumsal sorunsalın gerçekliğini bilince çıkartan ve sorunların çözümü için politika üreten bir yayındır. Onun politik tercihi gerçeklerin kitlelere aktarılması ve doğrunun güçlendirilmesidir.

Gerçeğin sesi olan Nûroj gazetesini güçlendirmek, onu haber ve yorumlarla zenginleştirmek, maddi ve manevi olarak ona destek sunmak devrimci yuurtsever bir görevdir. Nûroj'daki politik perspektifin ve doğru haberciliğin kitlelere ulaşması için uğraş vermek, Nûroj'un satış grafiğini yükseltmek Nûroj'a abone bulmak acil olarak yapılması gereken temel görevlerden biridir.

Bunun için haydi görev başına !..

Ulusal kimlik ve ulusal kültür üzerine (10)

Hasan YALÇIN

Arap-İslam ordularının zaferiyle sonuçlanan Kadisiye savaşı (M.632) sonucu, Kürtlerin islamiyeti zorla benimsediği bilinmektedir. Kürdistan'da islamın egemenliği aynı zamanda Kürt dili ve kültüründe önemli bir değişimi de beraberinde getirmiştir.

İran Sasani devletinin resmi dini Zerduşlukta, Zerduştluk Ortaasya'dan Yemen'e kadar geniş bir alana yayılmıştı. Zerdustilerin dinsel kitabı Avesta, Pehlevice denen bir dille yazılmıştı. Zerduştluk dininin yayılması beraberinde Pehlevice'nin de yayılmasını beraberinde getirmişti. Halklar için ikinci bir dil olan Pehlevice, İranoloji'nin Farsoloji gibi anlaşılması ve başka etkenlerden dolayı orta dönem Farsçası diye biliniyor. Tabi ki bunda Arap egemenliğinin Farsçayı Pehlevice'ye nazaran daha güçlü kılma ve Tahran üniversitesi'nin ve İran devletinin de önemli bir rolü var. Medo-Pers ilişkilerini Fars kökenli Kurus'un ve Med düşmanlığı üzerine kuran Grek ve Roma tarihçilerini de unutmamak gerekir. Babilanya'da bulunan altın bir silindirdeki yazılanlara göre, Kurus Zerdusti değildi. Ama buna rağmen günümüz bazı batılı bilim adamları (doğubilimcileri nb) bu gerçeği bilmemezlikten geliyorlar.

Kürtler arasında Zerduştluk ve Pehlevice yaygındı. Bu yaygınlık sadece dil ve kültür yönünden ele alınamaz. Bunun siyasal boyutları da vardır. Ayrıca Sesaniler döneminde Pehlevice ile Persan dilinin kullanıldığı biliniyor. Nasıl olur da her ikisi birden Orta Farsça olur. Açıktır ki Pehlevice Orta Farsça değil, Orta Kürtçedir. Dil sorununa, Pehlevice'yi Orta Kürtçe görmeden sağlıklı bir çözüm üretilemez.

Kürt kökenli araştırmacı-yazar F.Bulut şöyle der; Arap kültürünün etkisiyle, ezilen diğer halkların dilleriyle birlikte aşağılanan ama özelde alfabeyi ve hükümeti olmadığı için çifte baskıya uğrayıp, hor görülerek Kürtçe rezilliktir, b...tan bir dildir, biçiminde Arap-İslam kayıtlarına bile geçen Kürt dilinde ilk yazılı kültürel başkaldırını bilge, alim Muhammed İbn Adem (M.1205) tarafından gerçekleştirildiğini belirtmiştik. Fakat bu biraz bireysel ve istisnadır. Daha önce Hicni 5. yüzyılda "Bağdat Seylani" lakabıyla ünlü Avusirvan adlı bir Kürt şairinden bahsedilir. (Bkz. F.Bulut Kürt Dili'nin Tarihçileri)

Yukarıda bahsedilen Bağdat kasalan diye vasıfyandırılan 5.yüzyılda yaşamış Avusirvan kimdir? kanaatimce bu Sosani kralı Avusirvan lakaplı Keyhusro'dur. Şöyle ki, birincisi Hicri 5.yüzyılda yaşamış Avusirvan adlı kişi ile Keyhusro'nun yaşadığı dönem çakışıyor. Onun tahta geçtiği dönem H.531'dir. İkincisi, Bağdat, Keyhusro döneminde önemli bir Sasani merkeziydi, belki de başşehriydi.

Üçüncüsü, Newrozu Kürtlerin Kawa adına kutlaması tesadüfi değildir. Kawa Sasani kralı Keyhusro'nun kardeşlerinden biridir. Avusirvan adının Şerefname'de geçtiği Bitlis ve başka yerlerde Keyhusro'nun Kürt kökenli olduğu yolunda güçlü rivayetin olduğunu gösteriyor. Ayrıca, Kürtlerin cin ve şeytanlardan geldiğini söyleyen fanatik Arap-İslam yazarlarının varlığı da biliniyor.

Yukarıdaki anlatılanlarla Şerefname'de feth el buldan diye adlandırılmış eserdeki anlatılanlar arasında da yakın benzerlikler görülüyor. İhtimaldir ki feth el buldan adlı eserin esası mucem-ul-buldandır. Şerefname'deki adıyla anlatılanlarda Ahlat emiri yustinyus adı geçiyor ki, bu Bizans kralı Justinien olabilir. Bu Bizans kralı Sasani kralı Keyhusro döneminde yaşamış, ayrıca daha önce belirttiğim Mir Husro lisan-ut-Teyr adlı eserde adı geçen Mir Husro Keyhusro olabilir. Kısacası Kürtlerin Sasani kralığıyla politik bağlantılarından söz edilebilir.

Mezopotamya ve İran üzerine uzman Leningrad Üniversitesi Prof.N.Pigulevskaya, İran devletinin şehirleri adlı eserinde Selekun evi Karka şehri hakkında şöyle der;

"Böylece Hıristiyan Aristokrasisi (Akbalaha şehri) Salıpur oğlu şahlarşahı Behramla çağdaştı. Pers kralı aristokratik bir aileydi. Dedesi Husröven sarayda yaşıyordu. Altın mühürler, paralar, fakirlere ait elbiselerden anlaşılıyordu ki Akbalaha aileler sosyal gruplara ayrılmıştı. Babasının ölümünden sonra bütün şehirlerin mirasını, bütün nesneleriyle birlikte devraldı. Onlar içinde kiliseye ait olan eşyalar, altınlar, ipek üretiminden elde edilen paralar, göz kamaştırıcı vazolar vardı. Onun mirası içinde doksan adıyla tanınan bir köy vardı. Bu köy dedesi Husrovan'ın ismini taşıyordu. Salıpurbaraz veya Sahpurburz da Karka kökenliydi."

Yukarıda anlatılanlardan iki şehir yani Akbalaha ve Karka şehri dikkati çekiyor. Karka şehri kanaatime göre Şerefname'de geçer Karkar nahiyesidir. Burası eskiden Muks eyaleti içinde yer alıyordu. Roma ve Bizans kaynaklarında Müks Moksena vilayeti diye geçiyor.

Karkar şehri Asur yazıtlarında da geçiyor. A.H.Sayce Karka yerine Karkar adını veriyor. (Bkz. A.H.Sayce fresh ligt from the ancient moments) N.Pigulevskaya Karka (Karkar) şehriyle ilgili ilginç bilgiler veriyor. Bu bilgiler Urartular dönemine kadar ulaşıyor. Bu bilgiler içerisinde dikkati çeken noktalardan biri de Med kökenli Arbak adlı bir kraldır. Xenophone ise bunu politik ve askeri bir lider olarak değerlendiriyor. Arbak, Kurus'un ordusunun dört genaralinden biri olarak adlandırılıyor. Biraz çelişkili bu açıklama üzerinde durmak için Arbak'ın karşı olduğu Nemrud'dan bahsetmek gerekiyorki bu durumda tekrar geriye dönmeyi gerektiriyor. Diğer önemli bir bilgi de daha önce benim bahsettiğim Gara Sasuni'nin de söz ettiği baleki ve baren adlı iki aile üzerine de bilgiler var. Kestulikle bunların Asur kökenli olduğu ve Asur kralı Sancenib'in oğulları olduğu belirtmesinin çarpıtma olduğu Karka şehri ile ilgili açıklamalardan anlaşılıyor. Kısaca özetlemek gerekirse Şerefname'de bahsedilen Bitlis'deki rivayet doğrulanıyor. Şerefname'de adı geçmeyen Veysel Karani ile ilgili yazılanlar ve rivayetler ise İslamiyete monte edilmiş bir olgu olduğu kesindir. Bunu Goranlar ile ilgili anlatılanlarda adı geçen Keyo oğlu Goderz meselesinde ele almak gerekiyor.

Daha önceki yazımda Geyikli Baba'dan bahsetmiştim. Açıktır ki Geyikli baba dönemi ile Sasaniler dönemi arasında büyük bir zaman farkı var. Şimdi elimde olmayan VI.yüzyıla ait olan Diyarbakırla ilgili bir kronik var ki belki bu kronik bu boşluğu önemli ölçüde doldurabilir.

ANMA

Katledilişinin 17. yıldönümünde, ulusal kurtuluş ve sosyalizm mücadelesinin yılmaz savaşçısı
Ali Rıza KOŞAR
yoldaşın mücadelesi yolumuzu aydınlatıyor. Saygı ile anıyoruz.

PYSK

ANMA

E Eşref D Dursun

Diyarbakır zindanlarında kaybettiğimiz **Eşref Dursun**'u ölümünün 9. yılında saygıyla anıyoruz.

M. Can Azbay, Davut Hanar, Hanifi Sümer

Özür ve düzeltme

Geçen sayımızda bu sütunlarda yer alan ilanda dizgi hatası sonucu ciddi bir soy isim yanlışlığı yer almıştı. Bu nedenle aynı ilanı yukarda yeniden yayınlıyor, ilan sahiplerinden ve okurlarımızdan özür diliyoruz.

GAP'ı ABD mi kapacak?

ABD, Adana konsolosluğu vasıtasıyla GAP'ta 'alıcı gözüyle' incelemeler yaparken, GAP bölgesi belediye başkanları ile kimi işadamları da ABD'ye davet edildi

HABER MERKEZİ- GAP, Amerikalılara pazarlanıyor. Türk- Amerikan İşadamları Derneği ve ABD Adana Konsolosluğu tarafından 15-22 Şubat tarihleri arasında yapılacak olan gezinin asıl amacının GAP Bölgesi'ne ABD'li yatırımcıları çekmek olduğu bildirildi. GAP pazarlanmasında ABD Adana Konsolosluğu'nun aktif rol üstlenmesi ise dikkatleri çekti. Ağırlıklı olarak konsolosluk tarafından organize edilen gezide Kürt illerindeki 10 belediye başkanının da yer alacağı öğrenildi.

Konuyla ilgili gözlemciler, GAP'ın bölgeyi yabancı yatırımcılar için cazip hale getirdiğini belirtiyorlar. Edinilen bilgilere göre 1997 yılında ABD Adana Konsolosluğu, GAP civarında incelemelerde bulunmak üzere ABD'li 4 ticaret heyetini getirmeyi planlıyor.

ABD'ye gezi

Bu arada TABA Çukurova Temsilciliği ile işbirliği yapan konsolosluk, şubatın ikinci yarısında ise Türk işadamları ile yöre belediye başkanlarını ABD'ye götürecek. Atlanta ve Washington'a yapılacak bu gezi sırasında, asıl amacın GAP'ın pazarlanması olduğunu belirten TABA Çukurova Temsilcisi Erdal Kamışlı, "GAP'ı ve dolayısıyla GAP'a açılan kapı olarak kabul edilen Çukurova'yı, İskenderun'u ve Mersin'i tanıtmak, ABD'li yatırımcıları bu bölgeye çekmek istiyoruz" dedi. Gezi sayesinde ABD özel sektörü ile Türk yatırımcısının buluşturulacağını belirten Kamışlı, geziyi bir "marketing" olayına benzetti. Çukurova'da fast-food mağazalarının dışında herhangi bir Amerikan yatırımın bulunmadığını söyleyen Kamışlı, tekstil ve tarım sanayii için GAP'ın avantajları olduğunu belirterek "bu alanlarda yatırımlar gündeme gelebilir. Ancak gezinin hemen ardından bu yatırımlar yapılacak diyemeyiz. Bu bir süreç işidir" diye konuştu.

ABD'ye yapılcçak gezide işadamlarının yanı sıra 10 belediye başkanı da yer alıyor. Aralarında Urfa Belediye Başkanı Ahmet Bahçıvan, Malatya Belediye Başkanı Münir Erkal, İskenderun Belediye Başkanı Mete Aslan, Van Belediye Başkanı Aydın Talay, Muş Belediye Başkanı Abdülkadir Turan, Mardin Belediye Başkanı Abdülkadir Tutasi, Batman Belediye Başkanı Salih Gök, Antep Belediye Başkanı Celal Doğan ve Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Bilgin'in de bulunduğu grup, ABD'deki belediyecilik konularında da incelemelerde bulunacak.

Öte yandan konuyla ilgili gözlemciler, Kürt bölgelerindeki savaş sürdükçe ABD'nin buralarda direkt yatırımcı olarak davranmasının zor olduğuna dikkat çekiyorlar.

'Özelleştirmeler ertelenecek' vaadi

DİYARBAKIR- Milletvekilleri ile bakanların bir kısmının, gösterilen tepki üzerine Kürt bölgelerindeki özelleştirmelerin ertelenebileceğini söyledikleri açıklandı. Özelleştirme kapsamına alınan Diyarbakır, Mardin, Şırnak, Batman, Siirt, Bitlis, Muş, Van ve Hakkari TEDAŞ Dağıtım Müesseselerindeki özelleştirmenin uzun bir süre ertelenebileceği bildirildi. Tes-İş 1 No'lu Diyarbakır Şube Başkanı Ali Öncü, Ankara'da geçtiğimiz hafta bir araya geldikleri bölge milletvekilleri ile bölge bakanlarına, Kürt illerinde siyasi istikrar sağlanmadan yapılacak olan özelleştirmenin olumsuz sonuçlar doğuracağını anlattığını söyledi.

Diyarbakır'da önceki hafta hazırladıkları ortak deklarasyonu bölge milletvekili ve bakanlarına sunduklarını anlatan ve enerji sektöründe yapılacak olan özelleştirmenin bölgede siyasi bir istikrar ortamının sağlanmadan yapılmasının vahim sonuçlar ortaya çıkaracağını, bölge parlamenterleri aracılığıyla hükümete ilettiklerini bildiren Tes-İş 1 No'lu Şube Başkanı Ali Öncü, "Görüştüğümüz bölge milletvekilleri ve bakanlar, bu teklifimize oldukça olumlu baktılar ve katıldıklarını söylediler. Bölgedeki TEDAŞ dağıtım müesseselerinde özelleştirmenin siyasi istikrar sağlanıncaya dek ertelenmesi için hükümet yetkilileriyle görüşeceklerini ve olumlu bir karar çıkarabilmeleri için büyük bir çaba harcayacaklarını söylediler" diye konuştu.

'Doğu holding' doğamıyor

HABER MERKEZİ- 'Doğu holding' girişimi fos çıktı. Kürt patronlar, yatırım yerine savaşa harcama yapılmasının yatırım yapmayı düşünen sermayedarları ürküttüğünü açıkladı. Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Şirin Yiğit, hükümetlerin, "Tesisler açılıyor" vaadlerine rağmen, tek kuruş işletme kredisi verilmediğine dikkat çekerek, "Hükümet sözünü yerine getirmedi. Mezopotamya Oteli 3 yıldır işletme kredisi alamadığı için açılamıyor. Bu yüzlerce tesisten sadece biridir. Teröre trilyonlar harcanırken, ekonomik yatırımlara tek kuruş kredi verilmiyor. Ankara'nın uykudan uyanması lazım. Ankara'nın bu tutumu karşısında işadamları da yatırımdan kaçınıyorlar. Özel sektör-devlet el ele bölgede ekonomik kalkınmayı sağlayabilir" diye konuştu.

'Doğu holding'in yöneticisi bile yatırımdan kaçıyor

Dedeman oteller zincirinin patronu Murat Dedeman, Diyarbakır'da yapımı devam eden 11 katlı Mezopotamya Oteli'ni almaktan vazgeçti.

Bir süre önce Doğu Holding yetkilileri ile bölgedeki yatırımları incelemek üzere Diyarbakır'a gelen Dedeman oteller zinciri Yönetim Kurulu Başkanı ve Doğu Holding Yönetim Kurulu Üyesi Murat Dedeman, buradaki 11 katlı Mezopotamya Oteli'ni alarak işletmeye açacağını söylemişti. Ancak Dedemanlar oteli almaktan vazgeçtiklerini açıkladı.

Otel sahibi Bekir Karahan ise, Dedemanların oteli almaktan vazgeçmesini şu cümlelerle ifade etti: "Bana başka yerde yapımı devam eden otelleri olduğunu, finansman sorunu yüzünden vazgeçtiklerini söylediler. Oteli aslında biz işletmek istiyoruz. Ancak ekonomik gücümüz buna yetmiyor. İşletme kredisi almak istedik o da olmadı. 24 Aralık tarihinde hazırlanan kararnameye eğitim, sağlık ve hizmet sektörleri alınmadı. Bu yüzden işletme kredisi bile alamıyoruz. Kararnameye otobüs işletmeciliği, demir-çelik, maden ve orman işletmeciliği alınmış ki, bunlar da Güneydoğu'da pek bulunmayan sektörlerdir. Güneydoğu'da onlarca tesisin işletme kredisi bürokrasi duvarına takıldı."

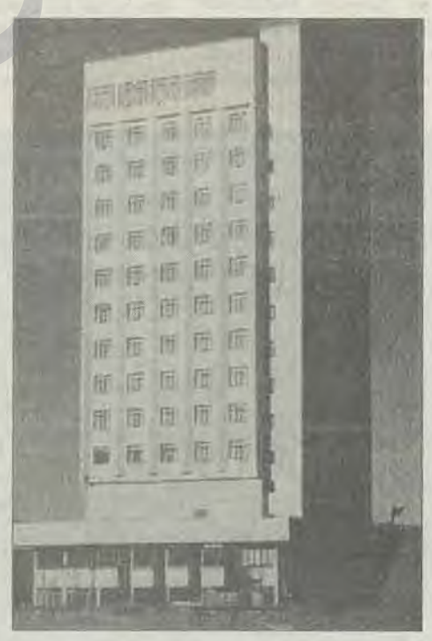

Dedeman, 3 yıldır işletme kredisi alamayan Mezopotamya Oteli'ni satın almaktan vazgeçti.

Kürt ilticacılar açlık grevinde

Alman devletinin Kürt ilticacıları geri dönderme uygulamasına karşı Ocak ayı sonundan itibaren başlatılan açlık grevi devam ediyor. Kirli savaştan dolayı ülkesini terk etmek zorunda kalan ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde siyasi sığınma talebinde bulunan yüzbinlerce Kürdün talebini yansıtan greve destek de her geçen gün artıyor. Alman devletinin tutumuna karşı Kürdistanlı siyasi sığınmacıların 30.1.1997 tarihinden itibaren Almanya'nın Dortmund kentindeki Petre Kilisesi'nde 49 kişinin başlattığı süresiz açlık grevinde eylemcilerden Fethiye Serin 10.2.1997 tarihinde fenalaşarak hastahaneye kaldırıldı, ancak tedaviyi kabul etmeyerek eylem yerine geri döndü. Açlık grevine Alman sivil toplum örgütlerinin ve Kürt yurtsever çevrelerinin ilgisi de oldukça yüksek. Sözkonusu taleplerle ilgili olarak 8.2.97 tarihinde Dortmund'da yapılan yürüyüşe de aynı çevreler desteklerini sundular. (DORTMUND)

'Köye dönüş' masalına inanan kalmadı

Refahyol hükümetinin iktidara gelişiyle birlikte başlayan köye dönüş vaadleri boş çıktı. Söylediklerinin tam zıddını yapmakla tanınan Necmettin Erbakan, köye dönüş aldatmacasında da kimseyi yanıltmadığını bir kez daha gösterdi. Olağanüstü Hal'in kaldırılmasına rağmen 1992'de koruculuk yapmadıkları gerekçesiyle boşaltılan Mardin'e bağlı Dizyan (Elmabahçe) köylülerine, tüm müracaatlarına rağmen köye dönüş izni verilmiyor. İzin verilenlere ise korucu olma koşulu getiriliyor. Köylüler ise şartlı dönüşü kabul etmeyeceklerini ve gerekirse AİHM'ye başvuracaklarını belirtiyorlar.

Konuyla ilgili olarak şu an Diyarbakır'da ikamet eden Dizyan'lı Şeyhmus Başkan 1992'nin sonbaharında devlet güçleri tarafından boşaltılan 450 haneli köylerinin boşaltılma macerasını gazetemize şöyle anlattı; "Daha önce köyümüzde 45 tane korucu vardı. Yaklaşık bir yıl koruculuk yaptıktan sonra, silahlarını bıraktılar. Önce silahları bırakan korucular köyden kovuldu. Ardından köye gelen bir üsteğmen herkesi camide toplayarak, korucu olmaları için Kuran'a el bastırdı. Herkes zoraki yemin etti. Ertesi gün bir imama sorduk, bu hususta fetvan nedir diye? İmam da yeminin baskı altında yapıldığını, bu nedenle caiz olmadığını söyledi. Yeminden sonra 7 günlük süre dolduğunda kimse silah almayınca köye gelen askerler ilk önce 7-8 evi yaktılar, diğerlerine de haydi göçün dediler. Bizler de eşyalarımızı alıp kimimiz Diyarbakır'a, kimimiz Mersin'e, kimimiz de İstanbul'a göç ettik.

'Köyüme dönmek istiyorum'

Yerinden yurdundan göçertilen herkesin çok zor durumda olduğunu bildiğini bildiren Şeyhmus Başkan, kendisinin sakat oluşu ve başka bir çalışanının da olmayışı nedeniyle herkesten daha fazla perişan olduğunu aktardı ve şunları söyledi; "Köyde toprağım, bağım var idi. İşletseydim bu hallere düşmezdim. Devletin zarar ziyanımı karşılamasını istiyorum. Çoluk çocuğumu değil okutmak, karınlarını bile doğru dürüst doyuramıyorum. Üstelik kirada oturuyorum. Ayda 2 milyon kira veriyorum, elektrik su parası da cabası."

Bir an önce köyüne dönmek istediğini belirten Başkan, bu konuda Cumhurbaşkanı ve Başbakan'a mektuplar yazdığını ve gelen cevapların olumsuz olduğunu kaydederek, "12-13 yıldır süren savaşa taraf değiliz. Ama devletin savaşı tırmandırdığı ortada. Demokratım ve insanım diyen herkese sesleniyorum; gelin bizlere yardımcı olun; devletin zulmünü beraber teşhir edelim" diye konuştu.

Köye dönüşün korucu olma şartına bağlandığını dile getiren Başkan, korucu olmak mecburiyetinde olmadıklarını ve korucu olmadan köylerine dönmek istediklerini belirterek şunları anlattı:

"5 ay önce Mardin Merkez Jandarma Karakolu'na yaptığımız başvuruda, bizlere 'Ermenisiniz, korucu olmadan köye dönemezsiniz' dediler. Bunun üzerine geri döndük. Biz korucusuz köye dönüş istiyoruz. Devlet kendi güvenliğini sağlasın. Biz suçsuzuz, devlet bizi teşvik ediyor. Köye dönüş vaadlerinin kocaman bir yalan olduğunu kendi gözlerimizle görüp şahit oluyoruz." **(DİYARBAKIR)**

Refahyol'u icraatının ilk günlerinde vaadettiği 'köye dönüş' gerçekleşmediği gibi, göç de sürüyor.

Son üç aydır Susurluk kazasıyla başlayan ve Türkiye'de devlet çeteciliğinin, kirliliğinin, yolsuzluğunun en üst boyutlardaki şekillenişinin gün ışığına birazcık olsada çıkması, Türk kamuoyunu olduğu kadar, bizim Kürt kamuoyunu da çok yakından ilgilendirmiştir. Kürt ve Türk insanı süren kirli savaşın getirdiği ekonomik, siyasi istikrarsızlığın yükü altında ezilirken, Susurluk tartışmalarıyla kendisine "belkide birileri bu kirli çamaşırları ortaya dökerde biz de kurtuluruz" diye bir umut ışığı bulmuştu. Ancak bu umut ışığı salt halk kesimlerinde doğmamış, aksine Türk ve Kürt siyasal çevrelerinde de etkili olmuştu. İşin garibi; bu siyasi çevreler TC devletini hiç tanımıyorlarmış gibi kendisinde bir evalasiyon beklentisine girdiler. Halbuki Türk devletinin tarihine kısaca bir göz attığımızda, şovenizmin, savaş kışkırtıcılığının ve inkarcılığın tüm ruhlara yerleştiğini ve bunun da kısa bir tarih süreci içerisinde değişime uğramayacağı olgusu çıkmaktadır karşımıza. Doğrudur TC büyük bir iç buhran yaşamaktadır. Hatta daha da ileri giderek "Türk devleti batmaktadır" da diyebiliriz. J.J.Rousseau Toplum anlaşmasında "Nihayet, yok olmak üzere bulunan devlet, sadece boş ve hayali bir şekil olarak ayakta durduğu, bütün kalplerde toplum bağı koptuğu ve en aşağılık menfaatler hayasızca o kutsal genel menfaat adını aldıkları zaman, artık genel irade dilsiz kalır. Gizli maksatlarla hareket eden bütün fertler, sanki devlet hiç var olmamış gibi, artık vatandaş sıfatıyla fikirlerini ileri süremezler, özel menfaatten başka gayeleri olmayan bir takım adaletsiz kararları yanlış olarak, kanun diye kabul ederler." diye söylüyor. Peki TC, bu Rousseau'nun söylediği "olgunluğa" erişmemiş mi? Bizce TC devleti tam da o noktadadır. Ancak bu buhranı bir iç evinime dönüştürerek devrime götürmek siyasal örgütlenme gücüne bağlıdır. Eğer böyle bir gücün varlığı şüpheli ise, bu iç buhran tam da devlet içinde varlığını koruyan başka güçlere yarar. Lakin özünde aynı çıkarlar ekseninde konuşlanan farklı devlet içi gruplarda iktidarda söz sahibi olmadan çok, destabile olan devletin stabilesinin sağlanması uğruna harekete geçirilebilinir ya da geçebilirler. Aslında devrim sancıları çekilen koşullarda, doğumu yaptıracak ebe olmayınca, çocuk sezeryenla alınarak annenin stabilesi sağlanmaya çalışılır. Bu stabilite ne kadar sürer o ayrı bir tartışma konusu. TC tarihini ve TC tarihindeki askeri darbeleri ve sonuçlarını incelersek, bu devlet içi güçlerin buhranlardan nasıl yararlandıklarını açıkça görebiliriz. Halbuki bu güçler aynı yere dayandıkları halde, hep ırkçı, Kemalist ve hatta islami sloganlarla "Toplumu kurtarmaya geliyorlardı" Bu süreçlerde Türkiyeli bir çok "demokrat" şu anda da olduğu gibi, muhalif gibi görünen devlet içi farklı güçlere "kurtarıcı ve hatta devrimci" gibi baktılar.

TC'nin son konumu ve muhalif güçler

Haci ERDOĞAN

Barışı yakalamak adına, siyasi taktiktir diye bir halkın geleceğine ipotek koydurmak, halk adına yapılacak en büyük kötülüktür. Perspektiflerde oldukça geniş ve derin olmak gereklidir. Sığ ve dar düşünerek Mesut Yılmaz ve Erbakan'dan medet ummak ancak birilerinin 12 Martlarda TC Ordusundan devrim beklentilerine benzeyebilir.

PYSK temsilcisi H.İbrahim Akyol'un Med-TV'de düzenlenen bir panelde Türkiye solu ile ilgili yaptığı tespit doğru ve üzerinde düşünülmesi gereken bir olgudur. Kendi iç muhalefetine önderlik ederek, Kürt Ulusal Hareketine başka bir cepheden destek sunacaklarına, Türk solu kendi iç parçalanmışlıklarıyla, kendi sempatizanlarına dahi önderlik etmekten yoksun kalmaktadır. Onlar Kürdistan'a; savaşın iktisadi ve siyasi tüm tahribatlarına karşı, hala eski at gözlüklerinden bakmaktadırlar. Bu da onların gelişen demokratik muhalefetten uzaklaşmalarını sağlamaktadır. Örneğin Susurluk kazasıyla devletin kokuşmuşluğu tüm dünyaya da yayılınca, tek tek sivil kurum ve güçlerce geliştirilen; ışık söndürme, caddelere dökülmeler vs. gibi protesto eylemlilikleri dahi bu sol güçlerce geliştirilmesi gerekirken, onlar bu eylemlerin önderliğini "Sincan olayları, Taksime ve Çankaya'ya cami yapma" girişimlerini bahane eden statükocu kemalistlere kaptırdılar.

Kürtlerin insafsızca katledilmeleri salt bugün olmamıştır. Dün de olmuştur ancak, bugün biraz daha geniş ve kirli bir özel savaş şekliyle sürmektedir. Nasıl ki 70'li yıllarda halkımızı sömürgeci İran, Irak, Suriye devletleriyle el ele vererek birbirine kırdırtma planları hazırlayıp uygulamaya koyuyorduysalar, bugün de aynısını yapmaktadırlar. Nasıl ki Eylül 1978'de Yüksekova'da "Kanatlı J 78" adlı bir askeri tatbikatta Kürt aşiretlerini -ki genellikle kadınlar, yaşlılar, çocuklar- göçebe çadırları çevresinde düşman olarak gösterilip, yok edilme provaları yapılıyordu ise bugün de gerçeğini yapmaktadırlar. O günlerde İlhan Selçuk "Bu bir genosit provasıdır" demekteydi. Bugün de birkaç Türk aydını" Kürtlere genosit uygulanmaktadır" diyor. Ya o dönemin "demokrat CHP'lileri ya da Karaoğlan Ecevit'i neredeydi?" Kendisi en büyük partinin lideri değil miydi? Barış güvercinlerini kim uçurtuyordu? Ya bugün? Mesut Yılmaz, faili belli cinayetler döneminde devletin iktidarlarında ya da muhalefetinde yer almıyor muydu? Hayır bunların "demokratlığı da, barışçılığı da"yalan ve sahtedir. Ama esas olan ise onlara "belkide birşeyler yaparlar" diye "umut" bağlayıp, stratejik öneme haiz prensiplerden taviz verenlerin durumu. Çünkü onlar zaten ulusal birliğini tümüyle sağlayamamış olan bir halkın, dört parçaya bölünmüşlüğünü gözönüne almayarak bir "şeylerle" oynuyorlar. En büyük tehlike ise bu tutarsızlıklarda yatmaktadır.

Özür

Geçen sayımızda bu köşede yer alan ve Türkiye baskısında "Etruş'un düşündürdükleri" yerine yanlışlıkla "Etruş'un düşündükleri" başlığıyla yayınlanan Osman Aytar'a ait yazıda kimi dizgi yanlışlıklarının yanı sıra; yanlışlıkla, anlam veya vurgu kaymalarına yol açabilecek paragraf birleştirmeleri de yapılmıştır. Yazarımızdan ve okurlarımızdan özür dileriz.

www.arşivlak

nû Roj

Barış İçin Bir Araya Çalışma Grubu "Barış ve Demokrasi İçin Bir Araya" isimli vakıf etrafında toplanıyor

Barış Girişimi vakıflaşıyor

HABER MERKEZİ- Barış İçin Bir Araya Çalışma Grubu, "Barış ve Demokrasi İçin Bir Araya" adıyla bir vakıf oluşturma çabalarını hızlandırdı. Girişim tarafından 31 Ağustos 1996'da AKM'de yapılan ikinci toplantıda gündeme getirilen vakıflaşma hedefinde ilk adım atıldı.

Vakfın kuruluş işlemlerini yürüten ve gazeteci Celal Başlangıç, Petrol-İş Sendikası eski Genel Başkanı Münir Ceylan, HADEP İstanbul eski İl Başkanı Dr. Kemal Parlak, Av. Hasip Kaplan ve sanatçı Şanar Yurdatapan'dan oluşan Barış ve Demokrasi İçin Biraraya Vakfı Hazırlık Komitesi, hazırlanan senedi geçtiğimiz hafta noterde imzaladılar. Vakıfla ilgili yasal hükümler gereği, kuruluş işlemlerinin mahkemece onanması gerekiyor.

Vakıf senedinde amaçlar arasında "Ülkede hukukun, demokrasinin, insan haklarının ve barışın kalıcılaşması yönünde araştırma ve inceleme yapmak, projeler geliştirmek ve bu amaçla kurs, konferans, toplantı, sempozyum, sergi ve benzeri etkinlikler düzenlemek. Ulusal ve uluslararası ödüllü veya ödülsüz yarışmalar, yazılı ve şiirsel yayınlar yapmak" gibi ifadeler yer alıyor.

Hazırlık Komitesi üyeleri, hem vakıf üyelerinin, hem de gerekli vakıf sermayesinin toplanması işine başladıklarını belirterek, vakfa üye olacak kişilerin sermaye katkısı olarak 10 milyon lira vakfetmeleri gerektiğini kaydettiler.

Akın Birdal, İhsan Arslan, Siyami Erdem, Münir Ceylan, Şanar Yurdatapan, Kemal Parlak, Celal Başlangıç, Altan Tan, Ferhat Tunç ve Ali Ürküt'ten oluşan Barış İçin Bir Araya Çalışma Grubu tarafından hazırlanan yazılı metinde, vakıf yönetiminin, tescil işleminden sonra yapılacak ilk genel kurul toplantısıyla seçileceği belirtildi.

Girişimciler, Barış ve Demokrasi İçin Bir Araya Vakfı'nın kurucuları olarak vakfın yöneticisi olmadıklarını ve kuruculuğun sağladığı hukuksal avantajları kullanmayacaklarını söyleyerek, kendilerinin, üretilecek projelerin yürütülmesinde bir tür aracı olacaklarını vurguladılar. Konuyla ilgili bir açıklama yapan Şanar Yurdatapan aydınlardan destek beklediklerini belirtti. Yurdatapan, inisiyatifleri ve girişimleri bir merkezde toplamanın hantallaştırıcı olacağını ifade ederek, vakfın böyle bir amacının olmadığını kaydetti. Vakfın, proje getiren her inisiyatife ve girişime destek olacağını ifade eden Yurdatapan, "Her projenin ayrı ayrı bütçesi olacak. Bağışta bulunmak isteyenlere 'Hangi projeyi destekliyorsunuz' diye sorulacak ve bağış o projenin hesabına aktarılacak. Kısacası sivil toplumun harekete geçebilmesinde gerekli olan finansı ve hükmi şahsiyeti sağlayacak bir kurum olacak" diye konuştu.

"Barış ve Demokrasi İçin Bir Araya Vakfı"nın tescile kadar sermaye katkıları için kullanılmak üzere açılan geçici hesap numarası ise şöyle: Yapı ve Kredi Bankası Üsküdar Şubesi, 219957-8.

Kurucular arasında sanatçı Şanar Yurdatapan, Petrol-İş eski Genel Başkanı Münir Ceylan ile gazeteci Celal Başlangıç da var.

Önce Demirel yargılanmalı

Şerif MÜŞTAK

Türkiye'deki siyasi sistemin durumuna derinliğine baktığım zaman, TÜSİAD raporundan çok MGK'nun raporuna daha fazla itibar etmek, bugün için hala geçerliddir. ve tartışmaya da gerek duyacağını sanmıyorum. Sözkonusu durumla ilgili olarak, ilk etapta şu sorular hemen akla gelebilir. Kürdistan'da bugüne değin devam ettirilen savaşın arkasındaki en büyük ekonomik güç TÜSİAD değil mi? Susurluk olayından sonra faili bilinen cinayetler durduruldu mu? TÜSİAD'ın Türkiye'ye giren kara paradan hiç haberi yok muydu? Vardıysa neden bugüne kadar ses çıkarmadı, yoksa ülkeye giren kara para, bir nebze de olsa Kürdistan'daki savaşın yükünü TÜSİAD'ın omuzları üzerinden hafifletiyor muydu? .

12 Eylül 1980'den önce ülkücüler devlet adına aramalar, cinayetler , soygunlar ve Maraş'ta, Sıvas'ta... toplu katliamlar yapıyordu. Birinci ve ikinci MC hükümetlerinin Başbakanı Süleyman Demirel'di. O dönemin Başbakanı Süleyman Demirel "Kimse bana milliyetçiler cinayet işliyor dedirtemez" demişti. Bence, ilk önce Süleyman Demirel yargılanmalı. Çünkü geçmişi hatırlamaya kalkıştığımız zaman, durum gösteriyor ki Türkiye gladyosunun kökleri daha derinlere ve uzun yıllara tekabul etmektedir. Bizzat Demirel ailesinin ismi daha çok eski zamanlardan beri kirli işlerin içinde olduğu konuşuluyor ve tartışılıyor. Süleyman Demirel çete şebekesinin kökünü daha önce de biliyor ve tanıyor olmalı ki, ülkücülerin ismi gündeme geldiğinde her zaman tepkici olmuştur. Bu nedenle Susurluk olayında Demirel'in rolünü unutmamak gerekir. Yoksa bir kaç kişiyi kurban edip, Susurluk olayını kapatmaya çalışacaklar. Susurluk olayının en büyük önemi, Kürdistan'daki savaşın ta kendisidir.

Olaya bir siyasetçi açısından yaklaşıldığında, en ufak bir şeyde hemen iyimserlik gözükebilir, bu doğaldır. Aslında ben TÜSİAD raporuna karşı az da olsa biraz iyimserim. Susurluk olayı bir birikimin sonucudur ve artan damladır. Susurluk olayından sonra neden bunlar ağızlarını açtı, Türk şovenizmini sürekli ayakta tutan medyası neden açılmaya başladı? Türkiye'nin belli bir değişime ihtiyacı var. Devlet sürekli olarak işçi, memur, öğrenci ve aydın hareketini şiddetle bastırmak istedi. Tırmanan Kürt sorununu yıllar yılı baskıyla ezmeye ve susturulmaya çalıştı. İslamiyetin Suni mezhebinden başka, diğer bütün mezheb ve dinleri baskı altına aldı. Yezidi Kürtleri, Ermenileri, Asurileri ve Hıristiyan Kürtlerin hemen hemen çoğu Kürdistan'dan kovuldu. Bugünkü en etkileyici rol Kürt sorunudur ve Kürt sorunu düzene zarar vermeye başladı. Kürt sorununun etkisi artık Avrupa'da da kendisini en açık biçimde göstermeye başlamıştır. Avrupa'daki bütün platformlarda, Türkiye Kürt sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Devletin baskısı bütün sivil kurumları boğmaya başladı ve asker bütün kurumlar üzerinde hüküm sürüyor. Genel Kurmay ve Generaller her şeyi yönetme uğraşındadır.

TÜSİAD neden MGK'nu kaldırmak istiyor? Yasal ve anayasal dayanağı bulunmayan, yarı askeri bir rejime yol açma alasılığı yüksek olan "Başkanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği" yürürlükten kaldırılmak isteniyor? İşte durum bu. Militarize olan devlet tutucudur ve yıllar boyu toplumda oluşturulan ön yargılar olmuştur. Mesela, devleti ilgilendiren görevler bir devletçi politikacıya göre kutsaldır. Bir işçinin veya bir emekçinin yaptıkları, neden kutsal değildir? Kürt sorunu gündeme geldiğinde, anlaşılması güç olan tepkiler duyulmaktadır ve var olan önyargı sürekli ayakta tutulmaya çalışılmaktadır. İşte bu önyargılar onların ayaklarına zincir vurmaya başlamıştır. Devleti yöneten bürokrasinin bir kesimi belli bir oranda kemikleşmiştir. Şu anda devlet uyuşturucu ve kara parayla savaşı finanse ediyor. Türkiye'deki ana sermayenin gövdesi ve müttefiki olan Avrupa sermayesi ürküyor. Bu nedenle işverenlerin değişim istemeleri doğaldır ve önemlidir. Ancak daha da çetin bir mücadelenin devam edeceğini de bilmek gerek.

Faili bilinen cinayetler hızla devam ediyor. Türk gladyosu 1952'lere kadar gidiyor.. Bugün düne göre barış ve demokrasi güçlerine taze güçler katılmıştır. Düzeni reforme etmek isteyenler tartışmaya devam ediyor. Fakat Kürdistanlı ulusal ve toplumsal güçlerle, Türkiye devrimci ve demokrasi güçleri gündeme ağırlığını koyamıyor. Kürt halkının uzun yıllardır yaşadığı savaş nedeniyle önemli bir deneyime sahip olması gerekir. 12 Mart döneminde faili meçhul cinayetler yoktu ve hatta Özalın ilk dönemlerinde bile faili meçhul cinayetler gündemde değildi. Faili meçhul cinayetler Vedat Aydın'ın öldürülmesi ile yoğunluk kazanmaya başladı. Faili meçhul cinayetler genel kurmayın bilgisi dahilindedir.

Uzun zamandır Alman devleti Türk mafyası hakkında bilgi sahibiydi. Geç de olsa Alman Frankfurt Eyalet mahkemesinin Türkiye hakkında verdiği karar çok önemlidir. Dışişleri Bakanı ve Başbakan yardımcısı Tansu Çiller hakkında mahkemenin görüşleri oldukça isabetlidir. Hüseyin Baybaşin'in devlet yetkilileri hakkında açıklamaları ezbere bir şiir değildir. Baybaşin'in açıklamaları çok mantıklıdır ve doyurucudur. Devlet içindeki devlet, Kürdistan'daki yurtseverleri öldürüyor, Kürdistan'daki köyleri boşaltıyor, çeşitli senaryolarla her gün yüzlerce Kürt insanı gözaltına alınıyor ve işkence zoruyla insanlar suçlu duruma sokuluyor, kimisi sakat kalıyor veya öldürülüyor. Sermayenin büyük kesimini tehdit ediyor ve gittikçe bu çete güçleniyor ve örgütleniyor. Aslında Sakıp ağa çizmeyi aşmadı, devletin kurduğu çete çizmeyi aşmıştır. Kürdistan'daki çete her tarafı yakıp yıktı ve oldukça tehlike salmaya başladı. Eski genel kurmay başkanı orgeneral Güreş'in ekibi, kendi generallerinin bir kısmını ölümle tasfiye etti. Türkiye bir kriz yaşıyor değil, Türkiye büyük bir iflas yaşıyor demek daha isabetlidir. Savaş kuvalisyonu içindeki savaştır ve birbirini öldürüyor. Benim de tepkim şurada, bu dönemde daha yaratıcı siyaset yapmak gerek.

Egemenlerin kendi aralarındaki çelişkilerin derinlemesi ve çatışmaya başlaması olumludur. Turgut Özal "Federasyonu da tartışabiliriz" dediğinde, Mesut Yılmaz ve Demirel onu ihanetle suçlamışlardı. Kürt cephesinde bir iyimserlik göze çarpıyor. Fakat iyimserliğin beraberinde getireceği sabırsızlık ve hayal kırıklığı sonuçta imhaya sebep olur ve buna çok dikkat etmek gerekir. Türkiye'de silahlı kuvvetler tek güç durumuna gelmiştir. Halihazırda yüzbin polis, seksen bin köy korucusu ve sekizyüz bin askeri kuvvet eklendiğinde durum daha iyi anlaşılmaktadır. Varolan durumu değiştirmek için Kürtlerin kendi aralarında başlatacakları diyalog ve diyalogu birliğe çevirerek, Türkiye'deki devrimci, ilerici ve demokrasiden yana tüm güçlerle geniş kapsamlı bir diyalogla var olan sorunları karşılıklı çıkar anlayışı temelinde, örgütlü iş ve güç birliği olaya ancak çaredir. Türkiye'de Kürtlerin içinde bulunmadığı bir demokrasi yaşayamaz. Türkiye'deki herşey Kürtlerin durumuyla endekslidir ve bunu artık herkes kabul etmek zorundadır.

'Türk-Yunan savaşı kapıda'

HABER MERKEZİ- İngiltere Dışişleri Bakanı Malcolm Rifkind, Kıbrıs nedeniyle Türkiye ile Yunanistan'ın savaşacakları tahmininde bulundu. ABD'nin eski Dışişleri Bakan Yardımcısı Richard Holbrooke de bu tahmine katıldığını açıkladı.

Malcolm Rifkind, her iki ülke yönetiminin Kıbrıs sorununun çözümünde isteksiz olduklarını, bu yüzden iki ülke arasındaki savaş olasılığının çok yüksek olduğunu söyledi. BBC Radio 4'ün geçen haftaki "File on 4" programına katılan Rifkind, Kıbrıs sorununa barışçı bir çözüm bulunması konusunda umutsuz olduğunu, çünkü taraflarda anlaşma isteği bulunmadığını söyledi. Türkiye ve Yunanistan'ın, Kıbrıs sorununu ve diğer anlazmazlıkları çözümlemek yerine, çatışmak için fırsat kolladıklarını belirten İngiltere Dışişleri Bakanı, program yapımcısı Jonathan Rugma'nın "bu durumda Ege'de bir Türk-Yunan savaşı çıkabilir mi" şeklindeki sorusuna "büyük bir olasılıkla evet" yanıtını verdi.

BBC Radio 4'ün büyük ilgi uyandıran Kıbrıs, Türk-Yunan ilişkileriyle ilgili programına, "Bosna barışının mimar" olarak anılan ABD'nin eski Dışişleri Bakan Yardımcısı Richard Holbrooke de katıldı. Holbrooke, İngiltere Dışişleri Bakanı'nın Türk-Yunan savaşıyla ilgili endişelerine aynen katılarak iki ülkenin Kıbrıs ve Ege adaları yüzünden sıcak bir çatışmanın eşiğine geldiği uyarısında bulundu. İki ülkenin anlaşma konusunda isteksiz davrandığını söyleyen Holbrooke Kıbrıs'ı ve Güney Doğu Avrupa'yı "sıcak çatışma bölgesi" olarak ilan etti.

Kıbrıs'ın 1974'teki müdahale ile ikiye bölündüğünü ve Türk askerinin halen bölgede bulunduğunu belirten Holbrooke, tarafların anlaşmaya varmaması halinde çok tehlikeli bir durumun meydana geleceğini ve Türkiye ile Yunanistan'ın yeniden savaşa gireceğini ifade etti. Holbrooke, "Türk-Yunan savaşı bölgeyi de felaketin içerisine sürükleyebilir" yorumun yaptı.

Üniformaya güvenen çok az

Yapılan bir araştırma en güvenilir kurumların sivil örgütler olduğunu ortaya çıkardı

HABER MERKEZİ- "En güvenilir kurum" olduğu iddia edilen orduya, kamuoyunun sadece dördüncü dereceden güven duyduğu belirlendi. En güvenilir kurumların sivil örgütler olduğu ortaya çıktı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Adalet Yüksek Okulu Müdürü ve Avrupa Organize Suçlarla Mücadele Çalışma Grubu Türkiye üyesi Prof. Dr. Bahri Öztürk'ün yönetiminde geçtiğimiz ay 55 ilde 85 bin 857 kişiyle yüz yüze gerçekleştirilen kamuoyu araştırması, ordunun güven yitirdiğini ortaya çıkardı. Araştırma sonuçlarına göre halkın en güvendiği kurumların başında sivil toplum örgütleri ve Anayasa Mahkemesi geliyor. Bir süre öncesine kadar 'en güvenilen kurum' olduğu iddia edilen silahlı kuvvetler, halkın güven sıralamasında sivil kurumlar, üniversiteler ve Anayasa Mahkemesi'nin ardında yer aldı.

Halk, çetelerle mücadele edildiğine inanmıyor

Dokuz Eylül Üniversitesi, Adalet Yüksek Okulu tarafından Türkiye'nin önemli güncel sorunları konusunda halkın eğilimini belirlemek için yapılan kamuoyu araştırmalarının sonuncusu Susurluk kazasından sonra halkın çeşitli kurumlara ve kazanın soruşturulmasına bakışı açısından çarpıcı sonuçları ortaya çıkardı.

Araştırma sonuçlarına göre halkın yüzde 85'i çeteler ve mafya ile iyi mücadele edildiğine inanmıyor.

"Laikliği ve Hukuk Devleti İlkesi"ni, hükümet, parlamento, Anayasa Mahkemesi, sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve ordu arasında hangisinin daha iyi koruduğu ve koruyabileceği yolundaki sorulara verilen yanıtlar ise ilginç sonuçlar ortaya çıkardı. Bu soruya verilen yanıtlara göre, halkın yüzde 12.26'sı hükümetin, 16.33'ü parlamentonun, yüzde 19.25'i Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, yüzde 20.40'ı sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerin, yüzde 31.75'i ise Anayasa Mahkemesi'nin bu ilkeleri koruyacağını düşünüyor.

Eğitim durumuna göre bakıldığında ise, tahsili bulunmayanlar orduya yüzde 34.22, hükümete yüzde 23.87 oranında güvenirken, yüksek okul mezunlarının sadece yüzde 11.89 orduya, yüzde 7.12'si de hükümete güveniyor.

Anketi yanıtlayanlar hükümetin "yalan haber" yazılıyor iddiasıyla basına sansür getirmek istemesine de karşı çıkıyor. Devletin yolsuzlukların ve skandalların ortaya çıkmasını istemediği, bu nedenle basına sansür uygulamak istediği görüşü büyük oranda paylaşılırken, araştırmaya katılanların yüzde 73'ü basına sansüre karşı çıkıyor. Aksi görüşte olanların oranı ise yüzde 21. Yüzde 6 ise bu konuda görüş bildirmedi.

Araştırmanın diğer bir yönü de yasama dokunulmazlığı ve ölüm cezası ile ilgili. Bu konunun sonuçlarına göre ise halkın yüzde 93.13'ü suç işleyen hükümet üyelerinin ve milletvekillerinin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasını istiyor. Araştırmaya katılanların yüzde 77.26'sı ölüm cezasına ihtiyatla ve tereddütle yaklaşıyor.

Prof. Öztürk: En kapsamlı araştırma

Araştırmanın organizatörlüğünü yapan Prof.Dr.Bahri Öztürk, araştırmanın bilimsel bir şekilde 400 öğrenci tarafından yapıldığını ve bu güne kadar Türkiye'de yapılmış en kapsamlı kamuoyu araştırması olduğunu belirterek, halkın çetelerle iyi mücadele edildiğine inanmadığının bu araştırmayla ortaya çıktığını söyledi.

Araştırmanın Susurluk olayından ikibuçuk üç ay sonra yapılmış olmasının önemli olduğunu belirten Prof. Öztürk, Susurluk'un çeteler konusunda sembol haline geldiğini, halkın ise bu süre içinde çetelerle mücadele edilemediğini düşündüğünü söyledi.

Silahlı kuvvetlerin "en güvenilir kurum biziz" balonu, bilimsel araştırmayla söndürüldü.

ARTIK ÖĞRENCİLER HAKKINDAKİ BİLGİLERİ SÖZLÜ TALEPLE DE ALACAKLAR

Üniversiteler polise emanet!

HABER MERKEZİ- Polis, üniversitelerin hükümranı havalarına girdi. İstanbul Üniversitesi'ne gönderilen Valilik yazısında öğrencilerle ilgili olarak üniversitede bulunan her polisin öğrencilerle ilgili bilgi talebinin karşılanması istendi. Artık Terörle Mücadele Şubesi, üniversite yönetiminden öğrencilerle ilgili fotoğrafları da dahil tüm bilgileri yazışma bile olmaksızın alabilecek.

Emniyet Müdürlüğü, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nden, öğrencilerle ilgili bilgi ve belge sağlanmasında kolaylık istedi. Bu isteğin rektörlük tarafından uygulanması halinde, herhangi bir öğrencinin fotoğrafı, açık kimliği ve adresinin, üniversitede görevli Terörle Mücadele Şubesi Müdürlüğü'ne bağlı polislere verilmesi için sözlü istek bile yeterli olacak . Geçen öğretim yılında İÜ'nün yanı sıra, İTÜ, Yıldız Teknik, Marmara, Mimar Sinan ve Boğaziçi üniversitelerine gönderilen yazıyla ise yeni kayıt yaptıran öğrencilerin tamamının nüfus kayıt örnekleri, memleket ve İstanbul ikamet adresleri ile fotoğrafları istendi.

İstanbul Barosu Genel Sekreteri İsmail Karaca, Emniyet Müdürlüğü'nün bu tavrını "keyfi" olarak yorumladı ve "Bu hem yanlış hem de yasalara aykırıdır. Üniversite yönetiminin bu bilgileri vermemesi lazım" dedi.

Vali Yardımcısı Osman Demir imzasıyla İÜ Rektörlüğü'ne gönderilen yazı şöyle; "Üniversitenize bağlı fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören bazı öğrenciler hakkında zaman zaman fotoğrafları ile (açık kimlikleri, adresleri vb) bilgi ve belgelere müdürlüğümüzce ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gibi isteklerimizi ise üniversitenizde görev yapan Terörle Mücadele Şubesi Müdürlüğü'ne bağlı personelimiz aracılığı ile yapmaktayız. Belirtilen konuların yazışma yolu ile yapılmasında gecikmeler meydana geldiğinden, yapılmakta olan çalışmalarda sıkıntıya düşülmektedir. Üniversitenizde görevli personelimiz aracılığı ile istenilen bilgi ve belgelerin temininde gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim."

Geçen öğretim yılı başında ise İ.Ü, İTÜ, Yıldız Teknik, Marmara, Mimar Sinan ve Boğaziçi üniversiteleri rektörlüklerine, Vali Yardımcısı Nihat Kemal Eren imzasıyla gönderilen yazı şöyle; "Yapılacak olan istitistiki çalışmaları esas teşkil etmek amacı ile bu yıl yeni kayıt yaptıran öğrencilerin tamamının, nüfus kayıt örnekleri, memleket ve İstanbul ikamet adresleri ile birer adet fotoğraflarının, fakülte ve yüksekokul ayrımı yapılarak ayrı ayrı tasnif edilip Emniyet Müdürlüğü'ne gönderilmesini rica ederim."

İstanbul Barosu Genel Sekreteri İsmail Karaca, Emniyet Müdürlüğü'nün bu isteklerini şöyle değerlendirdi; "Emniyet Müdürlüğü'nün böyle istekte bulunması için ya mahkeme ya da savcılık tarafından yapılan bir soruşturmayla ilgili olarak istenmesi gerekiyor. O zaman da Emniyet Müdürlüğü'nün üniversiteye gönderdiği yazıda gerekçenin belirtilmesi ve savcılık ya da mahkeme yazısının da ekte gönderilmesi gerekir. Savcılık ya da mahkeme kararı olmadan, keyfi olarak böyle bir istekte bulunulamaz. Bu doğru da değildir, yasal da değildir. Üniversite yönetiminin de bu bilgi ve belgeleri Emniyet Müdürlüğü'ne vermemesi lazım."

Fransa'da ırkçılık tırmanışa geçti

PARİS- Fransa'nın Vitrolles bölgesinde yapılan kritik seçimlerde Le Pen'in Ulusal Cephesi (FN), ırkçılık adına büyük bir zafer elde etti. Le Pen Toulen, Orange ve Marignane'de diğer partilerin önüne geçerek büyük bir fark yaptı. Seçim stratejisini yabancı düşmanlığına oturtan Le Pen'in kadın adayı Catherine Magret'in karşısında diğer partiler Sosyalist Parti adayını desteklemelerine rağmen, 52.48'lik oy oranı alan ırkçı parti adayı halk desteğine ulaşırken, diğer partiler ise 47.52'de kaldı. Fransa'da bugüne kadar yapılan yerel seçimlerinde dördüncü bölgesini de elde etti.

Vitrolles seçim sonuçları partilerde de şok etkisi yarattı. Yapılan açıklamalarda hükümet ortağı iki sağ parti sosyalistleri sorumsuzlukla suçladılar. Seçim sonuçları açıklandıktan sonra kentin çeşitli yerlerinde polisle ırkçı parti karşıtı olanlarla önemle yerlerde olaylar yaşandı.

Grev dalgası sarsıyor

PARİS- Fransa'da Genel İş Sendikası Konfederasyonu (CGT) ve İşçi Gücü Sendika Konfederasyonu'nun (FO) bazı bölgelerde iki haftadır sürdürdüğü otobüs ve traleybüs grevi devam ediyor.

Metro olmayan bölgelerde şehir otobüsleri ve tramvayların çalışmaması halkı zor durumda bırakırken, özel arabasıyla işine gidenler yüzünden trafik bazen saatlerce yolları tıkıyor. Sendikaların başlıca talepleri iş saatlerinin azaltılması ve 55 yaşında emeklilik. Bu taleplerle yapılan grevler Fransa'nın bir çok kentinde etkisini kuvvetle hissettiriyor.

'Legal oluşum' tartıştırıyor

Aralık ayında başlayan "ulusal kimlikli yeni bir legal oluşum" tartışması devam ediyor. Bu hafta gazetemiz yazarlarından Selim Murat ile HADEP eski Parti Meclisi üyesi Mahmut Turan'ın konuyla ilgili düşüncelerini sunuyoruz.

BUNLARI SORDUK

● "Kürtler'in legal alanda ulusal kimlikleriyle örgütlenmesi gerektiği" yolundaki düşünce ve tasarımlara ilişkin değerlendirmeleriniz nelerdir? ● Benzer düşünceyi paylaşıyor ya da ilgili iseniz; sizce bu, nasıl bir örgüt modeli olmalıdır? ● Bu model hangi zemin veya zeminlere dayanmalı ve işlevi ne olmalıdır?

● Raman û nîrxandina we ya li ser nêrîna "Divê Kurd di warê legal de bi nasnama xwe ya netewî rêxistinên xwe ava bikin" çi ye?

● Heke hûn xwedî nêrînek dirûvdar in û têkildarî vê yekê ne; li gor we, divê modelê vê rêxistinê çi be? ● Divê ev model li ser kîjan bingehê û bingehan bê danîn û likariya wê çi be?

Kürt kimlikli parti ulusal dava partisidir

Selim MURAT

Nûroj sayfalarında yer alan "Kürt kimlikli parti" konusundaki yazıları, bu konudaki görüş ve düşünceleri, atılan adımları dikkatle izliyorum. Gazetenin verdiği habere göre böyle bir parti için çalışmalar başlamış bulunuyor. Bunu, yeni ve önemli bir gelişme olarak görüyorum.

Türkiye koşullarında siyaset yapacak olan "Kürt kimlikli bir parti"nin nasıl olması gerektiği konusunda ilerde görüşlerimi daha geniş ve somut olarak ifade etmek kaydıyla, burada bir kaç noktayı dile getirmek istiyorum.

Öncelikle şunu belirteyim ki, bu somut girişim karşısında kişi olarak oldukça sevindim. Ağır bir bedel isteyen böyle cesur bir girişimi başlatanları, bu yolda görev ve sorumluluk üstlenecek olanları, şimdiden kutluyor, başarılar diliyorum. Bu insanlar, ellerini ağır bir taşın altına sokuyorlar. Hangi ideolojik çizgide olursa olsun, Kürtlerin koşulları zorlayarak Türkiye'de hayatın her alanında kendi kimlikleri ile örgütlenmeleri gerektiğine inanan biri olarak, bu girişimi elimden geldiğince destekleyeceğimi ifade etmek istiyorum. Bu desteğin düşünsel planda kalmayacağını, koşulları oluşursa, çalışmaların içinde fiilen de yer alacağımı ifade etmek istiyorum.

Düşünce yeni değildir. 1990'lı yıllarda "Kürt kimlikli parti" konusundaki düşünceler biraz daha netlik kazandı. Ancak, bugüne kadar bu düşünce doğrultusunda somut adımlar atılamadı. Somut bir çalışmanın başlamış olması bu nedenle başlı başına önemli bir gelişmedir. Birşeyin hayata geçmesi için doğru olması yetmiyor; zamana, çabaya ve koşullara da bağlıdır. İnsanlar, doğruluğuna ve gerekliliğine inandıkları bir şeyi önce uzunca bir süre düşünce planında tasarlar, sonra bunun hayata geçirilmesi için çalışırlar.

Mücadele bir bütündür, biçimde farklılıklar olsa bile, birini diğerinin karşısına koymak asla doğru değildir. Kürtler, gerekli, doğru ve meşru gördükleri her yol ve araçtan, her biçim ve düzeydeki örgütlenmeden, mücadele şeklinden yararlanmak zorundadırlar. Ayrıca bu, herkes gibi Kürtler için de vazgeçilmez bir haktır. Burada detaylara girmek istemiyorum. Kürtlerin, bugüne kadar niçin bunu yapmadıkları/yapamadıkları ise ayrı bir konudur. Bugün bazı şeylerin zamanı gelmişse daha fazla vakit geçirmeden yapmak gerekiyor. Atılan adımlar bu nedenle önemlidir. Belki de Kürtlerin siyasal mücadele geleneğinde yeni bir ufuk açılıyor.

Eğer Kürt kimlikli bir parti kurulacaksa, bu, yasalara rağmen bir Kürt partisinin kurulması demektir. En azından bugün için durum böyledir. İşin doğrusu yapılması gereken de budur. Zira Türkiye'deki mevcut sistemi ve yürürlükteki kanunlar, Kürtlere rağmen ve onların varlığını inkar eden ve yasaklayan bir temelde oluşturulmuştur. "Kürt kimlikli" siyasi bir parti kurmak istiyorlarsa, Kürtlerin mevcut hukuk sistemini ve yürürlükteki yasaları aşmaları, bunun mücadelesini vermeleri ve doğal olarak da bunun sonuçlarına katlanmaları gerekiyor. Bunun, zorlu ve bedel isteyen bir yol olduğu açıktır. Bugünkü koşullarda bu yol, başvurulan diğer bazı yol ve araçlardan daha az riskli değildir. Hatta daha çok bilinçli, sorumlu, uyumlu, karizmatik ve de daha çok özverili olmak gerekiyor.

Çağdaş anlamda Kürtlerin yüz yıllık bir siyasi örgütlenme ve mücadele deneyimi vardır. Bu uzun süre içinde gerek örgütlenmede ve gerekse mücadele tarzında doğrular ile yanlışlar, başarılar ile yenilgiler hep iç içe olmuştur. Bunlar önemli bir miras ve zenginlik kaynağıdır. Hem eski ve hem de yakın dönem deneyimlerinin tümünden yararlanılmalıdır diyorum. Özellikle HEP ile başlayan sürecin ciddi bir şekilde değerlendirilmesi gerekiyor. Bu süreçte yitirilen bir çok şeyin geri getirilmesi mümkün değil, ancak bundan ders alınması ve sağlıklı sonuçlar çıkarılması olanaklıdır.

Bir de Kürt kimlikli partiden şu veya bu siyasi çevre için değil, ancak Kürtlerin özgürlüğü ve ulusal-demokratik hakları için mücadele eden, bunun için kurulan bir parti anlaşılmalıdır. Kurulacak olan parti bunu başardıkça "Kürt kimlikli" ve de kişilikli bir parti olabilir. Halkın sahiplenmediği, onu kurup yaşatanların ve halkın söz ve karar sahibi olmadığı bir parti ne kadar amacına uygun bir parti olabilir?

Kürtler; aydını, siyasetçisi, militanı, yöneticisi, işçisi, köylüsü, şehirlisi, zengini, fakiri vb. olarak bir ulus gibi davranmalıdırlar. Böyle bir sürece girdiğimize inanıyorum. Bir halk topluluğu, ulus gibi davranmanın bilincini kazanmışsa, her türlü bedele katlanmaya hazır demektir. Doğru bilinç için ise doğru bir siyaset lazımdır. Bu nedenle atılan ilk adımlar önemlidir, belki de belirleyicidir. Kürt kimlikli parti, ulusal dava partisidir, böyle olmak zorundadır.

Daha gerçekçi olmak gerekir

M. TURAN

Ulusal kimlikli parti girişimine ilişkin daha realiter düşünmek gerekiyor. Parti girişimine ilişkin sağlıklı tesbitler yapabilmek için, parti girişimi önündeki handikapları görmek ve bunların açığa çıkartılması gerekiyor.

Nedir bu handikaplar;

1- Kürt kimlikli bir partinin TC Anayasası ve partiler yasası gereğince, yasal olarak kurulması olanaksız görünmektedir.

2- Yapılacak ilk seçimlere partinin kendi kuruluş kimliği ile katılabilmesi için, yürürlükteki yasaların gereği otuzbeş (35) civarında ilde ve bu illere bağlı ilçe ve beldelerde üçte bir (34) oranında teşkilatlanmış olması gerekir. (Bu şartlar yerine getirilmediği taktirde kendi kuruluş adıyla parti seçimlere katılamaz.)

3- Mevcut seçim sistemine göre, seçim barajı yüzde ondur. Seçime katılan parti, kullanılmış oyların yüzde onu'nu alamadığı taktirde seçim barajını aşmış sayılmaz. Partinin almış olduğu oylar da, barajı aşmış olan diğer partiler arasında paylaşılır.

4- Seçime katılma hakkını kazanmış olan parti, kendi kuruluş adıyla iki sefer üst üste seçimlereatılmadığı taktirde kapatılır.

Maddeler halinde saydıklarım, kurulması düşünülen ulusal kimlikli parti için aşılması gereken sorunlardır. Bu engellerin aşılması için büyük bedellerin ödeneceği olağanüstü emeklerin sarfedilmesi gerektiği açıktır. Sıradan herkesin bu bedelleri ödemeye yanaşmayacağı ve böyle zorlu bir süreçte de yer almayacakları, yaşanan pratikler bize ispatlamıştır. Böyle zorlu bir süreci omuzlayacak sınıfsal karakterleri sağlam, sınırlı sayıdaki kadroların olacağı açıktır.

İşin diğer bir yanı Kürt cephesinde ayrışmalar dönemine girilmiştir. Yaşanan pratikte Kürtlerin çoğunluğunu temsil eden düşüncelerin bir çatı altında toplanmanın mümkün olmadığı görülmüştür. DEP ile başlatılan HADEP ile son bulan süreç, bunun en açık örneğidir. Deyim yerindeyse, Kürtler birlik trenini şimdilik kaçırdılar. Birlik treni istasyona bir daha ne zaman yanaşır o da meçhuldür.

Kaldı ki Kürtler arasında ulusal ve sınıfsal farklılıklar giderek belirginleşmeye başlamıştır. Önümüzdeki süreçte de gittikçe belirginleşeceği açıkça görülmektedir. Sınıfsal farklılıkların belirginliği kaçınılmaz olarak ayrılıkları doğuracaktır.

Ayrıca Kürt cephesinde birden fazla partinin şekillenmesi (HADEP-DBP-DKP) bunu göstermektedir. Ve partilerin her biri bir sınıfsal dayanağa dayanmaktadır. Buraya kadar izah etmeye çalıştığım tüm koşullar bir arada düşünüldüğünde görülecektir ki, ulusal ve sınıfsal dayanakları belirginleşmeyen, ideolojik, politik hedeflerde netleşmemiş kadrolarını açığa çıkarıp, yeteneğine göre değerlendirememiş muğlak bir parti anlayışından mesafe almak olanaksız görünmektedir.

Ulusal kimlikli partiyi bekleyen sorunlara bakıldığında, sınırlı sayıdaki kadroların azimli, cefakar çabalarıyla omuzlanılacak olan mücadele, kitlelere taşınarak kitlesel boyut kazandırabilecektir.

Uzun süreden beri sosyalistler sağa sola zikzaklar çizerek, bugüne gelindi. İkircikli davranışlarında, kendine olan güvensizliklerinde sosyalizm için kayda değer bir şeyler yaratmadılar dersek yeridir.

DEP ve HADEP'te yaşanan ikircikli davranışlardan dolayı sosyalistler kendi düşünceleri adına herhangi bir değer yaratamadılar. Sosyalistler DEP-HADEP içerisinde düşüncelerine uygun programlar hazırlayıp, gündemlerine almadıkları gibi, söylem düzeyinde de ciddi çıkışlar yapmaktan hep kaçındılar.

Bir yerlere yamanmak alışkanlık halini almıştı adeta. Minareyi çalan kılıfını bulur deyimi yerindeyse HADEP'te kalmanın kılıflarını kimi dostlarımız bulmuşlardı bile. (HADEP ilişkin değerlendirme başlı başına bir konu olduğundan ona girmiyorum.)

Sosyalistlerin bu ikirciliği HADEP'ten ayrılırken sancılı ve muğlak bir süreç yaşanarak gerçekleşti. Bugün de yeni oluşumlara ilişkin yazılan, çizilenlere bakıldığında düşünsel muğlaklığın ikirciliğinin halen devam ettiğini görüyoruz. Kendilerini sosyalist olarak görenler, artık birşeylerin kendi düşünceleri adına yapılması gerektiğini görmeli. Yarının çok geç olabileceğini de bilmelidirler. Sonuç olarak, Kürt isimli bir partinin yasallaşarak seçimlere katılma gereklerini yerine getiremeyeceği, seçim barajını aşamayacağı, ilk kürt ismiyle de ulusal birlikteliği sağlayamayacağı, ulusal bir parti kurumuna gelinemeyeceği, mevcut partilerin aynısı oluşturmanın gereği olmadığıdır.

Bu neden ve sebeplerden sonra tasarlanılması gereken parti; yoksul halk kitlelerine, emekçilere, ezilenlere dayanarak, onların sesi olabilecek, emperyalizme, faşizme, burjuvaziye, dinsel gericiliğe karşı ulusal ve sınıfsal bakış açılarıyla netleşmiş, kendi kadrosunu yeteneklerine göre değerlendirerek bütünleşmiş, üretken demokratik prensipleri benimsemiş, sosyalist perspektiflere sahip bir parti olmalıdır. Esas boşluk da bu yöndedir.

DKP ve İki Şahsiyet

M. ÖNCÜ

Geçtiğimiz günlerde Demokratik Kitle Partisi(DKP) ismiyle yeni bir parti kuruldu. Parti, hem kurucuları ile hem de "Türkiye'nin en önemli sorunu Kürt sorunudur, bu nedenle bu sorunla uğraşacağız" dediği için bizi de ilgilendirecek. Kaldı ki Kürt ulusal demokratik mücadelesini ilgilendiren her adımı olumlu ya da olumsuz tepkiler alacak.

Kürt Demokratik Platformu olarak ortaya çıkan oluşum, kuruluşunu bir kaç kez erteledikten sonra nihayet partileşti. DKP, platform olarak ortaya çıkışından partileştiği güne kadar, politikalarında Türkiye-KDP ve KDP-PKK ilişkilerini büyük bir ihtiyatla izledi. Bu ilişkiler ağının Kürt Demokratik Platformunu önemli ölçüde etkileyeceği kanaatindeyim. Nitekim DKP'nin kuruluşunun, KDP-PKK ilişkilerinin son 5-6 yılın en iyi dönemine tekabül etmesi dikkat çekicidir. Her şeye rağmen siyaset yapmak isteyenlerin, kendi kimlikleriyle ortaya çıkmalarında son derece yarar var.

Her ne kadar yeni oluşum bir parti olsa da, bizim gibi geri kalmış ülkelerde parti liderleri çoğu zaman partinin önünde görülebiliyorlar. DKP'de de daha platform döneminde Şerafettin Elçi ismi öne çıktı. Ş.Elçi şu anda DKP'nin Genel Başkanıdır. Ancak, ismi fazla öne çıkmamış olsa da bu partide en az Ş.Elçi kadar ağırlığı olacak bir başka isim de Ömer Çetin'dir. Biri, daha çok parlamento aracılığıyla Ankara'da politika yapmışken, diğeri DDKO'lardan başlayarak hep Kürt ulusal hareketi içinde yer aldı.

Hiç kuşkusuz Şerafettin Elçi bir Kürt politikacısı ve şahsiyetidir. Yakın geçmişte sistem partileri içinde çalışmış olması bu özelliklerine gölge düşürse bile, bu gerçeği değiştiremez. Ancak Elçi'nin bir partiden diğerine geçişinin nedenleri önemlidir. Elçi, yer değiştirmeleri genellikle parlamentoya girebilme ve Bakanlık uğruna yapmıştır. 1978'de Ecevit'in azınlık hükümetini, Bayındırlık Bakanlığı karşılığında desteklemiştir. Daha bir iki yıl evvel parlamentoya girme sevdasıyla, Kürt sorununda belki de diğer bütün partilerden daha tutucu ve statükocu olan CHP'den aday olmuştur. Mutlaka parlamentoya girme zaafının Ş.Elçi'nin saygınlığını zedelediği unutulmamalıdır.

Şerafettin Elçi, çoğumuzca demokrat, çoğulcu ve liberal bir Kürt politikacısı olarak değerlendiriliyor. Herhalde kendisi de kendisini böyle tanımlıyor. Ancak Şerafettin Elçi bu kavramlarda hiç de yeri olmayan tutumlar takındı. Ş.Elçi'i, HEP'in kapatılmasından sonra kurulan DEP'in kuruluş çalışmalarına katılmış, parti program ve tüzüğünün hazırlanmasında yer almış, hatta kurucuları bile büyük ölçüde tek başına saptamıştır. Bu yaptıklarına karşın, kuruculardan rakipsiz Başkan adayı olmayı istemiştir. Bunun anlamının tartışmasız Başkan olma istemi olduğu açıktır. Elçi, Başkanlığa başka aday var diye DEP'e girmemiştir. Demokratik teamüller açısından son derece sakıncalı olan böyle bir zaaf en azından şu sıralar DKP için fazlaca bir sorun teşkil etmeyecek. Ama ya günün birinde "haddini" aşan biri çıkar ve ben de bu partiyi yönetmeye adayım derse?

DKP'nin ikinci önemli ismi Ömer Çetin'dir. Ö.Çetin DDKO'nın Diyarbakır kurucusu ve yöneticisidir. Daha sonra TKDP'de yer alır. Sait Elçi ve Dr.Şıvan (Sait Kırmızı Toprak) ayrışmasında, Dr.Şıvan'ın yanında yer alır. Sait Elçi, Dr.Şıvan, Çeko ve Brusk öldürüldüklerinde, Ö.Çetin güneydedir ve TKDP polit büro üyeliği yapmaktaydı. 1975'te kurulan ya da yeniden toparlanan TKDP'nin Genel Sekreteridir. Bu parti, ismini 1977'de KİP (Kürdistan İşçi Partisi) olarak değiştirir. Ö.Çetin yine parti Genel Sekreteridir.

Ömer Çetin'in Kürdistan'ın belki de en trajedik olayı olan Sait Elçi, Dr.Şıvan, Çeko ve Brûsk'un öldürülmelerine tanık ama en azından bilgi sahibi olan bir kaç kişiden biri olması ve bu konunun henüz da tam olarak açıklığa kavuşturulmamış olması, ona ciddi sayılması gereken sorumluluklar yüklemektedir.

Sait Elçi, Dr.Şıvan ve arkadaşlarının öldürülmeleri ile ilgili bugün bilinenler ile Ö.Çetin'in örgütü ve kamuoyunu bu olay hakkında içine sokmaya çalıştıkları angajman oldukça farklıdır. Bilgiler, en azından yarı yarıya eksiktir.

Dr.Şıvan ve arkadaşlarının kimler tarafından ve nasıl öldürüldükleri, propaganda düzeyinde dile getirilmesine rağmen, Sait Elçi'nin öldürülmesinden bahsedilmemiştir. Olay hakkında böyle bir bilgilendirmenin tercih edilmiş olması, Kürt ulusal hareketini dönemin iki önemli gücünün birbirlerini uzun süre düşman görmelerine neden oldu. Ö.Çetin'in diğer bir kalburu da KİP olayıdır. KİP, 1980 öncesi Kürt ulusal hareketinin en güçlü ayaklarındandır. Ö.Çetin de örgütün genel sekreteridir. 1982'de ayrılanlar yada atılanlar Pêşeng'i kurdular. KİP, Ö.Çetin'in liderliğinde varlığını sürdürdü. 1991'e kadar da KİP adına kimi platformlarda yer alındığı, işlerine geldiğinde biz KİP'iz diye ortaya çıkanların olduğu biliniyor.

Siyasi partiler bir amaç için kurulurlar, elbette fonksiyonlarını yitirdiklerinde fesih de edilirler. Ancak herşeyin bir hesabının kitabının olması gerekir. Varlığı ya da yokluğu bugün siyasal olarak bir şey ifade etmese de, KİP olayının açıklığa kavuşturulmasının siyasal ahlak açısından gereği vardır. Tersi, gelecek nesillere bir çok nedenle kötü miras olur.

Bir de Ö.Çetin'in "yakalanması" yargılanması ve hapishanede tutulması döneminde, siyasette bu düzeyde iddialı birinin takınması ya da takınmaması gereken tutumları açısından ciddi zaaf olarak kabul gören davranışları vardır.

Ömer Çetin, bugün siyaset yapma hakkını kullanıyor. Bunda garipsenecek bir durum yok. Ancak, kişi olarak Ö.Çetin'in beni de ilgilendiren tarihimizin bir dönemi ile ilgili bir değerlendirme yapması gerektiği inancındayım. Bunu yaparsa takdir görecek, yapmazsa boynundaki değirmen taşlarıyla siyaset yapmaya razı demektir.

Refahyol IMF için makyaja girişti

HABER MERKEZİ- Refahyol, önümüzdeki ay gelecek IMF heyetinin gözüne girmek ve dış kredi musluklarını açtırabilmek için çabalarını yoğunlaştırdı. Stand-by anlaşmasını umutlarının olmadığını itiraf eden hükümet, özelleştirme hevesleri ile mezarda emeklilik niyetlerini masaya koyarak prim kapma amacında.

Hükümetin, Mart ayında Ankara'ya gelecek olan IMF heyetinden, dış borç bulmaya yetecek kadar destek olması için 'orta vadeli bir istikrar paketi' hazırlığı yaptığı bildirildi. SSK Yasası, özelleştirme gibi hedeflerin yineleneceği paketin ayrıntıları konusunda alt yapıyı Merkez Bankası'nın yaptığı belirtiliyor.

Hazine yetkilileri, bu itibaren Devlet Planlama Teşkilatı, Hazine Müsteşarlığı ve Merkez Bankası'nın biraraya gelerek bir taslak hazırlığına başlanacağını bildirdiler. İki yıllık olacağı öğrenilen orta vadeli istikrar peketiyle, "bazı makro hedeflerin IMF'nin önüne konacağı" bildirildi.

Bugüne kadar açıklanan üç "kaynak paketi"nin sonuçlarının da yeralacağı orta vadeli istikrar peketinin stand-by anlaşmasına yetmeyeceğini itiraf eden yetkililer, ancak böyle bir planın sembolik de olsa IMF'nin oluruna sunulmasının dış kredi musluklarının açılmasını sağlayacağı düşünülüyor.

Ortaya çıkacak pakette özellikle Ocak ayında 900 milyon dolara ulaşan özelleştirme ihalelerine geniş yer verilecek ve hükümetin bu konudaki 'kararlılığı' vurgulanacak. Türk Telekom'un satışının önünde yasal engelin bulunumadığı ve ihalesinin bu yıl içinde yapılacağı taahhüdünün de yer alacağı programda, iki teklif gelen Ereğli Demir Çelik Fabrikaları'nın ihalesinin sürdüğü de belirtilecek.

Hazine bürokratlarından alınan bilgiye göre özellikle emeklilik yaşının erkeklerde 55, kadınlarda 50'ye yükseltilmesini öngören yeni Sosyal Sigortalar Kanunu'un çıkartılması çalışmaları da IMF heyetinin gelişine kadar hızlandırılacak.

Ayrıca vergi reformu olarak enflasyon muhasebesine geçileceğine yer verilecek olan pakette, ihracatın önündeki engeller arasında sıralanan kur farklarının vergiden muaf tutulacağı da vaat edilecek.

Kara paraya ad bulundu: Kayıt dışı ihracat!

Hükümet, dış ilişkilerde kara para nedeniyle büyüyen tedirginliği ise IMF önünde "kayıtdışı ihracat" belirlemesi ile yok etmeyi amaçlıyor. Türkiye'nin 21 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi beklenen dış ticaret açığı ile 6-7 milyar dolar seviyesinde beklenen cari işlemler açığının büyümemesinde kara paranın değil de "bavul ticaretinin etkili olduğu" yalanı söylenecek.

Pakete IMF'nin "kerhen" destek vermesi beklenirken, Merkez Bankası'nın kamuoyuna açıklamadığı para programı hedefleri de bildirilecek. Hazine gibi Merkez Bankası yetkilileri de hazırlıkları doğrularken, detayların ilerde ortaya çıkacağını söylediler. Yani bir kez daha halkların başına gelecekleri halklardan önce IMF heyeti öğrenecek.

TC istihbaratına dayandırılan iddia:

"Barzani Saddam'la özerklikte anlaştı"

HABER MERKEZİ- Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) Lideri Mesut Barzani'nin geçen Aralık ayında Bağdat'ta Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'le "gizli" bir görüşme yaptığı iddia edildi. Geçen hafta Milliyet gazetesinin TC istihbarat birimlerine dayanarak verdiği haberde göre sözkonusu gizli görüşmede Barzani'nin Saddam'la üç aşamalı bir "özerklik" anlaşması imzaladığı ilere sürüldü.

Milleyet gazetesinin 13 Şubat tarihli nüshasında Tolga Şardan imzasıyla yer alan habere göre daha önce Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'la bir araya geldiği bildirilen KDP lideri ile Saddam'ın görüşmesi Bağdat'taki Başkanlık Sarayı'nda gerçekleşti ve Barzani, Güney Kürdistan'ın yönetimi konusunda Saddam'dan "açık destek" istedi. Görüşmede Barzani'nin Saddam'la "özerklik" anlaşması yaptı iler sürülen haberde anlaşma Güney Kürdistan'da şartların uygun olması ve ABD'nin bölge üzerindeki tavrını net olarak belirginleştirmesiyle yürürlüğe girecek ve anlaşmanın ikinci aşamasında halen Güney'in en güçlü grubu olan Barzani liderliğindeki KDP, buradaki kontrolünü kademeli bir şekilde Saddam Hüseyin liderliğindeki Bağdat yönetimine bağlı kuvvetlere bırakacak.

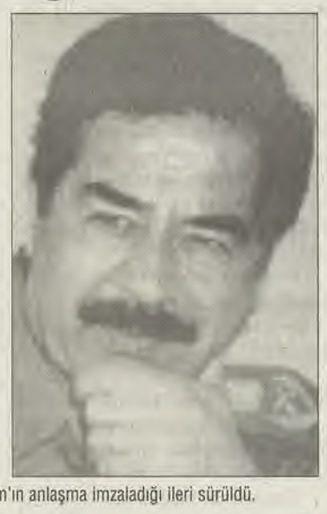

MİT'e dayandırılan haberde Barzani ile Saddam'ın anlaşma imzaladığı ileri sürüldü.

Haberdeki iddialara göre Güney'in tamamıyla Bağdat yönetiminin kontrolü altına girmesinin ardından özerklik anlaşmasının üçüncü bölümü aşamalı olarak uygulamaya konulacak ve bu aşama gereğince Barzani yönetimindeki KDP peşmergelerinin kullandığı Güney Kürdistan-"Türkiye" sınır bölgesindeki karakollara Saddam Hüseyin'e bağlı Bağdat yönetiminin özel askerleri yerleştirilecek.

Bağdat yönetiminin özel askerlerinin en az iki yıl söz konusu karakollarda kalacağı ve Saddam Hüseyin'in desteğini alan Barzani'nin 17-22 yaş grubundaki Güneyli Kürt gençleri askere alacağı öne sürülen haberde, askere alınan gençlerin, Bağdat askerlerinin görev süresi içinde KDP'ye bağlı askeri kadrolar tarafından eğitimden geçirilerek KDP'nin resmi ordusunu oluşturacakları ve daha sonra bu 'sınır' bölgesinin kontrolünün tamamen KDP'ye bırakılacağı da ileri sürüldü.

Barut fıçısı bölge: Balkanlar

Balkan ülkelerinde yaşam normale dönebilecek mi? Bu ülkeler arası ilişkiler düzelebilecek mi? Osmanlı İmparatorluğu'na ve Türk sömürgeci emellerine karşı örgütledikleri "Balkan Paktları" yeniden sözkonusu olabilecek mi?

Mehmet SAKALLI

Geçtiğimiz hafta boyunca Belgrad ile aynı anda Sofya'da da halk sokaktaydı.

Tito, Enver Hoca ve Georgi Dimitrov'un torunları Belgrad, Tiran ve Sofya sokaklarında hükümetlerine ateş püskürtüyorlar. Kimisi "Vreme" diye bağırıp ülkelerini kirli savaşlara süren; milliyetçilik demogojileri ve yalanlarla hükümet kuranları protesto ediyor. Kimisi ise "Kontinent ve Koha Jone" deyip, ülkelerini mafyaya teslim eden, halkını açlıktan kıran devletlerinin yöneticilerini protesto ediyor.

Durum böyle iken, bu ülkelerde yaşam normale dönebilecek mi? Bu ülkeler arası ilişkiler düzelebilecek mi? Osmanlı İmparatorluğu'na ve de Türk sömürgeci emellerine karşı örgütledikleri "Balkan Paktları" sözkonusu olabilecek mi?

Bu soruları daha da çoğaltmak mümkün. Ne var ki sorularla Balkanlar'ın durumu net bir şekilde ortaya konamaz. Bugün bütün Balkan ülkelerinde halk ayaktadır ve geçmişte yaşadıkları yönetimlerle bugünkü talancı sistemler arası bir arayış içindeler. Yıllardan beri komünizm adına hareket eden iktidarların kötü yönetimleri, demokrasi ve eşit paylaşımcılıkla yoğrulmuş insan tiplerinin yaratılamaması olgusuna bir de kapitalistlerin "yeni pazar" emelleri eklenince durum günümüzdeki halini aldı.

1989 tarihinden itiraben bu ülkeler Moskova'dan milliyetçilik temellerinde kopmaya başladılar. Yöneticiler, demokrasi vaadleriyle insanları kandırarak, totaliter yönetimlerini kurmayı başardılar. (Bunda milliyetçi duyguların payı da büyüktür.) Romanya, Arnavutluk ve az da olsa Yugoslavya'da örneklerini beraber yaşadık. Macaristan, Polonya, Çekoslovakya ve Slovakya'nın tersine, bu ülkelerin zamanın komünist yönetimleri özgürlerini Moskova'dan ayrılıp, milliyetçiliği fethetmekte buldular. Sadece Bulgaristan burada bir istisnayi duruma sahiptir. Bulgarlar, 1877-78'de kendisini, Osmanlı İmparatorluğu'nun tutsaklığından kurtulmasına yardımcı olan Rusya'yı koruyucu güç olarak gördü günümüze kadar. Bundan dolayıdır ki iktidarda olan sosyalist hükümet (eski komünistler), Moskova ile Avrupa gibi iki seçenek arasında bocalayıp durdu.

Balkan ülkelerinin hemen hepsinde eksi komünistler kendilerini yaşamın her alanında olduğu gibi, devlet yönetiminde de dayatmayı başardılar; zaman zaman isimlerini sosyalist veya sosyal demokrat olarak değiştirerek de olsa. Arnavutluk'ta muhalefet partisi, son seçimlerden ancak bir yıl sonra hükümet kurabildi. Bu başarısını da seçimlerde yaptığı hilelerine borçlu.

Bulgaristan'da durum biraz daha farklı oldu. 1991 seçimlerini muhalefet güçleri kazandı, fakat kurdukları hükümet ancak bir yıl dayanabildi. Dolayısıyla Bulgar halkının layık olmadığı eski kötü yönetimlerinden kurtulabilmeleri (eğer buna kurtulmuş denebiliyorsa) coşku yerine cılız bir halde oluyor. Demokratik bir sisteme kavuşma mücadelesi bu ülkelerde oldukça yavaş, Yer yer kıpırdandıkça da hesapta olmayan yeni zorluklara gömülüyorlar. Sırbistan ve Bulgaristan'daki eski yöneticiler -sanki halkın bu güne kadar çektikleri yetmiyormuş gibi- isimlerini sosyal demokratlar olarak değiştirip, Avrupa başkentlerinde kendilerini vaftiz ederek, yeniden politika arenasında güreşmeye başladılar. Bu partileri anlamak sanıldığı gibi kolay da değildi. Kompozisyon, değişik gruplardan, ekonomik çıkarlara dayanan grupların bukelamunlarından başka bir şey değildi. Biraraya gelmek tamamlanınca bir politik kimliğe gereksinim kalmıştı. Kızıl ortodokslarla reformist güçlerin çıkarları böyle ucuz bir ortamda aynılaşamazdı. Örneğin Bulgaristan Sosyalist Partisi, değişik ortamını yaratmakta kaybetmekle birlikte, kızıl milyonerlerin ve uluslararası ekonomik arenasında kayıp etmenin dışında hiç bir şansa sahip değildir.

Balkan ülkeleri, diğer eski sosyalist ülkelerin aksine, 1989'a kadar kendini dayatmış, güçlü bir muhalefete maruz kalmadı. Çünkü buradaki muhalefet gerçekten de kendisini yeniden yaratmak zorunda idi. Bu reorganizasion olayından dolayıdır ki, heterojen muhalefet sürekli anti-komünizm kılıkta göründü. Bunlar örneğin Bulgaristan ve Romanya'da seçimleri politik kimlikleriyle beraber kazandılar. Bulgaristan'da muhalefetin pragmatik bir hal aldığı ve sosyalist kimliğini koruduğunu deklare edip, anti-komünist olduğunu söylediği de ayrı bir doğrudur. Kendi içinde ne kadar çelişkili olduğu anlaşılmadığı gibi, bütün diyalog girişimlerine de kapılarını sonuna kadar kapatmış durumdadır. Bu fenomen hemen hemen bütün Balkan ülkelerinde görülür. Nedeni, diktatör sistemler oluşturmalarıdır. Ayrıca Balkan ülkelerinin tarihlerinden kalma miraslar da sözkonusudur. Önce, yıllarca Bizans İmparatorluğu'nun yönetiminde, sonra da Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgesi altında kalması da büyük bir rol oynuyor. Hele Osmanlı İmparatorluğu'nun bu bölgeyi diğer Avrupa ülkelerinden gelişim evrelerinden izole etme, uzak tutma politikaları da işin başka bir yönünü ortaya koymamıza yardımcı olur. Bölge halkının çeşitli dönemlerde yürüttükleri özgürlük mücadeleleri, hep Ortodoks kiliselerinin hışmına ya da vesayeti altında kaldıkları imparatorluklarının gazabına uğramıştır. Dolayısıyla bu dönemlerde de direkt olarak kendilerinin yönetimine katılamamışlardır. Bu durum (ülkelerdeki politikalara paylaşımcı olarak katılmamaları) devrimlerinden sonraki kısa dönemlerinde oluşan diktatörlüklerle de sürmüştür.

Tarihi ortaklıklarına rağmen, Sofya ve Belgrad'daki bugünün kargaşalıkları farklı nedenler içermektedir. Bulgaristan'da açlık, sefalet ve umutsuzluk insanları sokaklara döküyorken, Sırbistan'da insanlar özgür politika için ayaktadırlar. Yani Bulgaristan'da sorun muhalefet ve hükümetin üstünde anlaştıkları bir erken seçim tarihi iken, Sırbistan'da büyük sorun seçim sistemidir. Seçim yasasının demokratikleşmesi sözkonusudur. Gelinen aşamada, her ne kadar Miloseviç bazı geri adımlar attıysa da, henüz yeni yeni kızışmaya başlayan iç savaş ortamını daha da körüklemeden, halkın kendi yöneticilerini seçmesine boyun eğme dışında bir seçeneği olmadığı görünmektedir. Bulgaristan ise, eğer çok kısa bir süre içinde bir çözüm oluşturmazsa, büyük bir ekonomik kaosun içine sürüklenecektir.

Bu ülkeler kendi halklarıyla birlikte çözüm üretmek durumundadırlar. Bu onların ortak olgusudur, bir şanstır. Aksi halde, Amerika'nın planı çok rahat bir şekilde yerine oturacaktır. Çünkü 6 Ocak 1996 tarihinde Cenevre'de imzalanan deklarasyonla ABD, Varşova paktına üye ülkelerin kontrolünde kendine pay çıkarmak istiyor. Böylece Rusya'yı uzaklaştırmak aynı zamanda 150 milyonluk bir pazar elde etmek, dolayısıyla Avrupa Topluluğu'na da burnu dibinde kafa tutmak isteyecektir.

Mücadele ve Kitle Çizgisi

Hasani Mami GOZİK

Mücadele biçimlerini ele alışta, Marksist-Leninist tutum bu dönem somut tarihsel koşulları, sınıflararası ilişkilerin durumu vb. koşulları incelemeyi gerektirir. Böyle bir inceleme yapmaksızın şu veya bu mücadele biçimini kafadan icat edip dayatmak, diyalektik-materyalist yaklaşımdan uzaklaşmaktadır. Mücadele biçimleri iradeden bağımsız objektif birer olgu olarak hareketin bizzat kendi içersinde doğarlar. Sorun bunları doğru tespit edip genelleştirmek için, örgütlemek ve bilinçli muhtevaya sahip kılmaktır.

Subjektif öğenin, bilinçli müdahalenin rolü tabi ki vardır. kendisini dayatan biçimleri örgütlemeden, onların kendi kendilerini hiçbir müdahaleye gerek olmadan organize bir sistem biçiminde yürütebileceklerini farzeden kendiliğindencilik hatasına düşülmemelidir. Bilinçli müdahale ile öbjektif olanın ilerleme ve gerileme çerçevesinde vaziyet alacağı bilinmelidir. Sorun tarihsel yönleriyle ele alınmalıdır. Ekonomik-Siyasi evrimin değişik aşamalarında çeşitli sebeplerle alakalı olarak mücadele biçimlerinde değişiklik gündeme gelebilir. Esas ve hali yer değiştirebilir. karşıtların özdeşliğidir bu. Amaç devrimi komünizm için ilerletmektir. Araç her şey, amaç hiç bir şey yaklaşımına düşmeden mücadele biçimlerine ML yaklaşımı bilmeli, Kürdistan'ın iktisadi-siyasi yapısının dayattığı esas mücadele biçimi olan, silahlı mücadeleyi diğer mücadele biçimlerini reddetmeden ve şematizme düşmeden, bilinçli müdahale ile örgülenmesine titizlik göstermeliyiz.

Kitle çizgisi, mücadele bilçimleri sorunu ile doğrudan ilişkilidir. Kilte çizgisinde dikkate alınması gereken temel öğe ileri kitlelere dayanma, ortadakileri ilerletme geride kalanları en azından tarafsızlaştırmaktır. Hedefi daraltmadır. Hedefe karşı en geniş kesimlerle de geniş birleşik cephe siyasetiyle yürümenin önemi ortadadır. Tarihi kitlenin yapacağı gerçeğinin emrettiği de budur.

Yığınları harekete geçirmek emirlerle olmaz. İstemlerinin bilimsel formülü ve gereklerinin icrasıyla olur.Öncülük zorla dayatılmaz. Yığınlara tecrübeleriyle benimsetilir.

Prensip kitlelerden kitlelere'dir. Yığınlar kendiliğinden mücadele yoluyla, ML bilinç seviyesine çıkmazlar. onların durumlarına somut müdahale aracı olabilecek ML öncüleri sayesinde bu bilince kavuşabilirler. Sınıf ve ulusal bilincini taşımanın silahı olan ML öncü, fokoculuğa ve diğer yüzü olan kitle kuyrukçuluğu çizgilerine düşmemelidir. Devrimci kitle çizgisinin önemli bir öğesi olan demokratik kitle örgütleri meselesinde çizgimiz partiye emir-komuta ile bağlı olmayan parti taraftarları çoğunluk sağlamış olsalar dahi, kapısına parti tabelası asmayan, bünyesinde barındırdığı yığınların özgül problemleri zemininde yükselen bu çerçevede mücadele etmeye hazır olanlara kapısı açık olan çizgidir. Bu örgütlerde ulusal devrimcilerdir, yığınları doğru çizgiye çekme mücadelesi yürütülmelidir. Kitle örgütlerinin örgütsel bağımsızlık ve insiyatiflerine gem vuran, öncünün direktiflerini kayıtsız şartsız uyma ile mükellef olan anlayışlar sakattır.

Devrim kitlenin eseridir. Kitle çizgimiz bu gerçeğin derin anlamının emrindedir. Kitle faliyeti kuru kalabalık ve işlevsiz kitle ilişkilerini değil, kitlelerin seferberliğini hedef alır. Siyasetin tesbiti ve icrasının faal unsurları olarak, kitlelerin devrimi bizzat omuzlamalarını amaçlar. "Tarihi kitleler yapar" sözünün gereklerini yerine getirmek öncünün bizzat kitlelerle birlikte pratik mücadele zemininde, önderlik edeceği devrim kavgasının asli unsurlarını emekçi yığınların teşkil ettiğini anlamaktır. Devrimi öncünün işi gören kitleleri, seviyeli-destekçi pozisyonda ele alan yaklaşım aşılmalıdır.

DÜNYA TURU

İsrail - Türkiye

Türkiye ve İsrail, dünyanın en büyük deniz gücüne sahip ABD ile Akdeniz'de üçlü bir askeri tatbikata hazırlanıyorlar. Bölgenin en güçlü donanmalarına sahip ülkeler arasında yer alan Türkiye ve İsrail'in Akdeniz'de ABD ile gerçekleştirmesi öngörülen üçlü tatbikatın Ortadoğu'da oluşmaya başlayan Washington destekli ittifakın önemli bir adımını oluşturduğu, bölgenin barışta uzlaşmayan ülkelerine de mesaj niteliği taşıdığı bildirildi.

İsveç

Dagens Nyheter gazetesinin yaptığı bir araştırma, 2. Dünya Savaşı'nda İsveç'in Almanya'ya sattığı demirin, Nazilerin Yahudilerden çaldıkları paralarla alındığını ortaya çıkardı.

İsviçre

Bankalar ve kara para cenneti İsviçre, 2. Dünya Savaşı'nda Yahudilerin kendilerinin bankalarına büyük miktarlarda paralar yatırdıklarını kabul etti. Ancak bu paraların sahipleri SS komandoları tarafından katledildikleri için şimdiye kadar sahiplerine de verilmedi. Paraların miktarı ve varsa mirasçıları henüz bilinmiyo. Ancak Yahudi lobileri bu paraların peşini bırakmıyor.

Çeçenistan

Güçlü bir katılımla gerçekleşen Çeçenistan seçimlerini Ruslara karşı başkaldırının da lideri olan Aslan Maskhadov kazandı ve ilk Cumhuriyet'in ilk Cumhurbaşkanı ünvanına kavuştu.

Kanada - Küba

İki devlet Amerika ambargosuna karşı 14 maddelik bir antlaşma imzalayarak, bundan sonra ambargoya karşı mücadele edecekler ve ortak ticaretlerini geliştirecekler.

Küba - Irak

Saddam Hüseyin'in oğlu Öbeyid'in bir saldırı sonucu yaralanmasından sonra, hiç bir Avrupa devletinin tedavisini kabul etmemesi üzerine, Küba lideri Kastro'nun özel doktorları Öbeyid'in tedavisi için önümüzdeki günlerde Irak'a gidecekler.

Zaire

Zaire Ruanda sınırında süre gelen savaş gittikçe şiddetleniyor. Edinilen bilgiye göre, gerillaların sürdürdüğü vur-kaç eylemleri Zaire ordusuna büyük kayıplar verdiriyor.

Ekvator

Ekvator'da muhalefet güçlerinin 5 Şubat gününü ulusal grev günü ilan etmelerinden sonra hükümet de boş durmadı ve bütün ülkede sıkı yönetim ilan etti.

Cezayir'de Araplaştırma ve demogoji

Arap dilini yaygınlaştırma yasası 17 Aralık 1996'da Cezayir yasama meclisi tarafından oy birliğiyle onaylandı. Yasa, yerel dilleri hedefliyor.

Gilbert GRANDGUILLAUME

Arap dilini yaygınlaştırma yasası 17 Aralık 1996'da Cezayir yasama meclisi tarafından oy birliğiyle onaylandı. 5 Temmuz 1998'den itibaren uygulanacak yasa şunları içeriyor: "Kamu kuruluşlarının, kurumların, şirketlerin ve derneklerin her çeşit etkinliklerinde yalnızca Arap dili kullanılacak. Resmi toplantılarda konuşmaların ve tartışmaların yabancı dilde yapılması yasaktır."

1962 Cezayiri tamamen Fransızlaştırılmıştı.1996'da yaygın bir Araplaştırma vardı ve bu yeni yasayla Cezayir tamamen Araplaştırılmak isteniyor. Cezayir yöneticileri demokrasiyi genişletmek ve dil serbestisini getirmekle Arap dilinin meşruluğunu göstereceklerine, sözkonusu Araplaştırma yasası ile bu gelişmelere engel oluyorlar.

Batı kamuoyu Cezayir hakkında zaten yanlış bilgilendirilmiş durumda. Bu son tutumlar, anlaşılmazlığı ve bulanıklığı daha da arttıracaktır. Örneğin Fransızların çoğuna göre Araplaştırmanın anlamı İslamla eşdeğerdir. Bunun için üç önemli noktayı belirtmek gerekiyor.

1- Araplaştırmanın nitelikleri ve istenilen sonuçlar,

2- Cezayir'de önceden yapılan girişimler,

3- Araplaştırma ile birlikte meşru siyasetin temel sorunları.

Magrib'te Araplaştırma, Arap dilinin canlanması anlamına geliyor. Niçin?

Cezayir'de halklar ana dillerini kullanıyor. Yörelere göre Arapça ya da Berberîce konuşuluyor. Değişik biçimleri olan ve bazen diyalekt olarak adlandırılan yerel dillerin yazılışları yoktur.

VII. yüzyıldan itibaren İslamiyetle beraber Arapça konuşulmaya başlandı ve sömürgeleştirilene kadar yazılı tek dil Arapçaydı. Sonradan Fransızca -yazılı ve sözlü kullanımda- zorla kabul ettirildi ve resmi dil statüsü kazandırıldı. 130 yıl boyunca, kimliği inkar edilen bir toplum yalnızca Arap diliyle yeniden inşa edilebilirdi.

Siyasal açıdan halk için bağımsızlık, sadece sömürgecinin iktidarına son vermek değil; aynı zamanda Fransız dilinin hakimiyetine de son vermek anlamına geliyordu. Bu nedenle hiç bir iktidar Arap diline vermesi gereken önemden vazgeçemezdi.

Cezayir bağımsızlık mücadelesini destekleyen, yakındoğu'nun bazı ülkeleri, Arap dilinin kullanılması için "dostça" bir baskı da uyguluyorlardı.

Bu süreçte iki görüşten ya da yöntemden söz edilebilir:

Birincisi: Araplaştırma-çevirme; başka bir deyimle önceden Fransızcada söylenen ve yapılan, artık Arapça da söylenecekti.

İkincisi: Araplaştırma-dönüştürme; Arapça öncelikle bir başka kültürün ifadesidir, modern tekniğin ilerlemesine karşı olmayan, ama kültürle yeniden bağ kurmak içindir. (Başka terim buluncaya değin bu kültür 'Arabi-İslamik' olarak nitelenebilir.)

Alternatif iki ideolojik seçim sözkonusuydu; biri sömürgenin birikimlerine açık olmak, diğeri ise reddetmekti. Biri farklı dilleri kullanmak, diğeri tek bir dili kullanmaktı.

Siyasi açıdan bu ideolojiler arasında radikal hiç bir tercih mümkün olamazdı. Tek çözüm uzlaşmaktı.

1962'den itibaren Araplaştırmayı isteyen grup, Arap kültürü taşıyan Cezayirlilerden oluşuyordu. Bu çuvre medreselerden, Kur'an okullarından, Arap üniversitelerinden entellektüeller, edebi ya da dinsel eğitimden oluşan bir çevre idi. Bu çevreye göre, "Araplaşan Cezayirli Arap ülkelerinde eğitim gören, sadece Arapça konuşan ve yazanlardır."

Ahmed Bin Bella (1962-1965) kendi başkanlığı döneminde Araplaştırmadan yana olan çevreye karşı bir denge unsuru oldu ve kamuoyuna "Araplaşma İslamlaşma değildir" demekte terüddüt etmedi..

İkinci Başkan Huari Bumedyen (1965-1979) daha radikal eylemlere girişti. 1968 yasasıyla kamu kuruşlarını Araplaştırmaya zorladı: "Üç sene zarfında memurların çalışabilecek kadar Arapça öğrenmeleri gerekiyor." Çoğunluk bunu başaramadı. Ancak Arap dilini bilen ve yazan memurlar kamu kuruluşlarına girebildiler. Eğitim kuruluşlarında Araplaştırma yoğunlaştı. Yüksek okullar uzun bir süre daha direndiler, ancak sonra onlar da reformdan paylarına düşeni aldılar.

Çadli Bind Cedid'in başkanlığında, devlet, fraksiyonların mücadelesine seyirci kaldı.. Araplaştırma stratejisini hazırlayan akımlar, İslamın ancak Cezayirlilerin Araplaşmasıyla meşruluk kazanacağı düşüncesini ileri sürüyorlardı. Ama son yılların aşırılığı İslamcılık-İslam ilişkisinde bir bölünmeye neden oldu. Halkın çoğunluğu İslamcıların hareketleri, aşırı tutumları ve davranışlarını haklı bulmuyordu. Halk İslam dinini, -bir kaç özgün uygulama haricinde- kendi kimliğinin temelinde evrensel inanç ya da laik bir ahlak anlayışı gibi benimsiyor.

Politik söylemde Araplaştırma, Fransız diline karşı Arap dilinin mücadele olgusunu ortaya koyuyor. Belirli ölçülerde doğrudur. Resmi ve ulusal olan Fransız dili, ister istemez Arap diline yerini bırakır. Ama Fransız diline karşı olmak Fransa ile bir çatışma gibi gösteriliyor. Ve Cezayirliler Fransızcayı kullananları "Fransız uşağı" ilan ediyorlardı.

Oysa kamuoyu bu ayrışmanın başka bir ayrışmayı gizlediğini çok çabuk anlamış: Arapçadan ayrışan ana diller ve özellikle Berberî dillerin (en yaygın kabile dili) yok edilme çabası sözkonusu. Araplaştırma ideologları Fransızların sömürgelerinde yaptıkları gibi, ülkede dilbilimin tamamının tekleşmesini istiyorlar. Ve bundan dolayı klasik ve saf Arapçanın bozulmuş biçimleri gibi görünen Arap lehçelerini eleştiriyorlar. Sonuçta bir karmaşa yaratılıyor. Örneğin "ataların dili olduğü için Arap dili anadildir" ve bundan dolayı da eğitim kurumlarında Arap dili sözlü bir dil gibi veriliyor.

Devlet, eğitimcilere 'hatalı' gibi gösterilen Arap lehçelerini terketmeleri için öğrenciler ve vatandaşları baskı altında tutmalarını istiyor.

Geçmişte sömürgeciler tarafından "Bougnoule"(Fransızların kullandıkları bir aşağılama sözcüğü) olarak nitelenen Cezayirliler bugün artık kendi yöneticileri tarafından "vahşi" muamelesi görüyor. Cezayir halkı kendini devleti tarafından aşağılanmış hissediyor. Oysa sözde Araplaştırma kültürlere saygınlığı yeniden verecekti...

Araplaştırma mantığı ve iktidarın uygulamaları, yerel dillerin ortadan kaybolmaları için programlanmıştı. Ve bununla beraber korkunç bir sonuç: Halkın önemli bölümleri için yerel diller bir kimliği simgeliyor ve artık ulusal inşaadan kendilerini dışlanmış hissediyorlar.

Oysa Cezayir toplumu çeşitlidir; yörelerinde, dillerinde, geçmişle geleceğe bakış tarzında, batı ya da Arap dünyasıyla ilgili görüşlerindeki bu çeşitlilik kabul görmedi. Başka bir deyişle yaşama isteği gerçekleşmedi. Her özerk yapı kendini tehdit altında hissediyor ve diğerleri için bir ayrışma tehditi gibi görünüyor. Bu güncel krizde tek bir çözüm var. Artık iktidarın toplumun çoğulcu gerçeği kabul etmesi gerekiyor.

Araplaştırma yasası bu yönde gitmiyor. Bir yanda sevdirilerek kabul ettirilmesi gereken bir dil empoze ediliyor. Öte yanda ise diğer diller yeniden aforoz ediliyor. (Özellikle Berberî diller ve Fransızca)

Kısacası, Araplaştırma bütün dilleri dışlamaya yöneliktir. Cezayir'in dilbilim etkinlikleri her zaman siyasi isteklere uymuştur. Buna karşı iktidar, eğitimsel sorunlara maalesef hiç yaklaşmıyor. Ve Arap dilinin derinliğine araştırılması ve düşünülmesi için hiç bir girişimde bulunmuyor. Cezayir'in toplumsal çoğulculuğunu derinlikle yansıtan bu çeşitli diller ülkesinde iktidar hoşgörülü, açık, etkili, farklılığa saygı duyan bir ortam yaratmaya çalışmıyor. Oysa ancak öyle bir ortamda demokrasi oluşabilir.

'Antropolog Le Monde Diplomatique'den alınmıştır.
Çeviren: Hüsün U.

ANMA

Ali Nazar | Mustafa Per
Mevlüt Özkan | Mustafa Gültutan

Sizler bağımsız demokratik bir ülke için canınızı seve seve feda ettiniz. Sizlerin şahsında tüm devrim şehitlerini saygıyla anıyoruz.

Şehitler ölümsüzdür!

Almanya'dan Tilkiler köyü adına
Veyis Aşkın, Cennet Aşkın ve Haydar Ertan

Masum ve dişi

A. İBRAHİM

Gün yoktur ki namus cinayetleri işlenmeye görsün. Kerhanelerden tutun da içkili meyhanelerde oynayan, kalçalarıylarıyla yürüklerimizi hoplatırlar. Podyumlarda transparan giysileri, çorap reklamlarının sütun bacaklıları da onlardır. "Ben şimdi seni memnun etmesini bilirim" görselliğinden tutun da, şarkılarımız da onlar içindir. Olmaya ki bana yanlış yapasın, ya benimsin ya toprağın.

Ayakçı meyhanelerimizde kendimizi yücelttiğimiz, iyi adam palyaçoluğunu oynadığımız zamanların arta kalan kısımları onlar içindir. Sapına kadar delikanlı muhabbetlerinde kahpe rolünü de onlara oynatırız.

Kırık entellektüelliğimizle süslenmiş kadın hakları savunuculuğunda da durum pek farklı değil. Entellektüel terminolojimiz bir yana, eylemliğimizde de ne boktan bir savunucu olduğumuzu, günlük yaşamımızda kolayca alaşağı ederiz. Kent varoşlarında yoksulluğumuzun mezesidir onlar, içki ve kir kokan erkekleriyle yaşarlar. Çünkü onlar çekilecek acıların dervişidirler. Kutsal anadır onlar (!)

Sol teorizminin de aktiristleridir onlar. Kadın sorunu yoktur, insan sorunu vardır söyleminde farklı ya da modern bir söyleyiş bulunamamış hâlâ. Sokağın pratiğindeki günlük yaşamlarında da kapılar arkasında saklanmış (mutlu çoğunluk) kadının kutsal mukaderanı korunmaya devam ediyor nedense.

Ortadoğu geleneğinin islamiyet ve ulusal milliyetçi cephesinde de durum pek farklı değildir. Sürecin ortasında toplumsal yaşamın kilometretaşlarıdır ama; hayatın sosyal pratiğinde en gerilerde olanlardır onlar. Sözü olanlar kötü, çileyi çekenlerse mukaddestir.

Ne zaman ki Havva o yasak meyvayı yedirdi Adem'e, ne zaman ki antik Yunan efsanelerinin kötü kadını Pandora tanrının kötülükleri hapsettiği kutuyu açtı. Tek tanrılı dinlerden çok tanrılı dinlere kadar adı şeytanla nifakla bir anılmaya başlandı. (İşin ilginç yanıysa Pandora'nın Kutusu'nu politik söylemlerimizde, günlük politikalarda örneklendirirken, ne tesadüftür ki biz de kullanırız.Sisteme denk düşeriz ama sistemin dışındayız nedense. Politika mı yapıyoruz dersiniz?)

Özel mülkiyetin ortaya çıkmasından sonra, Amazon efsanelerindeki başkaldırıyı saymazsak eğer, çocuk ve üretim ilişkilerinin ikincil plana ittiği kadın, antik Yunan efsanelerinden tutun da egemen sınıfların değerlerine denk düşen dinler tarihi, kadını günlük yaşamın bir metası haline getirdi. Sistem kendini sistemli biçimde ben ruhunu öne çıkaran, sosyolojik birimlerin sürecin benine uygun olarak ahlaki değerler ortaya çıkardı. Toplumsal hayatın panoromasına izlemci olarak bakıldığında üretilen mala yeni bir mal daha eklendi tüccar yaşamlarına. Kadının biçimlendirilmesine, ahlaki dogmaların kadın aleyhine geliştirilmesinin adına da toplumsal erdem denildi.

Sistem köklü tarihiyle bu sürece müdahale etmeyi çok iyi biliyor. Görsel ve yazınsal alanlarda bu kültürel yozlaşma kanımıza kadar işlediği, söylenen şarkılarda TV ekranlarında namus uğruna cinayet gösterimlerinde (halkın gözünde mala hükmetmek namus, erdemi ve bir ibret dersi olarak verilirken bu cinayetin ne vahşiyane bir şey olduğu da izleyenlere temiz eller ya da polis imdat mesajıyla verilir). Reklamlarımızın et parçaları, toplumsal düzenimizin kültürel erdemlerini işleyedursunlar, müzik, film mesajları diye algıladıklarımız, kısacası kültürel politikaların sistematiğinde farkında olarak mı bilemiyorum; nedense bakış açımızı bu kültürel devrimin (!) bir yansıması olarak günlük yaşamın pratiğinde sergiliyoruz. Kültür merkezlerinin çaylı masalarındaysa pratiğimize uymayan en iddialı sözlerimizi ezberlediğimiz etkileyici söylemlerimizle, dinleyenin gözlerinin içine baka baka söylemekten de geri alamıyoruz kendimizi. Dahası, yalan söylüyoruz. Dinleyen de söyleyen de biliyor bunu. Ama nedendir bilinir "Yalan söylemiyorsun değil mi?" sorusunu sormanın cesaretini de bulamayız kendimizde.

Sokaktan geliyoruz. Sokağın dili olamıyorsak yaşadıklarımızla, inandıklarımız samimiyetten uzaksa, lütfen birbirimizi aldatmayalım. Biz politik olmayı yaşamı sorgulayarak, onun nabzını tutarak yaşamak istiyoruz. Haftalardır Nûroj gazetesinde süren bağımsız kadın örgütlenmelerine ilişkin tartışmalara karşı duyarsız kalmak istemedim. Üretmekten, düşünsel dinamiklere katkı ya da onu biryerlere taşımaktan çok, statik kalıplarla koşulları sürekli değişen gelişme sürecine sekter tavırlardan vazgeçmeliyiz artık. Siyasal konjonktür bize bunu dayatıyor çünkü. Süreç bizi yeni insan olmaya çağırıyor.

Bağımsız kadın hareketine karşı çıkanlar, 20 yılı aşkın bir süredir kadın hareketine neler kattılar, ona bakmalılar önce. Devrimin dinamiklerini hayatımıza katacak olan da sosyal birimleri yaratacak olan da kadınlardır. Politikamıza keskin ivmeler kazandıracakların da kadınlar olduğunu gözden kaçırmamalıyız.

Derdim kişileri suçlamak, onları sorgulamak değil elbette. Yazımızın fikri bir bayan arkadaşımın eski eşinin, mülkiyet ruhuyla politik çevrelerden uzak tutması, bu örneklemeleri günlük sohbetlerde pratik hayatımızın sonuçlarında doğal kavramış olmamız, sözde solcu günlük yaşamlarındaki mülkiyetçi tavırlarından Nûroj'un tartışma yazılarında ve gazete manşetlerinin kadın tanımlamalarına ilişkin haberlerinden (yazının başlığı gibi) çıktı.

Sonuç olarak, politikayı kendimizle barışık isek yapmalıyız. Modern tarım araçlarının olduğu yerde, öküzlerle çift süremediğimiz gibi, kütüphane raflarında biriktirdiğimiz ders notlarından da birşey çıkaramayız. Süreç bizden yeni politika, yeni insan istiyor.

Bir öğrenci gözüyle

Kürdistan'daki eğitim politikası

Rojin EGİT

TC Kürdistan'da eğitim ve öğretimde, Kürt gençliğine karşı asimilasyona yönelik sömürgeci, ırkçı ve faşist bir politika gütmektedir. Amaç Kürt gençliğini ulusal ve kültürel değerlerden uzaklaştırarak, Türkleştirmek ve devletin hizmetine sokmaktır.

Kürt çocukları, Kürdistan'da, çoğu yerde anneleri ve babaları, ya hiç Türkçe bilmedikleri, ya da evde hiç Türkçe konuşmadıkları için Türkçe bilmezler. Oysa bu çocuklar kendi anadillerinin yasak olduğu ve kendilerine tamamen yabancı olan bir dille eğitime tabi tutulurlar. Hiç Türkçe bilmeyen bu çocukların büyük çoğunluğu, beş yıllık ilkokulu bitirinceye kadar doğru dürüst ne Türkçe öğrenirler, ne de okuma yazmayı sökerler. Dolayısıyla orta ve lise öğrenim dönemlerinde de başarılı olmaları düşünülemez. Üstelik bu öğrenciler, çoğu öğretmenleri tarafından Tükçe bilmiyorlar diye hakaret ve baskılara maruz kalırlar. Onların Türkçe bilmemeleri bir suç gibi görülür. Çocuklar aptallık ve gerizekalıkla suçlanırlar. Başarısızlığın cezası da, dayak küçük dürücü cezalandırmalar ve küfür olur. Bu yaklaşım, çocukların gurur ve kişiliklerine dokunduğu için kendi zekalarından şüphe etmeye, başarısız olmalarına ve okuldan uzaklaşmalarına yol açar. Öyle ki okul, haklı olarak çocukların gözünde bir işkencehane ve onursuzlaştırma yeri olarak algılanır.

Milli Eğitim Kurumu tarafından Kürdistan'a gönderilen öğretmenler, özenle seçilmiş Kemalist, ırçı ve MHP kökenli faşist kişileri esas almaktadır. Müdürler ve yardımcı müdürler genellikle MİT ajanı, kontra, subay ve işbirlikçilerden seçilmektedir.

Bu özel seçilmiş okul idarecilerinin görevlerinden biri de, öğrenciler arasındaki ulusal devrimci faaliyetleri engellemektir. Kendi çaba ve propagandalarının yanısıra, çeşitli rüşvet, vaat ve tehditlerle bazı öğrencileri örgütleyerek, arkadaşları üzerinde ajan olarak kullanırlar. Siyasi ilişkilerini veya yurtsever olduklarını tesbit ettikleri öğrencileri, gözetlemeye alarak, onları Terörle Mücadele Şube polislerine teslim ederler.

Örneğin, bulunduğum lisede, hafta sonlarında bize "İstiklal Marşı" okuttuklarında, iki özel tim arabası kapıda bekler, marş canlı okunmadığı için defalarca bize tekrarlatırlardı. Müdürler, marşı okumayan ve cansız okuyan öğrencileri, ya kendileri döver ya

da özel timlere teslim ederler ve timler de onları terörle mücadele şubesine götürüp işkence yaparlardı. Üstelik bu özel timler sürekli kız öğrencilere çeşitli sarkıntılıklarda bulunurlardı.

Özellikle mezuniyet dönemlerinde, öğrencileri bir yere toplayıp sözde gerilladan kaçmış itirafçıları saatlerce konuşturup, sonra tim mensupları ve müdürleri de öğrencilere, ulusal mücadeleye ve gerillaya katılmamaları konusunda konuşmalar yaparlardı.

Bu idare çetesi, öğrenci kaydı için milyarlarca parayı makbuzsuz ceplerine atarlar, okul tamirati, yakıt parası, Kızılaya, Mehmetçik Vakfı'na, Hava Kurumu'na, özürlüler derneğine, Azerbeycan ve Bosna-Hersek'teki "kardeşlerimize" yardım adı altında, öğrencileri ve velilerini tam bir soygun ve haraca bağlamışlar. Parası olmayanlardan da zorla alıyorlar. Oysa kışın kaloriferleri yakmıyorlar. Sınıflar ve sıralar öğrenci sayısının çok altında. Her taraf pislik içinde; çünkü bin kişilik bir okulda bir-iki hademe görev yapmaktadır. Camlar, sıralar, tahtalar, elektrik ve su tesisatları vb. okul eşyaları eksik, kırık dökük bir haldedir. Topladıkları paraları kesinlikle okula harcamıyorlar.

Kürdistan, uzun süre sıkıyönetim ve olağanüstü hal yasalarıyla yönetildiği ve genelde mahrumiyet bölgesi olduğu için Türkiyeli öğretmenler, burada görev yapmak istemediklerinden dolayı, ya görev yerlerini değiştiriyorlar ya da açığa alınmayı göze alıyorlar. Bu nedenle çoğu okul öğretmensiz kalıyor, ya da çok yetersiz öğretmen sayısıyla öğrenim sürdürülüyor. Orta okul ve lisedeki derslerin çoğu boş geçmekte, boş geçmeyen dersleri de öğretmenler ciddiye almamakta.

Bu koşullarda eğitim gören bir Kürt çocuğunun üniversiteye girmesinin ÖSS ve ÖYS sınavlarını kazanma şansı da pek yoktur. Ancak evinde özel olarak çalışan, parası ve imkanı olan bir kaç ağa ve zengin çocuğunun özel dershanelere veya Türkiye'deki nitelikli okullara gönderilen çocukların belli bir başarı şansı olabilir.

Dil ve düşüncenin gelişimi doğrudan doğruya birbirine bağlıdır. Kendi anadilinde eğitim görmeyen bir çocuk, yabancı dille algılama zorluğu çeker. Düşünme sistemi ve kapasitesi sakatlanıp, kesintiye uğrar. Kendi dilinde (anadilde), nesnelerin somut algısı vardır, ama yabancı bir dilde nesnelere ilişkin soyut bir algılama söz konusudur. Irkçı ve asimilasyoncu Türk eğitim sistemi, Kürt gençliğinin düşünsel gelişimine bilinçli bir şekilde engel olmaktadır. Böylece kendi anadiliyle eğitim görme koşullarına sahip olmayan bir toplumun düşünsel, kültürel, bilimsel, edebiyat ve teknik alanlarında gelişmesi de dünülemez.

Kürt ulusunun diline, kültürüne, sosyal ve tarihsel varlığına karşı, devletin ırkçı, asimilasyoncu ve inkarcı politikası, eğitimde ve öğretim alanlarında Kürt gençliği üzerinde bütün şiddetiyle uygulanmaktadır. TC'nin amacı her alanda kendisine boyun eğen, cahil ve kişiliksiz bir Kürt gençliği yaratmaktır. Buna boyun eğmeyeniyse, henüz çocuk yaştayken korkutup, sindirmektir. Kürdistan'da TC'nin kurduğu okullar hep bu amaca hizmet etmiştir.

Bilindiği gibi her toplumun geleceği gençliğinin elindedir. Kürt halkı bugün hiçbir insani, demokratik, kültürel ve ulusal haklara sahip olmadığı gibi, bu koşullardan kurtulmadığı sürece, gelecekte de daha kötü bir yaşama mahkum olacaktır. Bugün de en büyük sorumluluk yine Kürt gençliğine düşüyor; aydınlık bir gelecek için özgürlük ve bağımsızlık mücadelesine atılmalıdır. Bu da fedakarlık ve zorlu bir savaşım gerektiriyor. Faşist sömürgeci devlete boyun eğerek, onun askeri, kültür, eğitim vb. kurumlarında bir yere yarmayı düşünmek ve böylece sağlıklı, onurlu bir geleceğe kavuşma umudu boştur.

Kadın Örgütlülüğü

Şemê PELGÊ

Bir süreden beri bu sayfada kadın örgütlülüğüne ilişkin tartışma yazıları çıkıyor. Taraflar nasıl bir kadın örgütü gerektiğini, neden ve niçinleriyle ortaya koymaya çalışıyorlar. Tartışmanın yararlı olduğu açık. Gelgelelim bunun, Nûroj okurları düzeyinde yeterli yankıyı bulduğunu söylemek pek de kolay ve doğru bir belirleme olmayacak.

X. Egît ve Ş. Şerefdînî klasik, A. Su ve Z. Dersîmî ise çözümün tek ve bilinen yöntemle ele alınmasına yönelik, sorgulayıcı ve arayışçı bir anlayıştan yana tavır koymuş durumdalar.

Toplumsal çeşitliliği, farklılıkları -ki bunlara doğru yaklaşıldığında toplumsal yaşamın zenginliğine ve toplumsal birlikteliğe temel olacak olgulardır- çözüm yöntem ve araçlarını tekçi ve 'bütüncül' biçime indirgeyen X. Egît ve Ş. Şerefdînî'nin önerilerine katılmak, çözüm adına çözümsüzlüğe onay vermek olacak bence.

Kadın sorununu kabul etmek ve sorunu genel bağlamda çözme yöntemini benimseyebilirler. Ancak, kadın sorununu kabul etmek yalnızca ezilmişliği, bağımlılık biçimlerinin varlığını benimsemekle sınırlanamaz.

Tarih, ezilen sınıf ve tabakalarla, ezenlerin karşılıklı konumlanışlarını, karşılıklı ve iç ilişkilerindeki etkinlik ve güçlerini hesaba katma bağlamında incelenebilirse, gerçek ve nesnel temellerine oturtulabilir.

Böyle bir perspektif, çok daha zengin ve çok yönlü bir toplumsal bütünlük elde etmek açısından, toplumsal yaşamın özü olan insanlararası ilişkileri ve onda somutlaşan eylemli tutumları anlamlı kılacaktır. Çünkü kadın sorunu, toplumsal sorunun bir bileşeni olmakla birlikte, onlarla ortak özellikler taşıdığı gibi, özgünlüğü nedeniyle çözüm araçlarını farklılaştıracak derecede ayrılıkları da taşır.

Örgütsel bağımsızlığı savunanlar, örgütün toplumsal, sınıfsal vb. gerçeklere karşın, cinsiyetçi bir temele oturtulmasının gerçekçi bir yaklaşım olmadığını, öte yandan da, özgürlükleri yadsıyan ve bir şeylerin yan kolu düzeyine indirgemenin sorunu çözmek açısından pek samimi bir yaklaşım olmayacağını bu iki tutumun görüntüdeki karşıtlığa rağmen, sekterliğe hizmet edeceğine inanıyorlar.

Mücadele örgütlü güçleri gerektirir. Örgütlü güçler, tek tip örgütler çerçevesi etrafında olabilir mi? "Ben yaptım oldu"yu gerçeğin yerine ikame etmek ne kadar mümkünse bu da öyle. Mücadeleyi resim yapma olarak alırsak, toplumun her kesimi bu eyleme bulunduğu yerden ve elindeki olanaklarla, özellikleriyle katılacaktır. Ortaya çıkacak eser de, esere katkıda bulunanların özgürlüklerinin, teknik ve yöntemlerinin damgasını taşıyacaktır.

Ulusal ve toplumsal mücadele tüm kesimlerin kendilerini birey olarak en tam haliyle ortaya koymalarını gerektirdiğine göre, kadınların kendi güçlerini ve olanaklarını bir bütün olarak sergileyebilmesinin yolu, kendi öz ve bağımsız örgütünü oluşturmalarından geçer. Nûroj okurları, bir yandan tartışırken, bir yandan da örgütlenmelerini hızlandıravak türden eylemliliklerle kitleselleşmenin yol ve yöntemlerini pratikte yaratmalıdırlar.

Böyle bir örgütün ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine öncelikle yaşamın yükünü omuzlarında taşıyan kadınlara kazandıracağı çok şeyler olacaktır.

Onu da gelecek yazıya bırakıyorum.

sanatta kadın

Sekiz günlük dağ masalı

A.SU

Okuyucular, sekiz günlük anılarımın ne derece gerçeğe yakın olduğuna inanıp inanmamakta özgürler...

Sekiz günlük kollektif bir yaşamı, ama özünde kollektif olmayan, olamayan bir çok sorunu da beraberinde getiren bu günleri yazıp yazmamakta bir haylı bocaladım. Sonunda yazmamanın haksızlık olacağı düşüncesiyle olabildiğince yalın yazmaya karar verdim.

Avrupa genelinde yeni yıl tatilinde okullardan, fabrikalara ve bir kaç iş kolunun dışında (sağlık, trafik) her yer resmi tatildedir.

Bu süreyi yalnız başımızı evimizde ya da bir dostu ziyarete giderek geçireceğimize, büyük bir ev kiralayarak, 80-100 kişinin birlikte olabileceği çocukların, gençlerin, kadınların birbirleriyle kaynaşabileceği bir ortamda, sıcacık ilişkilerin boy vereceği düşüncesinden hareketle, büyük bir yer kiraladık. Günler öncesinden çağrı yapıldı. Kimlerin geleceği, kesin geleceği konusunda listeler hazırlandı. Gelmek isteyenler kendi özgür iradesiyle karar verdi.

Bir kaç gün öncesinden bir çok arkadaşımla, dostumla ve de yeni yeni tanıyacağım insanlarla olmanın heyecanını yaşamaya başladım.

Dağ evi kiralandı. Bir arkadaşımız günlerce bir kaç kez herkese telefonla haber verdi. Bir iki arkadaşımız yiyecekleri alma-getirme işini üstlendi. Yemekler kollektif yapılacaktı. İtirazı olan yoktu. Ve nihayet beklenen gün geldi çattı. Dağ evine doğru yol almaya başladık. Ekonomik durumu kötü olan arkadaşların yol masrafına katkıda bulunmak için arabası olan arkadaşlar bir kaç kez gidip geldiler.

İlk gün fazla kalabalık değildik. Bir kaç arkadaş mutfağa girerek, akşam yemeğini hazırladı. Yemekler yendi, bulaşıklar yıkandı, çaylar, kahveler içildi, sohbet edildi, şarkılar türküler söylendi, halaylar çekildi. Siyasi tartışmalar yapıldı. Çocuklar birbirleriyle kaynaşıverdi, gençler kendi aralarında toplandı. Güzel bir atmosfer vardı.

İkinci gün de aynı hava, aynı atmosfer vardı. Çocuklar karda oynadı, kaydı, gençler kendi aralarında dağda yürüyüşe çıktılar. Bulunduğumuz köyü gezdiler. Bazı arkadaşlar çocuklarıyla, eşleriyle birlikte çevreyi dolaştılar. Bazı arkadaşlar da mutfakta akşam yemeğini hazırladılar. Mutfakta gönüllüler çalışıyordu. Fakat akşam gelenlerin sayısı fazlalaşınca, mutfaktaki arkadaşlar ihtiyaca cevap veremez duruma geldiler. Nöbetçi listesi hazırlandı, her gün 6-8 kişi mutfak nöbeti tutacaktı.. Tam da burada sorunlar başgösterdi. "Neden ben?", "Neden filan değil?", "Her zaman biz çalışıyoruz?" "Biraz da başkaları çalışsın" "Ben misafirim", "Ben hastayım", "Ben yemek yapmasını bilmiyorum" vb. vb.

Tembelliğe herkes özlem duyar. Ama yemek yemek için emek vermek, verilen emeğe de saygı duymak gerek. Acıdır ama bir çoğumuz emeğe saygı duymayı bilmiyoruz. Sekiz günlük süreçte beni en çok üzen, en çok etkileyen de "Kadının kadını ezmesi"idi. Bunu o kadar açık ve bariz bir şekilde yaşadık ki! Bir genelleme yapmak yanlış olur belki de.. Ama genelin özele yansıması olarak ele alırsak, daha doğru bir değerlendirme yapmış oluruz.

Bazı arkadaşlar 8 gün boyunca mutfakta çalıştılar. Büyük bir özveriyle sorumluluk duyarak. Büyük bir çoğunluk çalışmamak için her yolu denedi. Ne kadar çirkin bir davranış biçimi. Giyindiler, kuşandılar, çocuklarını gezdirdiler, şömine başında tembel tembel oturdular, dedikodu yaptılar. Yemek saatlerinde de herkesten önce onlar sofraya oturdular. Yarım saat yemek geç kalsa, kıyameti kopardılar. Evde kocaları onlara nasıl davranıyorsa, öyle davrandılar. Çocuklarını öne sürerek bağırdılar, çağırdılar. Mutfakta gönüllü çalışan arkadaşları da bunalttılar. Gereksiz sorularıyla, gereksiz istemleriyle, gereksiz tartışmalarıyla.. En sonunda bazı arkadaşların sesleri kısıldı. Yorgunluktan, uykusuzluktan ve de bol miktarda içilen sigaradan, herkese ayrı ayrı cevap vermekten...

Karnımızın açlığını giderme konusunda çok meraklı, çalışma konusunda ise çok tembel bir halkız.

Şunu çok iyi biliyorum; şömine başında günlerce oturan arkadaşlar, özellikle bayanlar, evlerinde köle. Burada misafir oldular. Diğer çalışan arkadaşlar acaba niçin gelmişlerdi? Onların da çocukları vardı, ama bir gün çocuklarıyla ilgilenmediler, onları dağda gezdirmediler. Hele bazı erkek arkadaşlar vardı ki, ağa gibiydiler. Hiç yerlerinde kıpırdamadılar. Canları çay, kahve isteyince eşlerinden istiyorlardı. Bazıları da "yan gelip yatan da bir, kendini yırtan da bir" teorilerini yapıyorlardı.

Herkesin birlikte çalışıp, birlikte paylaşması kadar güzel olan başka bir şey var mıdır? Bu henüz kavranmış değil. Eğitim ve kültür sorunu demek ne derece doğru olur bilemiyorum.

Bir de herşeyin çor hor kullanılması. Acaba kim evinde böyle yapıyor? Kırılan tabaklar, bardaklar. Kendi tabaklarına tepeleme et dolduranlar, sonra da bitiremeyip çöpe dökenler. Oysa çöpe dökülen yemeklerle en az yirmi-otuz kişi bir öğün daha yiyebilirdi. Tanıdığım kadarıyla hiç kimse özel mülkiyetine zarar vermiyor, onu daha çok koruyor. ama toplumsal olarak kalınan bir yerde har vurup harman savruluyor. Özellikle bunu en çok payanlar kadınlar. Akşamları yemekten sonra siyasi tartışma sohbetleri yapıldı. Dikkatimi çeken, bu tartışmalara üç beş kadın dışında, diğerlerinin katılmayıp, kümeler halinde ateşin başında dedikodu yapmalarıydı. babalar siyaset yapıyor, anneler de dedikodu. Kadınlara bu kadar duyarsızlığına nasıl bir anlam vereceğimi şaşırdım. Eziliyoruz, biz kendimizi yetiştirmek istiyoruz diyen, ama eşlerimiz izin vermiyor, engel oluyor diyen kadınlar, tenezzül buyurup tartışma salonuna gelmiyorlardı. "Aman ne yapacağız orada" diyenler de az değildi. Oysa demokrasi tartışılıyordu, kadın sorunu, parti sorunu, neleri nasıl yapmalıyız, Kürdistan'ın kurtuluşu tartışılıyordu. Kendi kurtuluşuna emek vermekten aciz olan insanların kurtuluşu nasıl olacak merak etmekteyim. Kendi sorunlarına sahip çıkmayan, karnım doysuny, sırtım sıcak olsun mantığıyla hareket edenlerin kurtuluşu, bana göre ufukta bile görünmüyor. Kimse kimsenin kurtuluşunu sağlayamaz. Kral kral da olsa kendi kıçıyla tahta oturur, başkasının değil. Bu kadar tembelliğe pes doğrusu. İnsanlar rahata çok çabuk alışıyor.

Olumsuzluklara rağmen, çok güzel şeyler de yaşandı. Tiyatrolar yapıldı, şiir geceleri düzenlendi, yarışmalar yapıldı, çocuklarla oyunlar oynandı, bir çok konu yeterli olmasa da tartışıldı. Eğlenceler düzenlendi.

Kendi adıma sekiz günü dolu dolu yaşadım. Eski dostlarımı gördüm. Yeni yeni dostlar tanıdım. Çocuklarla oynadım. Gençlerle sohbet etttim. Joker gibi ihtiyaç duyulan her yerde olmaya çalıştım. Sorumluluk duygusuyla hareketle seve seve yardım ettim. Bunları gurur duyarak yaptım. Hiç yüksünmedim, zoruma gitmedi. Oğlum haklı olarak dağa çıkmak istiyordu. Çünkü herkes defalarca dağa çıktı, çocuklarını gezdirdi. Ben buna fırsat bulamadım. Önce halkımızın mutluluğu teorisinden hareketle ne kendim gezdim, ne de çocuklarım. Bir arkadaşım dağa çıkacaktı, oğlumu da beraberinde alır mısın? çalışamıyorum, durmadan beni rahatsız ediyor dediğimde, aldığım cevap "Onu götürsek, onunla ilgilenmek gerek, olmaz" İşte o zaman bir çok değer siliniverdi gözümden. Günlerce uykusuzluğun, yorgunluğun, çocuklarımla daha ilgilenememenin hiç bir anlam ifade etmediğini gördüm. Üzüldüm, kırıldım. Yılbaşı gecesi herkes tıka basa yerken, içerken, eğlenirken, midesi bulanan, başı ağrıyan, hastalanan arkadaşlarla ilgilendim. Zaman zaman eğlenenlere katıldım. Hiç mi hiç pişmanlık duymadım. Çok güzel dostluklar geliştirdim. Horlayan oda arkadaşım, tekilacı canlarım, makeranacı küçük dostlarım, şiirleriyle gecelerimizi renklendiren arkadaşım, ezgileriyle bizi Diyarbakır'a, Urfa'ya, Botan Cizre'ye götürenlerin ağzına sağlık. Sabahlara kadar sohbetlerine doyamadığım dostlar, onbeş onaltı saatlik yoldan gelenler, her gece bir kaç saat içinde skeçler hazırlayarak çocuklara, gençlere tiyatro sevgisini aşılayan dostum, Kürdistan devrimi için en çok emeği geçen ve içimizde en büyüğümüz olan can dostum hiç yüksünmeden bulaşık yıkaman, mutfakta çalışman, canla başla seminer salonundaki tüm eleştirileri büyük bir olgunlukla sakin tavırlarınla karşılaman örnek bir davranıştı doğrusu. Yeni yılda çocukların yataklarına cicili bicili paketler içinde hediyeler dağıtan, onları sevindiren, boş durmayan kadın, erkek, çocuk herkesin saçlarını çok ucuza kesen, topladığı parayı cezaevine gönderen, geceleri de türküleriyle kulaklarımızın pasını silen dostum. Gece gündüz uyumayan, durmadan çalışan, arabasıyla hiç tereddüt etmeden insanları oradan oraya taşıyan, yiyeceklerimizin hammallığını yapan, kendisinin dışında herkesi mutlu etmeye çalışan cefakar, fedakar emekçi yoldaşım, sen çok yaşa emi. Keşke biraz daha dayanabilseydin, herkes eğlenmeye başladığında sen niye gücünü tüketip uyumaya gittin. Ama senin uyumaya gittiğini farkeden çok az insan oldu can dostum. Biliyorum dört beş saat uyuyup, sabah erkenden kalkıp geceden dağılan yerleri toparlayacaktın. öyle de yaptın. Eline koluna sağlık. Ve emeği geçen herkese emeği kadar sağolun diyorum, kendi adıma. Yan gelip yatan, tembellik edenler de belki utanır diyorum yazdıklarımdan. Ve sen sevgili dostum, çalışırken çocuğumla ilgilenmek istemediğin için söyleyecek söz bulamıyorum sana...

Üretici güçlerin çoğalması, yalnız çalışanların çalıştığı saatleri azaltmakla kalmayacak, insanlara bir çok alanlarda yapmak istedikleri şeylerin de olanaklarını verecektir. Gerçek şudur ki, yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen gerçekte insanlarımız daha duyarlı, daha özverili, daha çok sorumluluk duygusu taşıyan, birlikte çalışıp, birlikte paylaşmanın mutluluğunu yakalayanlar olacağından kuşku duymak istemiyorum.

Xwekuştin a polîtîkî

Zîlan, Bermal û Berîwan ji bo berjevendiya gel û jîyanek bi rumet bende xwe kuştinê li gel xwe dîgerînîn, yan ji di berî ka xwe da narincoken sar... Lê bele li du xwe çi xow,ders û nerîn hiştin ya herî gıring ewe...

Ehmed ONAL

Gelek kes Hugo rexnedikirin. Ji bo ku diketin nav nêrînen vala. Voltaîre dijî nerînen vala tekoşer bu û jî gelek kesan pesin digirt. Beşîr Fuat bawerî ya wî bi zanyarîya pozîtîf hebu. Rojekî bîryara xwekuştinê stend. Jîyana vî di nava pîrek û metresa wî de pare pare bubun. Bedena xwe da ber çavnêrîya bîyolojîk û pîsîkolojîk. Kêr girt, destê xwe birî û heya can da çi di xeyala xwe da derbas bu nivîsî. Berî Beşîr Fuat, Sadullah Ramî Paşa bî xwe jî Erzurumê bu û helbestwanekî jîr bu. Ne tenê helbestvan, zanyar û berpîrsîyarîya devleta Alî osman jî dikir. Dema Muradê Çaremîn Padîşa bu ew jî serekê katîban bu. Abdulhemîdê Duwem ku hat ser hukum ew şandin seferata Vîyana yê û ji Istenbolê koçberkirin. Wî jî di sala 1883 da di seferatê da çu hemamê û xortima gazê wekir û dae devê xwe û xwekuşt.

Xwekuştina sîyasî îro jî berdewame. Dema 12. îlona 1980 şunvetir em dinerin her çuye zede bune, di nezareta emnîyetê da, girtigexana, derve û derveyî welatta... Di nezareta emnîyetêda "Xwekuştin" her tim bi şik hat nirxandin û ew kuştin gelek di tarîyêda man. Pirs a xwekuştin ya hatin kuştîn(!)ew bersiv di sere raya giştîda hat hiştin... Bes yen ku hatine kuştin di derfeta wanda delîl û desîse gelekîn.

Dîroka sê demîda sê minak

27. Gulana 1960 î da dest dan ser hûkûmeta Adnan Menderes. Vezîre hundir Namik Gedik di Ankarê da girtin nezaretê. Dibistana şer (Harp Okulu)) de Namik Gedik xwe di pencere da avit û kuşt.

1971 de Xidir Altinay di ekola Dr. Hikmet Kivilcimli da bu. Bi xwe di sektora bijijkîyê da sendîkamend bu. Wî ji bi gor aqadariya Resmî; "xwe di pencere da avitîye û kuştîye"

Havîna 1996 da yen ku îdea awîtine ser qerekola Gultepê û çar kes di operasyonê da hatibun kuştin. Ev operasyon di mala Xanim Gulê'da bûbûn û. Xanim Gulê xwe di katê duwem da avitî û bi birindari dest polîsan ketîbûn. Xanim rakirin nexweşxanê. Merê we Yusuf, zaroke wê û zavay wê ji qirtin nezaretê . Xanim Gûlê xwe di pencera xestexana Taksim Ilkyardimê da avit u davîya jîyana xwe anî.

Xwe Kuştîna Girtîgeya

Li Tirkîye sazîyen girtîyan ne ji bona parastinêne. Ji vî armancî zêdetir bona guhertina nerîna mîrova, şuna tadayî û zedetir be mahkeme dest bi cezaye ten kirinê. Ev li ser girtiyan alîye psîkolojîk û fizîkîda gelek astengan tine hole. Ev jîyana gelek kesan de nerina xwekuştine peyda dike.

Belê di dewra 1968 an de buyerê xwekuştinê hema hema qet ne bune. Yekî wekî Ibrahîm Kaypakkaya, dewleta dirinde, hov û barbar bi jiyanî dest û pe wî lime lime kir. Bes vî bî bawerîya komînîstî digot "Yek sanyêkî jîyana min berxedane û tekoşerî ye" û bi rik xwe bi jîyane va girê da bu. Bes du 12 îlona 1980 ê ev ramana gelekî quherî. Edî muheseba nazerata polîsan ji hole rabubu. Girtîgeh bi daxwaziya polîsan û devletê girtî bi keyfî, bê hukukî a mîrovayetîye digirtin nezaretê û îşkence pê dihatin kirin.

Dîsa 12 îlona 1980 Irfan Çelik ji di zindana Davutpaşaye da bu. Berî îlone jî gelek caran alîyê polîsan ve bi îşkence ifade jê stendîbun. Bes Irfan ji bo itibare xwe di koxuşa bini ya şeşa da davîya jiyana xwe a bi rumet anî. Paş buyerê dîsa jî malbata vî Hakki Hocaoxlu di sala 1982 de, zîndana Metrisê da xwe dardakir.

Sala 1984 a di girtîgeha Amedê de Yilmaz Demir, 1986 da Suphi Çevirici xwekuştin. Kenan Ozcan di 1985 î de di girtgeha Amasya ê de dema ku xwekuşt ji bo gelek kesan supriz bûbû. Ozcan ji biraye xwe ye piçuk ra namek nivîsî û waha goti bu; "Yek caran dixwazim bimirim, Bes nerinen vî avayi be feydene û tişten ne rastin. Belku mîrov heyan niha bi kuştine bigîhîşta mirazê xwe, ev jiyana xweş zuva û hezar cara bihata û me jî jîyane kî pakij bi dest bi xistana. Bes pevîste ku merîv nebe esîrê nerîna xwe ya dema kurt û bi jîyanek tekoşer bizane û bimeşe..."

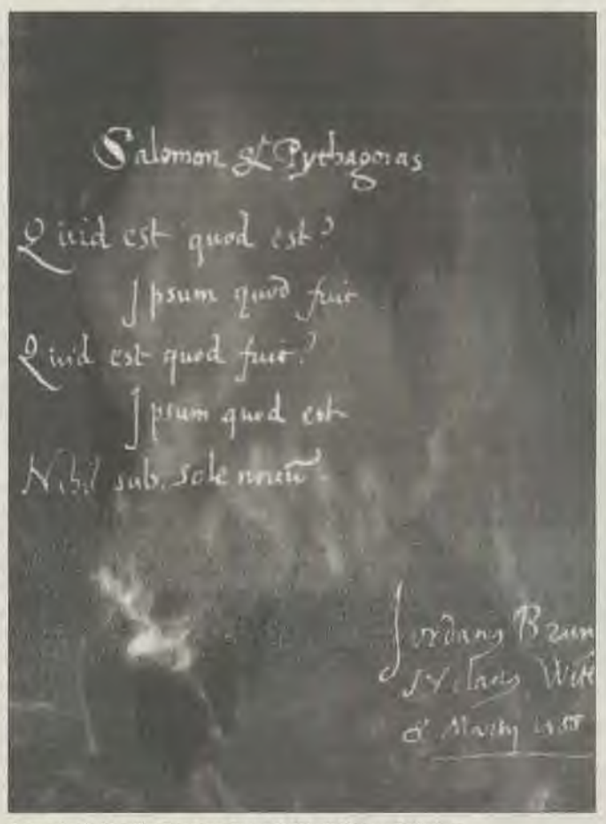

Dama şewat tê gotin Giordano Bruno û Halaci Mansur jî bi bîr te.

Kenan Ozcan, di diroka 3.11.1990 de li girtigeha Bartinê xwe dardakirina Azmi Pat çen caran bi biranî û jî sere xwe avît, ki dizane.!!! Serî kî li Nazim xinîn. Bi birbinin Benercî bo çi xwekuşt. Te zanîn ku Benercî tişten ku bîr û baverya xwe pe ne dihat nedixwest ku bike.. Le belê tişte ku bir û baver pe dianin jî, ji bê hez û bê kudretiya xwe nedikarî ku bike; serokek yan ji mîlîtane kî wer...

Şewata Ardadayîy a Mirova

Di hepsa Amedê koguşa 33. bi sere xwe histi (tecrîtî) bu Mazlum Doxan, 21 Adara 1982 an de. Bere direj direj berhevok nivîsî, dura jî ji bo agahdariya hevalan avazê xwe bilind kir û got; "Ez naxwazim bê rumet bibim û dijmin min li dijî gel û hevalên min bidin şuxulandin. Dixwazim ku bi avayekî mîrovayetî û bi rumetî bikevim navperê şehîdan . Ev rê ji bo min, gel û hevalan berxwedana dirokiyê" got û îcaze ji hewalen xwe girt. Paşe yek û yek kibrît le dan û bi canê xwe xist. Di eynî girtigehê da Ferhat Kutay, Eşref Anyik, Mahmut Zengin û Necmi Oner, boyax û tinera ku ji bo sloganê nijatperestî li duvare hepse binivîsîn îdare da bun wan soreşan di şeva 18. Gulana 1982 de ser xwe da kirin, xwe şewîtandin û disa li paş xwe ji bo agadarîya sedema çalekiyê belevokek hiştin.

Sala çuyin li hepsa Bayrampaşa ê Vedat Aydemir û Hamdullah Şenguner ji bo protesto kirina kêtlîama girtigeha Amedê 28 ê îlona '96 ê de xwe şevîtandin û kuştin.

Em dinerin Newroz buye sahneya xwekuştina sîyasi... Zekiye Alkan ji Izmirê hatibun Amedê û dibistana bijijkiye dixwend. Newroza 1990 î de, herema Mardinkapi li deryê "Deliler Hani" de neft serxweda kir û xwe şewitand. Rakirin Nexwesxana zango ya Dicle ê. Hin dikarî biaxfe û pirsa wê ya davî: "Ew ji bo min tercîhek bû."

Hîn hevde sali bu Reşhan Demirel; Newroz û xwekuştin a Zekiye Alkan ê hîn du sal darbaz bûbûn, vê car li Izmirê di semta Qadifeqalê de ji bo geşbuna Agire Newrozê û biranina şehide Newrozê ve jî berî Newroza '94 a jî ê derdora xwera gotîbu "Ez di Newrozê da tişteki wer bikim ku her kes şaş bî"...

Şewata ardadayî ya mîrova" di Newroz a 1994 da koçkir Almanya. Ronahî û Berîvan du keçên cîvanbun û van ji xwe bi tew Agirê Newrozê xistin û xwe şewîtandin. 1995 a de Musa Aydinli li Izmîre semta Bucayê de bi bedena xwe agir dada. Berî 26 ê gulana '82 a de li Almanya ê Helmut Kohl got "Tirk li Almanya ê gelek zêde bûne." Paş ve axavtine Neonazian ; "Ji Yahudiya çêne bû, bes ji Tirka xweş sabun çedibe. " û diji Tîrk û beyanîyan rewşa nijatperestiye bilindkirin. Diji van buyeran kecika civan Semra Erdem, bo balkişandina bilindbuna nijadperestiyê xwe şevitand û întihar kir.

Devleta Tîrk demeki direjê bi avayekî nijadperestî dijitîya Ermenîan dikir û astengi dida peşiya van. Çalekîyên ASALA çika ku zêde dibun ew astengîya ji her tund dibu. Ermeni di mavêna koçberî û nekoçberiyê de mabun û jîyan ji bo wan bêmane bûbû . Jîyanekî wa da Artin Penik di Roja 15 Tebax a 1982 a di Meydana Taxsimê de agir berda xwe û xwe şewitand.

Şêxo îyîgoven ê Maraşî, sala 1989 an şunvetir penande bu li Londonê. Paşe girtin û avitin hepse. Wezire hundur ye Ingîlîz şandina Tirkîye agahdarîya Şêxo û 25 kesên penande kir. Îlon a 1996 a de şandin îstasyona davî, girtigeha navendî ya ku nezikî meydana Rirokan ya Heathrowê. Paş tirajediya benç mehan di roja 5.Oktobr ê de di hucra xwe de agir berda xwe. Turan Pekgoz (43) disa li London penande bû, 12 Adar '91 da ew bangi buro a koçberan kirin. Berpirsyarê Ingîlîz Nigel Lamond danişbûna Turan Pekgoz xwest. Pekgoz dananişî û ji berika xwe neft dirxist, di serxweda kir û bedena xwe agir pê da. Dadgehê de şahîde buyere Seda Kervanoxlu "Turan Pekgoz dema ku agir berda xwe qirya û got. 'Ev çava parastin a mafê mîrovanê, ezê bi dinêrê nişandim'digot û dişewitîya"

Penande ê ku ji Tîrkiye diçin Avrupa wa dikirin, le Tîrkiye ev însanên ku xwe davêjin Tirkîye û doza panendetî û runiştîye dixwazin li wan çî tên kirin? Umid Julan (17) ji îranê tev malbata xwe koçberî Turkiye bû. Sala 1994 a meha Adarê de li Amasya yê girtin nezarete û di naw hefte kî da îadeyî Iranê kirin. Bave vi Cafer Julan mijula akîbeta kure xwe bû û gelekî kehr bûbûn. Muracaati Neteven Yekîtî (BM) beşa Komseriya Bala ya Penanda kir ku alikari bikin. Bes tu çî bi dest xwe nexist û alikari nedît. Ser wan qewimîya di ber deriye sazîyê da xwe şevîtand.

Zekîye Alkan: Ew mirin jî bo min bijartineke

Du derketina azadî ê jî Xwekuştin dikewimî

Axa Doxanê Xarpitê cara yekemîn di sala 1979 da hatîbun girtin. Heşt mehan raza û beraat kir. Bes di her buyerên asayî da derê wî hat lêxistin. Lê belê bi xwe nedixevest ku carekî din be girtin. Xow ketibun dilê wî. Cara duvemîn jî hatibûn girtin. Malbata wî sedema tazyika devletê ew diditin. Gelek kesê derdora wi jî ji bo wi tadayi didîtin. Ev hemu buyer bûn sedema muhaseba vijdanê û Axa Doxan di Çirîya peşin ya sala 1981 da di gundê xweda malekî vala da cereyan (karîbe-elektrik) bi xwe vê gireda û şartel rakîr, daviya jîyan a xwe anî...

Cahide Karakaş ji Ruha yê bu. Di sala 1980 da li Istanbolê tev malbata xwe dijiyan. Rojekî polîsan ev girtin û birin nezareta Amedê. Davîya gelek ledan û îşkence birin avitin girtîgehê Dîyarbekirê. Dema ku dadgehkirina ve berdevam bu ev tahlîye kirin. Du azadiya xwe ziviri Istanbole. Li Karakoy ê di postaxane ki de dest bi xebate kir. Rojekî nûçe ya daviya dadgehkirina wê ya Amedê jêra anin. Seş sal ceza danê û biryara girtine derketî bu. Cardin nedixwestin bizivre girtigehê. Rojekî hemu malbat di malda danişîbûn. Cahidê bi asani derbazî odeya paşî bû û bendê ku bi cavê ronahî avitîbun tavanê bi ustîyê xwe xist û xatir ji cihane xwest...

Le pirê ên Istenbolê ji çend xwekustinanrê alîkarî kir!!!..

Ê wekî Zeynep Kinaci ji bo berjevendiya gel û jîyanek bi rumet bende xwe kuştinê li gel xwe dîgerînîn, yan ji di berî ka xwe da narincoken sar... Lê bele li du xwe çi xow,ders û nerîn hiştin ya herî gıring ewe...

Reha zimanê indoewropi ji Anatolîye tê. Ev ziman beri 9000 salan li Anatolîyê hatîye peyivîn. Zimanên wek hetiti, palatî û lûvî jî, ji şaxên wî zimanê kevn in ku nuha mirîne. Ev teoriya nuh ji alîyê Prof. Colin Renfrew, di pirtûka wî ya bi nave Archaelogy and Language de tê idia kirin.

Mirovên ku vê zimanê qise dikirin cotkarên herî peşi yê dunyayê bûne. Van pez û genîm çandine. Hinek ji van berîya Îsa 6500 sali koçî Yewnanistanê kirine. Kultura xwe yê çarinî û pezên xwe ra birine.

Teneyên herî ewalî jî li Yewnenîstan angora arkeologan, ji van deman maye. Teoriyên berê dibêji ku zimanê Yewnani ji bakur hatîye. Angora Colin Renfrew ziman bi çandinî ve ji Aratoliyê berbi Yewnanistanê, ji wir ji ber bi Ewrûpayê belav bûye.

Kurdî Wek Zimanên Indoewrûpi

A. WAHAB

Kultur bi rêya aşitî ve Belav dibe

Dikare weha bibe ku melbat fireh dibin, êdi êdî erdên nuh diacon û bi vî awayî ziman û kultur ji bi wan re belav dibe. Gor teoriya Renfrew kultura çandini di 25 salan de 18 kmm belav bûye. Inge Damm (pirtuka Renfrew xwendiye û makaleyek li kovara FAKTA yê nivîsiye) ev belav bûn, bi hatina çandini û heywan xwedikirinê li başûrê Iskandînavîyayê (400 sal berî Isa) ve lihev dike û teorîya Renfrew rast derdixîne.

Angora vê teorîyê, rehê zimanê hîndîyê kevn sanskrit jî ji zimanê anatojîyê kevn tê. Ev tê vê manê ku zimanê kurdi hem ji farisî û hem jî ji sanskrît kevntir e. Ji ber ku kurd hem ji farisan hem jî ji hîndîyan nêzîktirê anatolîyêne û zimanê indoewrûpî ji ser erdê kurdan belayê Iran û Hîndîstanê bûye.

Civata çandinî ji nêçîrvanîyê zûtir belav dibe

Sebebê ku civatên cotkar zutir belav dibin eve; di van civatan de serê 10 km. pêncî kes dikevin. Di civatên nêçîrvanîyê de ev hejmara yek kes e.Jî sebebekî mezin ê ku civatên gundî her erd divên ku biacon û bi wê awayî belav dibin. Zimanê ku berîya Isa 6500 salan hate Yewnanîstanê ji destpêkê ne Indoewrûpî bû lê bele bi bere pêşta çû û zimanên ku nuha li ewrûpayê tê kise kirin.

Angora teorîya Refrew zimanên ku li ewrûpayê hene û ne di famîlya zimanê indoewrûpî de ne (etrûî, baskî), dikare zimanên civatên masîvanan bin û wê demê tu peywendîyekî wan bi civatên cotkarî ve nebe.

Renfrew bi vê torîya xwe ve dîtinên berê ku dibêjin zimanên indoewrûpî ji stepên Rûsyayê belav bûye. Ser û binê hev dike. Angora wî ji bo belavbûna ziman civatekî runiştî û eşîrî lazim e. Nemaze ev forma civatê gundî û runiştî dikare di diroka însanetîyê de guherînên şoreşgerane pêk bîne.

Teorîyê Nazîsta pûç dibe!

Ev teorîyê ku bi taybetî ji alîyê pisporên almanî ve dihat parastin û dura jî nazîstan bikar dianî digot ku "Zimanê indoewrûpî bi darê zorê ve ji alîyê arîyên por zer û çav şîn ve belav bûye" bi têkçûna nazistan ve ev teorîya jî kete qebra tarîxê. Lê ez bawer dikim hîn di nav kurdan de jî kesin hene ku vê teorîyê bi zanatî an jî bê zanatî diparêzin. Ku rehê zimanê kurdî jî wek rehên zimanên din yên Indoewrûpî zimanê anatolî yê kevn be divê hin pirtûkên dîrokî yên kurdî jî carek din werin nivisîn.

Pisporên kurd divê lêkolînên kûr çêkin

Dirokvan û pisporên zimanê kurdî divê lêkolînên kûr li ser vê teorîyê çêbikin. Heta nuha bi awakî profesyonel li ser van tiştina nehatîye rawestan. Ku teorîya Renfrew rast be, zimanê kurdî yek ji zimanên herî pêşî yê dunyayê ye. Idiakî wer divê bala her kurdek bi taybetî jî bala pisporên ziman û tarîxa kurdî bikşîne.

Xer û bêra raporniviseki Li Kurdistana Başûr XOYBÛN III

Dr. Kemal MAZHAR

Li gor benda dawîyê ya destura navxwe ya "Komela Zerdeştî" ewê bi endam tête wergirtin pêwîste bi îmza qayilbûna xwe li ser naveroka vê destûre rabigêhine. Di fayla jimara 23/414, beşê çarem (x-M) 4583 ê wezaretê firakevanîyê yê Brîtanyê de ku ji bo basa beşek ji "Bizava netewî ya Kurd" di dawîya sala 1928 û destpêka sala 1929 de hatîye terxan kirin. Di wê de ya yaddaştê din heye ku bi Kurdî û bi destxetekî ciwan hatîye nivîsîn û gellek zanyarîyên hûr derbara rewşa Silêmanîyê têda hatîye tomarkirin. Yekê raporniviis serincên xwe derbara bajêr û bûyerên civakê û bîr û bawerîyên xelkê xistîye çarçowa vê yaddaştê ku belgeyekî şarezayî û zîrektîya vî mirovîye

Bîranîna îro nêzîkî du rûpelên qewara mezin ku 48 rêzan pêk hatîye. Li jora bîranîna hatîye nivîsîn "rapor" du sernavên din jî di vê bîranîne de hene. Yekem "şeyhatî Silêmanî" û ya din jî "Turkçîye kan" e.

Pişka yekem ango "raport" ji 9 xalan pêk hatîyê. Eva deqa alîyên girîng yên wan xalane.

1- "Ji bo rizgarîya Kurdên Iraqê.. Ez hatim tahin kirin, roja 30'yê îlona 1928 ji bo vê meselê ji bo tixubê Iran bo Cem Mahmud Xanî Kanîsanan rêdikevim nêzîkî de roj wexta seferê dewam dike.

2- Ew nivîsîna ku ji alî ê komelê ve ji bo Mahmud xan hatîye nivîsandin nusxeyekî wî bi temamî wekî xwe hatîye pêşkêşkirin.

3- Nivîsînek komelê ku berê ji bo Şêx Mahmud hatibû nivîsandin, nusxeke wî ji, bi pêçandî min pêşkêş kir

4- Xala çarem û pêncem ya bîranînê ji bo beşa peywendîyên "Komele Zerdeştî" bi serdarên eşîrên pişder hatîye terxankirin. Di jêr xalek benda pêncem de tê gotin: "Çar û pênc begzadên pişder bi hêzê şeref û teyiminatîya temam îttîfaq di gel "**Komela Zerdeştî**" de kiribûn"

5- Ev jî deqa xala şeşeme ku behsa peywendikirina "Komela Zerdeştî" bi gel Sabîr Begê kurê Kerîm Begê Hemewend ve ku herdu jî alîgirên Şêx Mahmud û dujminê babkûjê Ingîlîz bûn.

6- Ji bo peywendî sebaret pêkhatinê komelê nameyek şandi bû ji bo Sabîr Begê kure Kerîm Beg, ew jî pişikdarîyê dide komelê, êdî bi gor program û çalakîyên komelê bizav dike" xala heften ya yaddaştê vîya ji bo me derdixe ku rêveberên "Komela Zerdeştî" bi dûrbînî ve nirxek taybetî didan bi Rewandiz bo wê derê têkin bingeha peywendîyan di gel Kurdistana Bakur da. Deqa vê xalê bi vî awayîye:

7- "Di nav program sala 1928'an ya komelê da cih girtibû ku ji bo propagande di gel Kurdistana Bakur de şaxekî komelê li Rewandiz hebe. Pere ji bo vê şaxê ya Silêmanî yê zêdetir hatibû terxankirin. Kesên vê şaxê bi duristî heta niha nehatine rêkxistinê.

Du xalên dawîyê yên beşê vê yaddaştê peywendî bi kar û barê kargerî û derayî xwe yên "Komela Zerdeştî" ve heye. Ji ber girîngîya piranîya wan wekî xwe wan tomardikin.

8- Li ser hemû kese bi rêgayê giştî ji endamên komelê vatinîye ku mehê 5 Rûbî di şaxa xwe da teslîmî bawer pêkirîyê komelê bike. Lê xerekirina pere ji navenda giştî ve birvar derdiçe. Hîç wextekê şax nikarin bê biryarê navenda giştî xerebikin.

9- Bi fermana komelê bi rêjeyê giştî di şaxan de bawerpêkirî, karmend û du ji endamen siza didin. Endamên komelê zanyarîya wan bi ser kar û barên komelê di xalên girîng da nabin. Destura navxwe ye komelê hemû endamên komelê dikarin, bibînin. Wekî me got pişka duyem ya komelê li derheqa "Şahsîyetî Silêmanî" ye. Ev ji pêne xalên temam pêk hatîye ku hemû wê demê ji bo Ingîlîzan pêwîst û bi nirxbûn û ji bo dîroknasên niha ji zanyarîyên giring û nenasin. Ji ber vê yekê jî deqên pene xalan jî wekî xwe belavdikin.

1- Wesa eşkereye sîyaseta Hukumeta Ingîlîz di gel Iraqê û Kurdistanê da têguherîn nûnerê Samî Sir Henrî Dubsin ji ber vê hatîye guherin.

2- Li ser bûyeran xelkê pişder îltîzam nake û firokan ji wanre belavok xistibûn xware.

3- Li gor qisên xizmetkarên Hamid Begê qaymeqamê Helebçe vê carê çûye bo Kerkukê Hukumetê gazî wî kirîye ku bike perezgarê Silêmanîyê. Herçiqas ev gotin di nav hemû sûkê de hatîye belavkirin û hemû kes vê gotinê dubare dike. Lê wekû zanyarîyên min heye destê Hamid Begê jê derketi bû ji bo tedawî çûbû Kerkukê û roja 27 vegerîyabû. Em vê gotgotikê deriw nav dikin.

4- Qet civatek û cîyek li Silêmanîyê peyda nabe ku dijî parêzger Ehmed Efendî qise neke. Bi rêza giştî ya parêzgeha Silêmanî li dijî rêveberya vî merîkî diaxivin.

5- Parêzgerê destnîşankirî di gel şandê Hewlêrê Maruf Ciyawik da nakokîyek mezin di nabeyna wan da peydabûye û bi hêz dijî hevdune. Maruf Ciyawik (şandê taybetî) gellek name dijî vî mêrikî ji bo eşrafên Silêmanî şandîye. Kesê destnîşankirî îhtimale hete çar rojê din bi navê dîtina hinek kesen bê Silêmanîyê."

Benê davrîyê yê yaddaşta raportnivîsê me derbara turkxwazên wê demê yên Silêmanîyê ye ku di nav gel da ji bo siviktîya wan jêre digotin "cil xwarekan". Di dawîya bîsten da turkxwazên Kurdistana Iraqê bi sedema sîyaseta ne li rê ya şovenî ya Kemalîstên Turkîya ve temamî lawaz û rîswa bûbûn. Ew rastîya ku bi rûnî di benda dûmahîkê ya yaddaştê da rengvedaye. Ev jî deqa vê beşa girîng ya yaddaştêye:

"Ji dereca maxsedê zêdetir ew çar û penc kesên ku Tirkçîbûn niha jî zêdetir propaxenda tirkîçîtîyê dikin. Lê ev propaxendê han ji ber ku di sedema niha da gellek bê manayê bandorê nake li ser tu kesî û qet kesek bawer bi soz û gotinên van nake. Belkî berevajîyê wê di çavên giştî yên gel de hetikbir û bê rûmet tê temaşekirin.

Ev propaxendeçîyên hanê ev qes têgîhiştî nînin, ku li şiklê propaxandê bizanin. Ji ber ku mirov pêwiste di gel serdem û cih û wer de propaxendê bike û sûd ji aqlê xelkê werbigre. Ez dikarim bêjim ku pişk giştî ya xelkê tirkçîyan gehiştîtire. Di nav van tirkçîyan de Tayer Efendî kurê Emîn Efendî (xalê dayîka kak Fuad Arife (K.M)) bûye. Bi rastî jî mirova zîrek û têgehiştibû, di propagande û kudetat da jêhatibû. Vî mirova ev du sale ev mesele berdaye, ewên din herdem nîsbetî bendê rizyanin."

Carekê din basa raportnivîsê me di vê fayla wexaretê balafirê yê Brîtanya da ku li jorê me bas kiribû, hatîye pêşîyê, xala yekem ya vê yaddaştê efserê îstîxbarata Brîtanya li Silêmanî roja 21 ê Kanuna Yekem ya sala 1928 şandîye ji bo îstîxbarata serokatîya hêzên asmanî Brîtanya li Bexda ji bo vê basê hatîye terxankirin. Bi dû zanyarîyên nav wê yaddaştê rêveberên "Komela Zerdeştî" destpêka Kanûna yekem dîsan mirovê raportnivîs şandibûn li cem Şex Mahmud û wî jî wekî carên din hemû nihîni û emanetên herdu alîyan wekî heka paqijkirî xistîye berdestê Ingîlîzan.

Vê carê jî Şex Mahmud bi nama wê piştgirîya xwe ji "Komela Zerdeştî" re rageyandibû.

Mixabin di vê derê de digihîjin dawîya nûça vedîtîya çalakîyên raportnivîs me ku hemû ev nûçên wî tijî xêr û tomarkirina dîroka hevdem ya Kurdan. xwazge ev raportnivîsê me sed sal bijîya û carekî din jî dibêjim ez hivîdarim xudê û Kurd raportnivîsê me afû bikin, spas ji bo Ingîlîzan ku ev hemû samanên degmen parastine. Çêdibe hûn şaş bibin eger ez bêjim Ingîlîzan heta Heme Nêrgelecî yê zilamê Şêx Mahmud jî ji nêzîkve naskirine û bi hûrî ew taqîb kirine û cîyekî taybetî di belgenamên xwe de ji bo wî terxankirine...

(Wergêr: Mikail CANPOLAT)

XAÇEPIRS

Çeperast:

1- Binavê xwe ji Kurda alay sazkir û di tertela Ermenîya da şuxland - Ne nû (berevajî) 2- Pirça bizina (berevajî) - Ne belê - Notayek 3- Notayek -Lı ser nan tê patin (berevajî) - Têrek cîvanê û goştê xwe gelek xweşe, 4- Nuner - **Qela** bê peşyê dibe navê qezayekî Kurdistana Başûr. 5-Dayika berxê -Xalife ê alewîya. 6-Dengbêjekî bi nav û deng bixwe ji Qerekoseye û di sala 1996 an de li Îzmîrê wefat kir- Bi Tirkî ne zêde. 7- Şaîrekî Kurde..... Beşo- Ne Zêde. 8-Planên di mêjda - noteyek. 9- Dema dewleta Alî Osmanî da beşekî îdara erazî ra tê gotin. 10- Heywanekî bi axu û kêşoke - Nirxandin. 11- Sîmgeya Îrîdyomê- Pêşnava Poste Telgraf û Telefonê - Ne nêr.

Serejêr

1- Demekî berpirsîyarê nivîsar ya kovara KAWA bu. (Di berxedanekî da bi dest ket û li Istenbole ser da û sir neda bi eşkencê hat şêhît kirin.)-Noteyek. 2-Bo qebûlkirina dua tê gotin, Layengirî. 3- Sancak were paşî dibe qazayek Kurdistana Başûr. 4- Rîya Hz. Mihemmed. 5- Talîm, Çi. 6- Sîmgeyê Sodyum - Bi Tirkî tûrkewan-bi kurtî Teşkîlata Îstîxbarata Millî ya Tirka. 7- Ne belê-R were paşiyê dibe ta ya qert - Ne roj 8- Stran- Kurd ji bo dewleta Tirk dibêjin. 9- Bajarek Kurdistana Bakûr - Di tîpên me da ji bo zamîra nêzik tê suxulandin. 10-Fermandarê ku dijî Dehak şerkiriye - bi Zazakî diçimê.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1						■				
2			■		■			■		
3			■				■			
4						■				
5		■	■			■				■
6							■			■
7					■				■	
8						■		■		
9	■		■						■	
10				■						
11			■				■			■

Bersiva hejmara borî

Çeperast:

1- Dersim... ade. 2-ez... arvan. 3-wêran... êvar. 4-apolîtîk. 5-erd... rovî... eve. 6-meyav... hy. 7-oyek... qe... êk. 8-nr.. eçamek... dû. 9-darp... mewîj. 10-vî... oy... îmêd. 11-pasaport... rêş. 12-asîman... îb... ra.

Serejêr:

1- dewlemend... ba. 2-ezê... re... ravas. 3-radyo... rîsî. 4-srap... ayep... am. 5-Norveç... apo. 6-ma... lo... kamyon. 7-avî... me. 8-avêtî... qewîtî. 9-dawî... hekîm. 10-enakey... jêr. 11-dê... dêr. 12-ba... kerkuk... şa.

Avazını Mem'den, hüznünü Zîn'den alan yitik bir Kürt ozanı

Mihemed Şêxo

Ülkesini bir güzel periye, bir çiçeğe, bir güle benzeten, onun için yanan ve tutuşan, gerektiği gün silahını alıp savaşan bir ozandan bahsetmek istiyorum. 1989 yılında hayata gözlerini yuman, ancak sesi ve eserleriyle aramızda canlı olan büyük ozan Mihemed Şêxo'dan bahsetmek istiyorum.

Gabar ÇIYAN

Bana göre halk ozanı; halkın isteklerini gören, duygularını anlayabilen ve bilince çıkartan, diline, kültürüne, tarihine, gelenek ve göreneklerine bağlı ancak gelişmelere açık, insanlığı seven, yumuşak uslubu ile eleştire eleştire toplumu etkileyen, çevresindekilerin dertlerine, sevinçlerine ortak olan kişilerdir. Bu mükemmeliğe varmak ve onu yakalamak, bu güzeliğe ulaşmak anlamındadır. Güzel olmak ve bu güzeliğini korumak ve zinde tutmak bir sanattır. Bir kültürel birikimi, tecrübeyi gerektirir.

Onlar nazik ve hasas, çok ince güzeliklerimizdir. Düşünelim biraz; müziksiz bir yaşam nasıl olurdu diye. Mihemed Arif'ların "Eyşana Elî"si, Meryemxan'ların "Mihemedo Ronî"si, Ayşe Şan'ların "Derdê Hewîyê"si, Aram'ın "Heylo Lo Delal"si olmasaydı, somürgecilik altında çekilen ızdıraplı bu yaşam dahada zehir olmaz mıydı bizlere? Kürdistan'ın çokkültürel yapısını, dağlarımızı, ovalarımızı, nehirlerimizi, aşklarımızı bizlere sevdiren, bu sevgiyi zinde tutan kimseler değil midir ozanlar? Ozanlarımızın yaptıkları bunlarla bitmiyor. Onlar aynı zamanda çokrenklilik arzeden yapımızın canlı kütüphanesidirler. Zira onlar, tarihin derinliğinden gelen ve toplumuzla ilgili birçok bilgiyi kendinde barındıran şarkılarımızı, bugünle birleştirerek yarına taşıyan değerlerimizdir. Bununla da bitmiyor; aydın olmanın sorumluluğu var onlarda. Bu sorumluluk bilinçle yoğrulmuş duygulu bir incelik taşıyor. İşte bu duygu ile söylenen şarkılar, yaşam için, gerçek anlamdaki kardeşlik ve barış için mücadele eden güçleri moral açısından güçlü kılmakta. İnsanlarımızı sevindirip, onları yana getirmekte ve ayrıca dağdaki mücadelesi ile birleştirmektedir. Koçgiri ve Dersim kahramanı Ozan Alîşêr'in; "Koçgiri başladı harba/Sesi gitti şarka garba/ Bir ordu asker geldi/ Dayanmadı bu darba" adlı türküsü ile, mücadele dün güzeldi. Bugün de "Ay Hogir Hogir", "Hepsa Diyarbekir", "Gerila Roj Baş", "33 Gule" vb. şarkı ve türkülerle mücadele güzeleşiyor. Ozanlar güzel olduklarını ve halkın bu anlamda onlara değer verdiğini bildikçe dahada güzeleşirler.

Bence kutsal ozanlar da var. Onları tarih boyunca anacağımız büyük kişilikler olarak algılamak gerek. Söylediğini yaptıklarıyla birleştiren, şehadate kadar giden kişilerdir. Yukarıda Alîşêr'den bahsettik. O hem ozandı, hem de önder bir savaşçıydı. Dersim'de şehit düştü. Mızgîn'lerden, Sefkan'lardan bahsetmek gerekiyor. Bunlar gül bahçelerimizde solmayan birer çiçektir. Kalplerimizde yerlerini alan kişiliklerdir. Bu güzeliklerimiz üzerinde onlarca araştırma yapılması gerek...

İşte bu güzel kişiliklerden birisinden bahsetmek istiyorum. Ülkesini bir güzel periye, bir çiçeğe, bir güle benzeten, onun için yanan ve tutuşan, gerektiği gün silahını alıp savaşan bir ozandan bahsetmek istiyorum. 1989 yılında hayata gözlerini yuman, ancak sesi ve eserleriyle aramızda canlı olan büyük ozan Mihemed Şêxo'dan bahsetmek istiyorum.

Mihemed Şêxo Kurdistanî bir kişilikti. Mevcut sınırları hiç bir zaman tanımadı. O Kürdistan'ın güneybatısında Kamışlı'ya bağlı Xecokê Köyünde doğmuş. 1970'lerden sonra ülkenin güneyindeki silahlı mücadeleye katılmış. Daha sonra ülkenin doğusuna geçip oradan evlenmiş.

12 Eylül cuntacılıranın Diyarbakır Cezaevinde Kürt gençlerine çektirdiği işkenceleri dile getirmiş bir kişilikti.

Eserleri, onun seçtiği parçalar onun olsun veya olmasın, tümünde bir ayrıcalık vardı. Edebi anlamda derin, aşk ile yoğrulmuş ülke sevgisini dile getiren eserleri okurdu. Bunun yanı sıra doğa ve aşk üzerindeki klasikleri, orijinine sadık kalarak kendine has bir şekilde yorumlardı. Örneğin "Ay lê gulê gula min ê" isimil parçada Kürdistan, zorbaların eli altındaki bir güle benzetilmiş. "Yarek min heye" adlı eserde Kürdistan, başlık parası yaşam ve kan ile ödenen bir genç kızdır. "Xemî û Xeyalêm" adlı şarkısında, aşık olduğu sevgilisini öven onun güzeliğini göklere çıkartan bir içerikle karşı karşıya kalıyoruz. Burada, Kürdistan'ı nehirleriyle, ovalarıyla, dağlarıyla ve diğer güzelikleriyle o güzel kızın yanaklarına, gözlerine, kaşlarına benzetmekte. Sadece bununla bitmiyor. Kürt klasiklerini de, insanı bir bütün olarak etkisi altına alan sesi ve yorumu ile söylemiştir. Örneğin, "Ew jin e" ya da "Hêstirê min dibarin" adlı eserlerde çok olmasada, bazı kadınlara nükteli ve eleştiren bir tavırla yaklaşmıştır. Ancak "Çîçeka Nav Civatê" adlı şarkıda ise kadın kutsalaştırılmış, göğe çıkartılmıştır.

Mihemed Şêxo'nun tekstlerini kendi yazdığı şarkıları olmasına rağmen, yukarıdaki bahsedilen içeriği kendinde barındıran birçok Kürt şairi ve ozanının da eserlerini söylemiştir. Her gittiği yerde, ozanlarla ve şairlerle ilişki kurmuş ve bunlarla beraber çalışmıştır. Güneybatıda iken Cegerxwîn, Mamoste Tîrêj, Seîd Yusif ve Mahmut Ezîz'ın eserlerini okumuştur. Güney Kürdistan'da ise Meryem Xan, Sebrî Botanî, Tehsîn Taha, Beşar Zaxoyî gibi şair ve ozanların eserlerinden faydalanmıştır.

Mihemed Şêxo'nun birçok kaseti halk konserleri sırasında, sohbetler esnasında yapılmıştır. Bu nedenle çalışmalarının çoğunluğu ilkel yöntemlerle, küçük stüdyolarda yapılmıştır. Bu kasetlerin sayısını tam olarak kestirmek zor. Ancak 20'nın üstünde olması gerekir. Mihemed Şêxo gibi değerlerimizin eserleri bu nedenle tehlikede ve korunmaya muhtaç olduğunu sanıyorum. Eserlerin notalarla yaşatılması, bir sonraki nesile aktarılması gerek. Ozanlarımızın Mihemed Şêxo gibi değerlerimizi yaşatması gibi bir görevleri de var. Bu eserlerin kendileri tarafından okunması gerekir.

Mihemed Şêxo gibi kişiliklerin eserlerini korumama, onu tali bir görev olarak başka tarihlere bırakma, kültürel bir erozyondur. Böyle bakılmadığı sürece, birçok ozanımız bir nesil sonra unutulacaktır...

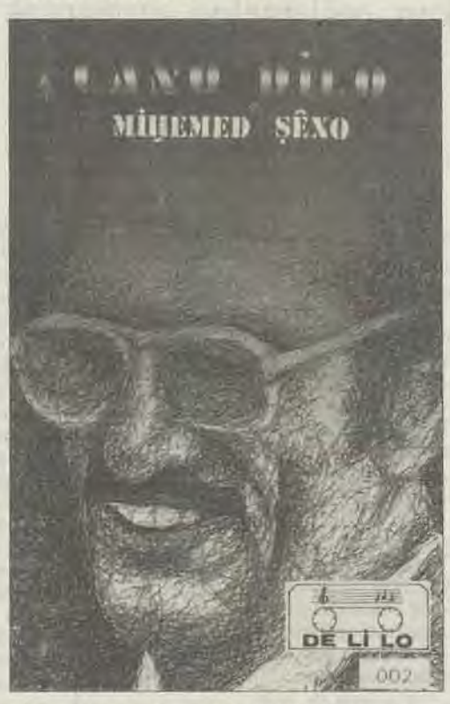

Kutsal ozan

Ozan Mihemed Şêxo 1948'de doğdu. 1970'li yılların başında sanatsal çalışmalar için Lübnan'a geçer. Bu yıllar Mihemed Şêxo'nun Kürdistan'da tanındığı yıllardır. Burada bir süre kaldıktan sonra Kürdistan'ın güneyine geçer. 1975'lerden sonra Kürdistan'ın doğusuna geçer ve burada evlenir. Daha sonra Kamışlı'ya geri gelir. Mihemed Şêxo, 1989 yılında aramızdan ayrıldı.

AY LÊ GULÊ

Şivan pez daxistiyê, ay dînê lê lê
Biriya dora kaniyê, ay dînê lê lê
Bêrîvan çûn pêşîyê, ay dînê lê lê
Dotin bizin tev mî yê, ay dînê lê

Min bihîstî tu nexweş e, dilo
Çi bikim bextê min tim reş e, dilo,
Dilê min herdem bi kul e, dilo,
Cerekê ne bûye geş e...

Ey welat, welat, pir şêrîn welat
Tu taca cîhanî, xemal Rojhilat
Tev petrol û kanî, darên zerzewat
Li nav te Xabur, Dîcle û Ferat

Ay lê gulê gula min ê
Şêrîna li ber dilê min ê
Ez gulê nadim bi malê dinyê
Ez li ser gulê têm kuştinê.

PEN'a Kurd

Lokman POLAT

Ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde ulusal demokratik kurumlaşmanın çok önemli bir yeri vardır. 1970'lerden günümüze dek bir çok ulusal demokratik kurum oluşturuldu. Fakat bunlar değişik nedenlerden dolayı kalıcı ve sağlıklı bir yapısıya bürünmediler. Ulusal demokratik kurumlaşmanın kurumlaşma misyonunu yerine getiremediler.

Ulusal demokratik kurumlaşma yönünde atılan önemli bir adım da Kürt PEN'in 1988'de kurulmasıydı. Kürt PEN'in kurulması, dünya PEN kongresinde ayakta alkışlanmıştı. Çok önemli uluslararası bir desteğe sahip olan Kürt PEN'i gerçek anlamda bir ulusal demokratik Kürt kurumlaşması olamadı. Kürt PEN'i kendi misyonuna uygun hareket edemedi. Kürt PEN yöneticilerinin (1988'den 1993'e kadar Kürt PEN başkanı Hüseyin Erdem idi. 1993'de başkanlık Husên Hebeş'e devredildi.) Ulusal ve toplumsal sorunlar karşısında lakayıt kalışları, Kürt PEN'i çok dar tutmaları, dışa doğru bir açılım yapmamaları, onlarca Kürt yazarının katledilmesine karşın seslerini hiç çıkartmamaları, birçok yanlış, hata ve zaaf içersine girmeleri Kürt PEN'in cılız kalmasına ve üzerine düşen görevleri yerine getirmemesine neden oldu ve böylece Kürt PEN'i kendi misyonuna uygun bir davranış içersine giremedi.

Özgür Politika gazetesinde Kürt PEN kongresinin yapılması için bir çağrının yayınlanması ve aralarında benim de ismim olan 131 Kürt yazarının kongreye çağrılması tüm Kürt yazarlarını sevindirdiği gibi, beni de sevindirdi. Çünkü uluslararası arenada çok önemli bir yeri olan, dünya PEN'in bir üyesi olan Kürt PEN'i durgun, dondurulmuş, pasif konumdan çıkıp, bu kongre ile birlikte canlı, aktif bir konuma uluşacaktı. Çağrı metninde Kürdistan'ın dört parçasından ve tüm Kürt siyasal örgütlerden yazarların olması ulusal demokratik kurumlaşmaya uygun bir birleşimdi.

Özgür Politika gazetesinde kongre gününe kadar defalarca yayınlanan çağrı metni ulusal demokratik kurumlaşma mantığına uygun doğruları içeren, mütevazi bir çağrı metniydi. Çağrı metni şöyleydi;

"Mazlum Kürt halkı kendisine dayatılan savaş koşullarında zor bir dönemden geçmektedir. Buna rağmen direnen halkımız hayatın her alanında varolduğunu karalı bir şekilde tüm dünyaya göstermektedir. Kürt halkı büyük bir sabır ve kararlılıkla demokratik kurum ve kuruluşlarını hayata geçirmek çabasındadır. Kuruluşu dünya PEN'i delegeleri tarafından sevinçle karşılanan PEN'a KURD'un, Kürt halkı için anlamlı bir kuruluş olması, tüm Kürt yazarlarına açık olma sorumluluğunu getirmektedir. Onun için yapılacak kongreye eser veren her düşünceden Kürt yazası davetlidir. Bu anlamda PEN'a KURD; saygın bir kuruluş olan dünya PEN camiasında yerini almakla hem mesleki gelişme, bilgi teatisi, hem de Kürt halkının ulusal demokratik haklarını ve barış istemlerini güçlü bir şekilde dile getirme olanağına kavuşacaktır. PEN'a KURD'un eski başkanı Dr. Husên Hebeş'ın tayin ettiği ve üyelerinin onayladığı geçici kurul olarak PEN'a KURD'un kongre hazırlıklarını tamamlamış bulunmaktayız. İsimlerini aşağıdaki listede tespit ettiğimiz sayın yazarlarımız davetlidir. Ancak ismini yazmayı unutmuş olabileceğimiz sayın yazarlarımız verilen faksa müracat ederek katılımlarını sağlayabilirler.

Dr.Zerdeşt Haco/Haydar Işık
Saygılarımızla"

Yukardaki bu çağrı metni yayınlandıktan sonra, Kürt PEN'i ile ilgili ve Kürt PEN kongresine katılacak olan katılımcı yazarlar açısından iki önemli gelişme oldu.

Bunlardan birincisi; Kürt PEN kongresi hazırlık komitesinde yer alan ve yukardaki çağrı metninin altında imzası olan Haydar Işık'ın 21 Ocak 1997 tarihli Özgür Politika gazetesinde "Kürt Yazarları" başlıklı yazısında tüm Kürt yazarlarının PKK'ye katılmasını istemesi, yazarları tehdit etmesi, "Bağımsız" olan Kürt yazarlarını ihanetle suçlaması, yazarlıklarının sahte olduğunu söylemesi, hiç bir Kürt partisine üye olmayan "Bağımsız" Kürt yazarları arasında hoşnutsuzlukla ve büyük bir tepkiyle karşılandı.

Haydar Işık "Kürt Yazarları" başlıklı Kürt yazarlarını bir bütün olarak suçlayan tehditkar yazısında şöyle demişti;

"Eğer bugün Kürt halkının büyük bir bölümü, ben Kuzey halkımızı kastediyorum, Pe Ke Ke diye bir partiye tüm sempatisini vermişse ve sen hala marjinal zeminlerde kendine oyun arıyorsan, ya da "Ben hiçbir partiyi tutmuyorum. Bağımsızım!" diyorsan, o zaman senin yazarlığın sahtedir. Laf-u güzaftır. İzninle söylemek gerekirse halka ihanet ve en büyük sahtekarlıktır."

Yukardaki suçlayıcı parağrafta dile getirilen görüş yanlış bir görüştür, sakat bir anlayışın doğal mantığıdır. Yukardaki suçlama salt "Bağımsız" Kürt yazarlarına yönelik bir suçlama değil, örgütlü olan, PKK'nın dışındaki tüm Kürt parti ve örgütlerine üye olan Kürt yazarlarına yönelik bir suçlamadır da. Haydar Işık, sömürge insanın zayıflık psikolojisine sahip olduğu için güce tapıyor. Kürt yazarlarına "marjinal zeminde kalmayın" diyerek PKK adresini gösteriyor. Haydar Işık dünün KOMKAR'cısıdır. Dün KOMKAR güçlü olduğu için KOMKAR'daydı, bugün PKK'de, yarın da kimbilir nerede olacak.

İkinci önemli gelişme de, Kürt PEN başkanı Husên Hebeş'ın Kürt PEN kongresinin çağrı metni ve kongrenin yapılışıyla ilgili yaptığı basın açıklamasıdır. Husên Hebeş Kürtçe yaptığı basın açıklamasında diyor; "Ben sadece Kürt PEN'e üye olanlara bir çağrı yapılıp kongrenin bu mevcut üyelerle yapılmasını istemiştim. Fakat tarafımdan atanan hazırlık komitesi herkesi kongreye çağırmıştır. Ben bu kongreye katılmıyorum ve destek de vermiyorum. Kürt PEN'i bağımsız bir örgütlenmedir, siyasi bir hareketin gölgesine girmesi doğru değildir. Tüm Kürt aydın ve yazarları sorumlulukla hareket ederek Kürt PEN'i korumalı ve ilerletmelidirler."

Husên Hebeş'ın açıklamasındaki mantık da birçok yönüyle yanlıştır. H. Hebeş kongrenin eski üyeleri ile yapılmasını istiyor. Kürt PEN'in eskiden kaç üyesi vardı? Kürt PEN'i tüm Kürt yazarlarına açtınız mı? Kürt PEN'i adına Kürt yazarları ile ilişkiye geçtiniz mi? 9 yıllık süreçte ne yaptınız? Bunu kamuoyu bilmiyor. Bilinen bir gerçeklik varsa o da H. Erdem'in ve H. Hebeş'ın Kürt PEN'i kapalı kutu içersinde tutmalarıdır. H. Hebeş neden Kürt PEN'in büyümesine, genişlemesine, dört parçadaki Kürt yazarlarını kucaklamasına karşı çıkıyor? Kürt PEN'in tek bir siyasi hareketin yörüngesine girmesi ya da ona bağlı bir yan kuruluş haline gelmesi, onun gölgesine sığınması elbetteki doğru olmaz. Böylesine bir durum onun ulusal demokratik kurum özelliğini kaybetmesine neden olabilir, salt bir çizgi derneği haline gelebilir. Ama bunu önlemenin yolu bu ulusal kurumu dar tutmak, bazılarına kapalı tutmak, arka odaya koymak değildir.

Ulusal demokratik kurumlarda demokrasi yöntemlerini uygulamak, pluralizme saygılı olmak, kurumu ele geçirme mantığını taşımamak gerekir. Ulusal harmonik bir karma yönetim tarafından yönetilen bir ulusal demokratik kurum, Kürt ulusal davasına önemli katkılar sunacaktır.

Yukarda belirttiğim her iki gelişme bir kısım Kürt yazarların 1/2/1997 tarihinde Berlin'de yapılan kongreye katılmamalarına neden oldu. Şimdi iki başlı ya da iki ayrı Kürt PEN'i var. Kürtlerdeki bölünme tradisyonu Kürt PEN'ine de yansıdı. Uluslararası PEN merkezi hagi PEN'i (Husên Hebeş'ın arka odasındaki PEN'i mi? Yoksa Berlin'deki kongre ile başkan seçilen Haydar Işık'ın PEN'i mi?) muhatap alıp, asıli üyeliğe kabul edecek, onu da zaman gösterecek.

Kürt PEN'inde tartışmalı kongre

(KÜLTÜR-SANAT) 1988 yılında kurulan Kürt PEN'i 1 Şubat'ta üçüncü kongresini yaptı. Kongrede yönetim kurulu belirlendi. Yönetim Kurulu'na Celilê Celil, Zerdeşt Haco ve Medeni Ferho seçilirken, başkanlığa da yazar Haydar Işık getirildi. Haydar Işık yaptığı konuşmada, eski yönetimi ve başkanları eleştirdi. Işık, Hüseyin Erdem'in ve Husên Hebeş'in PEN'i kendi himayelerine aldıklanrını, Kürt bölgelerindeki yazarları üye yapmadıklarını ve ayrıca öldürülen Kürt yazar ve gazetecilerine sahip çıkmadıklarını söyledi. Yazar Hasan Bildirici'de, Kürtlerin dört parçaya bölünmüş olmasının trajedisini gördüğünü söyleyerek; aydınların ulusal birlik açısından üstüne düşen görevini yerine getirmesi gerektiğini vurguladı.

Kürt PEN'in yeni Başkanı Haydar Işık

Kongreden sonra basına bir açıklama yapan Kürt PEN'i eski başkanı Husên Hebeş, kendisinin yapılan kongreden heberdar olmadığını, kongre haberini Özgür Politika gazetesinde öğrendiğini açıladı. Yapılan kongrenin, Kürt aydınlarından saklandığını, PEN'e siyasi gölgenin düştüğünü, oysa uluslararası PEN'in Mexiko'da aldığı karara göre; PEN'lerin bağımsız kurumlar olduğunu, siyasi yapılara dönüşemeyeceğini söyleyerek, yapılan kongreyi olumlamadığını ve yapılan hatanın düzeltilmesi gerektiğini söyledi.

Mevsimlik Ütopiya

Mevsimlik Hayat Bilgisi Kitabı olarak çıkan Ütopiya, yayına hazırlayanların benzerleriyle buluşma aracı olarak tarif ediyor kendini. Ütopiya öncelikle, anlamaya çalıştığı süreçte biriktirilenleri paylaşmak, ortak eleştirinin nesnesi kılmak ve içinde durduğumuz tarihsel-toplumsal-bireysel koşulları anlama ve yeniden anlamlandırma çabası olarak tartışma alanında olmak istiyor.

Verilmiş, öğretilmiş ve dahası dayatılmış 'hayat bilgisi'ne karşı; onun sistem olarak örgütlenişine, ideolojik hegemonyasına, ritüellerine, sembollerine, estetiğine, politikasına ve politika yapma biçimine, yeryüzünü tutsak aldığı tüketim ideolojisine, vicdan satın alan ve ölümü alkışlatan ya da sayfalarına aldıklarını maymunlaştıran medyasına ve onun terörüne, sistemiçi kıldığı muhalifleri üzerinden kendisini yeniden üretmesine, yaşamın devrimcileştirilmesinin önündeki anlayışlara ve bir bütün olarak sistemin günlük hayat içerisinde insanı göbek bağından kendisine bağlarcasına teslim almasına... insanın elinde kalan 'hayır!' hakkını kullanmasını unutturmaya karşı, bir örgüte değil ama örgütlenme fikrine işaret ederek, kendisini örgütlemek istiyor.

Yaşam, tüketimin sahte ve doyumsuz parlaklığının ötesinde ruhsal ve değerler alanında yoksullaşmış, yarınsız kalmış durumda. Ütopiya, tüketmeyi menziline koymuş bu tüketim çağında, üzerinde tartışılan. Eleştiri ya da önerilenlere yaşam kanıtları sunularak yeniden üretilen, paylaşarak çoğaltmak ve kolektivize etmek isteyen bir yayın aracı olmak istiyor. Ütopiya, yeni bir hayat bilgisi üretimine katılmak ve müdahaleyi burda da sınamak istiyor. Ütopiya, yalnızlaşarak sisteme örgütlenen değil, kendini örgütleyen bireylerin örgütlülüğüne, bu enerjilerin birlikte 'hayır!' deme haklarına aracı olmak istiyor.

Yeni bir mevsim, yeni bir hayat bilgisinin yoluna Ütopiya; kolektif bireyden kolektif bir düşe, imgeye gidişte bugünden bir olanak olduğunu düşünüyor, bunu yaşamak ve benzeri pratiklerle buluşmanın araçlarından biri olmak ve böyle bir karşı saldırı için birlikte 'haydi' demek istiyor ve buralarda kendisini biriktiren Ütopiya, mevsimlik hayat bilgisi kitabı olarak; yeni bir mevsim istediğini, söylemek istiyor!

Mevsimlik kitabın bu sayısında; Ece Ayhan, Melih Pekdemir, Osman Murat Ülke ve Kurt Vonnegut ile söyleşi, Şükran Çavdar'ın, Ece Ayhan'ın bir dizesinden yola çıkarak yazdığı Aşk Örgütlenmektir Bir Düşünün Abiler ve Sertan Batur'un Aşk Obsesyondur Bir Düşünün.. isimli inceleme yazıları, Sezai Sarıoğlu'nun Zapatistaları anlatan Maskenin Poetikası, Politikanın Maskesi, Yücel Tunca'nın Yatak Odası Fotografları, Muzaffer Oruçoğlu'nun Şiir ve Şair, Oktay Taftalı'nın Şiir ve Tin isimli yazılarının yanısıra Binali Duman, Celal Erciyes, Deniz, Ahmet Müfid, Sarp Bengü, Mehmedali Barış Beşli, Tuğrul Keskin, Emir Ali Yağan, Yasemin Mutlu, Mehmet Çetin, Şinasi Yorulmaz, Nesimi Aday, Mansur Balcı, Yıldırım Türker, Celal Çimen, Ayça Bolten ve Süha Tuğtepe bu sayının yazarlarından.

(KÜLTÜR-SANAT)

Helwest dergisinin 6. sayısı çıktı

Nesimi ADAY

Avrupa'da Kürt yayıncılığı gün geçtikçe gelişip serpiliyor. Kürt kültürünün gelişiminde büyük rol oynayan dergiler çıkıyor, yayınevleri kuruluyor ve kitaplar basılıyor. Ülkeden uzak, mülteci hayatı yaşayan Kürt Aydınları'nın bu çalışmaları sevinç verici. Yurtdışındaki aydınların çoğunluğu Türkiye'deki Kürtlerin aksine, anadillerini kullanmayı tercih ediyor, anadileriyle yazıyor ve bu alanda eserler veriyor. Gerçekten de bu aydınlarımızın Kürt dilinin gelişiminde büyük rolleri var. Aydınlarımız, ürünlerini çoğunlukla dergiler aracılığıyla okurlarına ulaştırdılar bugüne kadar. Bu anlamda Kürt dergilerinin kültürümüzün gelişiminde büyük bir emeği vardır. Kültürümüzün gelişimesi ve yaygınlaşması için, yayıncılık alanında çeşitli çalışmalar yürüten aydınlarımızdan biri de Lokman Polat. Polat, "Helwest" isminde Kürtçe bir dergi çıkarıyor. Helwest dergisi 6. sayısına ulaştı. Kürt kültürünün gelişimi için büyük bir misyon yüklenmiş. Derginin bu sayısı "Sembolizm" ve "Romantizm" e ayrılmış. "Kürt Edebiyatı'nda Romantizm ve Sembolizm" başlıklı yazısında Lokman Polat, "Kürtler romantik insanlardır. Kürt insanının yaşamı romantiktir. Her Kürdün yaşamı romantik bir roman olacak ölçüdedir. Klasik ve modern Kürt edebiyatında, romantizmin önemli bir yeri vardır. Kürtçe birçok edebi eser romantizm ve sembolizmle süslenmiştir. Romantizm ve sembolizm'in çıkışı herne kadar Avrupa'da 1800'lü yıllara dayansa da Kürt edebiyatında, bu tarihten daha önce ortaya çıkmıştır. Zend Avesta, Mem û Zîn, Melayê Cıziri ve Feqiyê Teyran'da hem sembolizm, hem de romantizm vardır."

Bu konuyla ilgili diğer yazılar, "Romantizm ve Sembolizm"-A. Duran, "Romantizmle İlgili birkaç Söz"-N. Zaxuryani ve "Hindistan'da Bir Dargeçit ve Sembolizm"-Senar Şahin.

Helwest'tin bu sayısında, Halil Sipan'ın "Kürt Aydınlarının Durumu", Feqir Amed'in "Aydın Halkının Doktorudur" ve Laleş Qaso'nun İsveç'teki Kürt Aydınlarının Eserleri" isimli yazılarının yanısıra, Plekhanov'un Belinski üzerine bir incelemesi, Hesenê Metê'nin bir hikayesi, yazar Ahmed Aras ve Suzan Samancı'yla bir röportaj ve S. Salancı'nın bir öyküsü var. Ayrıca dergide şiirler ve daha başka tanıtım ve incelemeler yeralıyor.

Asmin

Asmin dediğimiz suçludur şimdi
Vur emriyle aramaktadır kendisini...

KÜLTÜR / SANAT SERVİSİ- Daha önceleri "Rüzgar ve Güz İklimi" ve "Hatıradır Yak Bu Fotografı" isimli kitaplarından tanıdığımız şair Mehmet Çetin bu defa "Asmin" isimli bir öykü kitabıyla çıkıyor okurun karşısına. Asmin, öykü ve öykücülüğe yeni bir tanım getiriyor. Klasik öykü kalıplarını kırıp, yaşamdaki ve düzyazıdaki şiiri bulaya çalışıyor. Mehmet Çetin, öyküye ve öykücülüğe getirdiği bu yeni tanımla, aynı zamanda şiire ve şairliğe de yeni yaklaşımlar, yeni tanımlar getiriyor. Şiir öyküyü, öykü şiiri tamamlıyor. Karmaşa ve düzenlilik iç içe. Yıkıcı ve yapıcı birarada; anarşistçe bir düzenlilik hakim. Aslında Asmin, yaşamın şiirini bulma yolunda roman. Şiir ve tiyatro tektiklerinin sırıtmadan kullanıldığı bir öykü.

ASMİN
Mehmet Çetin
Zed Yayın

Olayların tarafları yaşarken ve belgeler orta yerde yerde iken, gelişmeleri çarpıtmak nasıl bir şey?

Hatice Yaşar'a yanıt (2)

Sosyalist dünya ve SSCB ile ilgili aktardıkları belgelerimizde var olan bu tanımlarla, kendisine, ideolojik, "felsefik" bir kılıf bulmuş oluyordu.

Ayrıca faşist rejimin ikiz kardeşi bir diktatörlüğün adı olan Stalininizmi savunan, bununla gurur duyan Hatice'nin Troçkistliğe bu kadar kızması da, sosyopsikolojik ölçülerle analize tabi tutulduğu zaman; geçmişteki yanlış ve haksızlığını gerekçelendirmedan öteye bir şey olmadığı da rahatlıkla görülür.

Sosyalist dünya ve SSCB ile ilgili aktardıkları görüşleri de, röportajda aktardıklarıydı. Biz, Sosyalist Dünya gerçekliğini kabul ediyor, SSCB konusunda Hatice'nin görüşlerine katılmıyorduk. Yani her ne kadar SSCB'nin sosyalizmi, benimsediğimiz bir sosyalizm olmasa da, sosyalist olduğu görüşündeydik. Hatta pratik siyaset açısından da, sosyalist ülkeler ve sosyalist dünya konusundaki eleştirilerimize devam etmeyi elden bırakmadan, doğrudan sosyalist ülkelerle olmazsa bile, bu ülkelerle doğrudan ilişkili olan örgütlerle dostluk ilişkilerimizin zedelenmemesi, karşılıklı birbirimizi anlayabilmemiz için, literatürümüzde değişiklik yapmamız gerektiğinde de ısrar ediyorduk.

Gorbaçov sonrası gelişmeler de, Hatice'nin ileri sürdüğü gibi SSCB'nin sosyalist olmadığını değil, sosyalist olduğunu gösterdi.

Dost örgütlerle ilişkiler sorunu

Hatice' nin Kürdistan geneline ve parçalarına ilişkin görüşleri, hayalci; Kürt, bölge ve dünya gerçeğiyle ilgili olmayan eski görüşleridir.

Bu görüşlerinden dolayı da, röportajında belirttiği gibi; sömürgeci ülkelerle ve sosyalist ülkelerle ilişkisi olan örgütlerle ilişkinin kesilmesini savunuyordu. Bunu savunurken de, bizim ideolojik tesbitlerimize sığınmaya çalışıyordu. Ama farklı bir pratik sergiliyordu.

Bu sorun boyutunda açığa çıkarılması gereken birkaç teknik sorun var:

1- Hatice, "YNK'nin İran ile ilişkisi olduğunu ben son anda duymuştum" diyor. Bu son anda kastı, Suriye'de Şam'da bulunduğu zaman. Akabinde, bu sorunu Şam'da C. Talabani ile de konuşmuş. "Eğer böyle ise, Güney'de onların alanında eğitim yapmamız ve kalmamızın mümkün olmadığını" söylemiş. Bunu bana da iletmiş. Bunun böyle olmadığını, Hatice'nin kendi pratiği bile reddediyor.

Ala Rizgarî 1979 yılının Haziran ayında Güney'deki örgütlerle ve özellikle de YNK ile ilişkileri geliştirdi. Bu ilişkiyi kuran insan bendim. Dönüşümde, Noşîrvan ile birlikte Türkiye'ye geldik. Ben YNK'nın durumuyla ilgili geniş bilgi verdim. Aynı konuları, Hatice'nin de bulunduğu görüşmede Noşîrvan'la birlikte de konuşma ve tartışma fırsatı bulduk.

O bilgilerin arasında iki önemli bilgi vardı. Bilgilerden biri; YNK'nın İran KDP ile ilişkilerinin kötü olduğuydu. Bunun da üç temel nedene dayandığı belirtilmişti.

Nedenlerden biri; Gümrük konusuydu. Qasima Reş, Doğu parçamızda silahlı mücadele başlamadan önce YNK'nın konrolündeydi. YNK- bu bölgede "vergi" alıyordu. Bu bölge Doğu Kürdistan'ın sınırları içinde olduğundan, İran KDP silahlı mücaleye başladıktan sonra, bu bölgenin kendisine bırakılmasını istiyordu. YNK, buna rıza göstermiyordu. İkinci temel nedeni; YNK'nın Doğu parçamızdaki örgütlenmeye müdahale etmesi, Komelaya yardım etmesi ve Komelayı İran KDP'ye karşı alternatif haline getirmek istemesiydi. Üçüncü temel neden; YNK'nın İran ile ilişkileri ve bu ilişkilerin sonucunda, YNK'nın Tahran üzerinden silahlarını geçirmesi. Bundan dolayı da Bokan'a gelen YNK silahları, peşmergeler tarafından taşınırken, İran KDP peşmergelerince el konmasıydı.

İkinci bilgi; YNK'nın Doğu parçamızdaki güçlerle İran arasındaki arabuluculuğa soyunmasıydı. YNK'nın İran'la ilişkileri olmadan arabuluculuğa soyunması olanaklı mıydı?

Bütün bunların yanında, YNK'nın, Hatice'nin de sömürgeci ülkeler kategorisinde gördüğü Suriye'de kurulduğu ve Suriye'nin yardımlarıyla ayakta durduğunu, bütün Kürt kamuoyu biliyordu. Biz bunu YNK ile ilişkilerimizin kurulması öncesinde de biliyorduk.Bu konuda yazılar da yazmışız.

Hatice, G.Kürdistan'daki örgütlerle ve somutta da YNK ile ilişkiyi kesme noktasına geldiğini ve bunun için bizi beklediğini söylüyor. Genel olarak bu doğru. Ama, bu noktadaki kararsızlığını da söylemiyor. Ama ikinci bir doğru daha var ki o da YNK'nın Hatice'yi ölçü alması halinde, Ala Rızgari ile ilişkiyi kesceklerini bize, hem Suriye'de ve hem de güneyde Merket Yürütme Kurulu üyeleri, Celal Talabani ve M.Nosirvan tarafından ifade edilmesiydi.

Bunun nedeni de Hatice'nin adam gibi eleştirileri değil. Seviyesiz, sorumsuz eleştiri ve suçlamalarıydı. En önemlisi de, Komela bünyesindeki çelişki ve sorunlarına çocukça müdahale ederek; bizim yapmamamız gereken, görevimiz olmayan bir tarafgirlik içine girmesiydi.

Ayrıca Hatice, Şam'da YNK'nın İranla ilişkilerinin olduğunu öğreniyor ve bunu öğrendikten sonra da YNK ile ilişkileri sürdürmenin doğru olmayacağı sonucuna varıyor; o kadar uzun yolu ve zamanı kullanarak Güneye niye gitmiş? O gitmeden önceden arkadaşlarımız Suriye'ye birkaç sefer gidip gelme şansı elde etmişlerdi ve kadrolarımızda daha güneye gitmemişlerdi. Hatice'de Türkiye'ye dönemez miydi? O zaman, mübalağalı belirttiği iki yıllık gibi bir sürede cevap beklemeye de kendisini mahkum etmezdi.

II- Hatice, hem merkez üst organ ve hem de geniş katılımlı toplantılarda bizi YNK'la işbirliği içinde olmakla suçlarken, YNK yöneticilerinin ve özellikle de C.Talabani'nin evinden çıkmıyordu. Röportajda, aşağılayıcı ve suçlayıcı bir tavırla ileri sürdüğü yöneticilerin olanak ve imtiyazlarından yararlanıyordu.

Hatta süreç içinde, 1983 yılından sonra Ala Rızgari olarak YNK'le ilişkilerimizin kesilme noktasına gelmesine rağmen, Hatice'nin ilişkileri daha da arttı ve sıkı bir işbirliğine dönüştü. Bugüne dek Hatice'nin YNK ile ilgili yazılı herhangi bir eleştirisinin olduğunu da görmedim. Varsa bana göndermesini ve göstermesini istiyorum.

Örgüt sorunu üzerine birkaç söz

Okuyucu Hatice'nin röportajını gözden geçirdiği zaman, nasıl bir örgüt anlayışını ve projesini savunduğunu açıkça görür. Ama, sorunun biraz daha açılması için, pratik deneylerime ve birlikteliğimizin doğurduğu sonuçlara dayanarak, bir kaç küçük saptama yapmak istiyorum.

Hatice, geniş, kurallı işleyen ve hukuka dayalı iç disiplinini oluşturan örgütü sevmez. Çokça ifade ettiği gibi "kafadarlar topluluğu olan" "aile tipi" bir örgütlenmeye, fazlaca itibar eder. Bu kategori içinde de sözde imtiyazlara ve kategorileştirmelere karşı görünse de, son sözün ve imtiyazların kendisinde olmasını ister.

Hatice, röportajında da belirtildiği gibi, özellikle partiyi sevmez ve partiyle başı beladadır. Parti olmayan örgütte, daha çok esneklik, kuralsızlık ve keyfiliğin geçerli olduğunu, olabileceğini düşündüğü için, birazcık katlanır görünür.

Örgütte, yönetici, kararları alan ve uygulatansa, çok keyiflenir. Kendisi yönetici olmadığı zaman, alınan kararları ve bu kararları uygulamayı zulüm kabul eder. Bunun örneklerini, Ala Rızgari Birlik Platformu'nda ben ve o yönetici olmadığımız zaman, davranışlarıyla çokça gördük. Bununla ilgili yığınla belge ve tartışmayı sunmak olanaklı.

Örgütü kafadarlar birliği kabul ettiğinden, her zaman bir kafadar takımı oluşturma şansını elde etmeye çalışır. Bu kafadarlarla, işleri güdümlemek hoşuna çok gider.

Hatice, her ne kadar röportajında "Ve gönüllü olarak içinde yer almadığım her örgütlenmenin her gereğini, çok sevdiğim canım pahasına yerine getiririm" diyorsa da, inanmamak lazım. Çünkü, örgüte aidat ödenmesini ve örgüt işlerinin örgüt üyelerinin katılımıyla finanse edilmesini "enayilik" kabul eder. Bundan dolayı da birlikte olduğumuz dönemde, örgüte aidat ve maddi yardım yaptığına hiç şahit olmadım.

Bu bir kaç temel tespitten sonra, 12 Eylül sonrasında örgüt konusundaki ayrılık tartışmalarımıza, kronolojik ve genel hatlarıyla girmenin de yararı olacak.

Rızgari'deki ayrılığımızdan sonra, grubumuzda kısa sürede bir genişleme görüldü. Böylece, yeniden örgütlenme ve kurallı bir kurumlaşma gündeme geldi. Çünkü, biz sistematik bir program, tüzük ve yönetmeliklerden yoksun bir grup yapısına sahiptik.

O geniş grup yapımız yazısız kurallarla, devrimci gelenekler ve değer yargıları, sahip olduğumuz sosyalist felsefenin örgütsel deneylerinin evrenselleşen kurallarıyla yönetiliyordu. Kamuoyuna dikte edilmiş, en genel hedeflerimiz vardı. Bu hedefler, uzun vadede ve büyük dönüşümlerle gerçekleşecek hedeflerdir. Bu hedeflere bağlı, belli zaman periyotlarında (3-4 aylık) tespit edilen ve gerçekleştirilmesi gereken projeler ve kararlar sözkonusuydu.

İlk başta bu kurumlaşmaya itiraz eden ve karşı çıkan Hatice idi. Grubun mevcut örgütsel yapısından dolayı çok memnundu. Çünkü, grubun iktidarı çok dar bir elitin elindeydi. Kendisi de o dar iktidar elitinin içindeydi.

Hatice, yeniden kurumlaşmanın kitlesel bir kongre-konferans ile yapılmasını anladığı, politika değişikliklerin gündeme geldiğini saptadığı, yeni kurumlaşmada iktidar paylaşımının gerçekleşmesini yakıcı bir biçimde hissettiği zaman, lafın gerçek anlamıyla "cinnet" geçirmeye başladı.

İktidar paylaşımını bir tarafa bırakalım, 12 Eylül sonrasında bütün örgüt içinde ve kadrolar arasında, yeni dönem, yeni politika, yeni ideoloji konularında, yazılı, sistemli başlattığım tartışmaların onu nasıl çılgına çevirdiğini en iyi ben ve bende mevcut olan yüzlerce sayfayı içeren belgeler bilir.

Böyle olunca Hatice, nasıl oluyor da başından beri Leninist örgüte karşı olduğunu söyleyebiliyor?

Gerekli iki küçük düzeltme

*Hatice, Şam'da olduğu zaman bana gönderdiği bir haberle ilgili şöyle diyor "... benim beklediğim cevap maalesef 2 yıl sonra geldi"

10 Eylül 1980'de Suriye'den Türkiye'ye geçtiğimi belirtmiştim. Sınırdan geçiş vb. süresini de katarsam Hatice ile darbe öncesi son görüşmem, 2-3 Eylül 1980. G.Kürdistan'da görüşmemiz Ağustos 1981 yılının başı. Eğer hesap edersek 11 ay içinde görüşmüş oluyoruz. Demek oluyor ki, iki sene değil.

Güney ve Doğu parçalarımıza tüm nakiller ve geçişler benim yönetimimde oldu. Bu süre içinde giden gelen arkadaşlarımızla, yazışmalar vasıtasıyla da ilişkimiz devam ediyordu.

Buna rağmen, nasıl olur da Hatice bizim iki yıl sırt üstü yattığımız anlamına gelen saptamalar yapar, doğrusu şaşırıyorum. Bu davranışı ideoloji vb.'nin ötesinde vicdan ölçülerine sığdırmak olanaklı mı?

Bu konularla ilgili yazımın ilk satırlarında da belirttiğim gibi, yığınla belge sunmaya hazırım.

* Bildiğim kesin bir şey var ki Hatice, Türkiye ve Suriye Kürt bölgelerinin hiç bir camisinde seminer vermiş değil. Bu iki parçada tanıdığı çok az şehir, kaza, beldenin olduğunu söylersem de yanlış olmaz. Hatice'nin Türkiye'deki Kürt bölgelerinde gittiği ve tanıdığı şehir, kaza ve beldelerin isimlerini bile vermem olanaklı. Ama gerekli görmüyorum. Doğu ve Güney parçalarımızda kaç camide seminer verdiğini Hatice'ni bilmesi gerekir.

Sonuç yerine geçmek üzere

İnsanlar, haklarını, özgürlüklerini savunurken ve onlara sahip çıkarken, başkasının hak ve özgürlüklerine de tecavüz etmemeli ve bir anlamda kendisini sınırlandırmasını bilmeli. Bu bağlamda, tarihi olayların yanlış aktarılması (bakınız yorumlanması demiyorum) ve somut gelişmelerin ters aktarılması, hem tarihi çarpıtmaktır hem de hak ihlali ve tecavüzüdür. Bu konuda, Hatice'nin ne önceki dönemlerde ve ne de röportajlarında sicilinin temiz olduğunu söyleyebilmem zordur. Hatice'nin hızla bu konuda kendisini gözden geçirmesi gerekmektedir.

Umut ediyorum ki, bundan sonra daha seviyeli, belgelere dayanan açıklamalar yapmayı, siyasi ve bilimsel bir ahlak ediniriz.

Şahsi ihtiraslarımızla, geçmişi kirletmemeli ve insani değerleri yozlaştırmamalıyız. Bu dilekle Hatice'yi sahip olduğu kafa ve kavram kargaşalığıyla baş başa bırakmayı vicdanıma sığdıramasam da, başka yapacağım bir şeyin olmadığını da biliyorum.

"Akıllı idealizm, akıllı materyalizme aptal materyalizmden daha yakındır"

Felsefe ve Bilim

Hasan YILDIZ

Üç boyutlu bir zaman içinde yaşayan insanın ve onu çevreleyen kosmosun varlık yapısı üzerine bilim ve felsefe alanında yapılan çalışmaların, hangi uç kutuplarda olursa olsun, ortak bir bilim ruhuna hitap ettiğini Lenin'in yukardaki deyişinden daha iyi anlatan bir söz yoktur. Uzun yıllar materyalizmi ve idealizmi şekil olarak kendi politik kaygılarına siper ederek, toplumu ve dünyayı açıklamaya çalışanlar, bu kalıplar içinde çözüm ararken farkında olmadan yan yana yürümüşlerdir. Düşünceyi sadece beynin basit bir fonksiyonu olarak değerlendiren mekanik metaryalizm mi diyalektiktir, yoksa "düşünen (suje)nin bütün ruhun kendisi olmadığını" söyleyen Descartes mi diyalektiğe daha yakındır?

Varlık dünyasının homojen bir niteliğinin olmadığı konusunda hemen herkes aynı düşünceye sahip çıkarken, sıra onun yorumlanmasına geldiğinde neden yollar ayrılıyor... Bunun nedenini düşünceye geçirilen ideolojik kılıflar da bulabiliriz. İdeolojik kılıfların olmadığı yerlerde kendi başına kalan bilimin adı ister idealist, ister materyalist olsun, aynı metot sorunundan hareket ederek yöntemini bulmaya çalışır. Tersine, ideolojinin girdiği yerde sokağa taşınan 'bilim' ise bu karekterinden sıyrılarak aptallaşır. O noktadan itibaren ise adı ister idealizm olsun, ister materyalist, her ikisi birbirine çok yakışır ve yaklaşır. Diyalektikte var olan aşırı uçların birliği görüşü bu nedenledir.

Hiç düşündünüz mü, bilmiyorum.. Marx ve Engels'e kadar diyalektiği değişik yönleriyle ilkçağ'dan beri tartışan ve idealist felsefenin temellenmesinde en önemli roller oynayan Aristo ve Hegel'in diyalektiğin marksistçe tanımlanmasına yaptıkları katkıları nasıl değerlendirmeli? Berkeleyci aptal idealizmden uzaklaşırken Lenin kendisini neden bir başka materyalizme değil de, akıllı idealizme yakınlaştırıyor? O halde burada 'aklın' marksist düşünce sistematiğindeki devindirici yeri ve rolü nedir?

Lenin'in yukardaki sözlerini sadece felsefi planda değerlendirmek bu sözün politik yönünü görmemek demektir. Buysa büyük bir kayıp demektir.

Kayıp, her haliyle devam ediyor!..

Sosyalist sistemin bir merkez olarak yaşadığı dönemlerde Afrika'da 'Ulusal Kurtuluş Savaşları' olarak süren çatışmaların şimdilerde aldığı içler acısı durumu, biraz da bu yönüyle ele almak gerekiyor. Afrika'da çok daha açık biçimde ortaya çıkan bu durumun bizde de başka tarzlarda olsa bile yaşanmaması için politikanın bilimsel değerlerin ve felsefenin önünde olmaması gerektiği kanısındayım. Politika, değerlerini bilimin ve felsefenin bağımsız ruhundan alırsa yaratıcı ve çözücü olacaktır. Bu ruh aynı zamanda demokrasiye uygundur. Neden Afrika'yı örnek verdik. Çünkü, orada bilim dışı politik yapılanmalar sahip oldukları ideolojilerin içlerini sahtekarca doldurduklarını açıkça gösterdiler. Ya da dış konjoktürler nedeniyle suni bir tarzda hiç bir özümseme olmadan, bu tür değerler kabul gördü. Bir nevi kutupsal gücün sağladığı 'zor'un teorileştirilmesiydi yaşanan. İnsanlığın kurtuluşunun kutsal değerleriyle yola çıkan ve tarihsel kutuplaşmada yerlerini böylece belirleyen siyasal hareketler, kutup kaybolunca mıknatıs etkisinden kurtulmuş bir demir parçası gibi yere düştüler. İdeolojileri paramparça oldu ve aşiret örgütleri konumuna düşerek, birbirini boğazlayan en ilkel, en insanlık düşmanı örgütler haline geldiler. Birbirine saygının, tahammülün ortadan kalktığı şartlarda, karşıt soyu veya aşireti boğazlamak temel politika haline geldi. Eskiden ideolojik olarak farklı siyasi yapılarda toparlanan bu aşiret veya soylar karşıtlıklarını bu kez aşiret savaşlarında gösterdiler. bir zamanlar ezilen uluslara örnek teşkil eden 'Kara Afrika' şimdi kara bir tarih yazıyor. Bilim dışı politik yapılanmaların ne kadar tehlikeli örgütler haline gelebileceklerini gösteriyor. Politikaya ideolojinin değil, bilimin, felsefenin yol göstermesinin erdemini bir kez daha ispatlıyor.

Biz kendimizi nasıl açıklıyoruz; toplumsal yapımızı ve onun beraberinde taşıdığı sorunlara hangi bilim alanlarında yanıt veriyoruz? Sosyolojiyi, felsefeyi, etnolojiyi ve 'ethnolinguistique'i (tarihte yazı diline geçmeyen ya da çok az geçen halklar arasındaki dil, kültürel ve sosyal ilişkileri inceleyen dil bilim dalı.) ne zaman yardıma çağırıyoruz? Hatta bizim özgülümüzde teolojinin ve toplumsal psikolojinin bile yardıma çağrılması gerekmektedir. Yoksa Osmanlı politikasının mezhep farklılıkların üzerine kurduğu politikanın yarattığı toplumsal psikoloji nasıl anlaşılır? Bütün bunlara başvurmadan Güney'de Soran bölgesinden Kuzey'de Zaza bölgesine kadar sorunlarımızı bilimsel tarzda açığa çıkarmak mümkün değildir. Bunlar olmadan da programlar çizilemez, politika yapılamaz. Yapılsa da çözüm yerine problem üretiriz.

İdealizm ya da materyalizm; eğer 'Bilgi Problemi' her ikisi tarafından da insanın varlık yapısını ve içinde yaşadığı kosmosun niteliğini, politik hiç bir kaygı taşımadan bilimsel ruha uygun olarak açığa çıkarılmasında başvurulan bir yerse, orada "erdem" var demektir, orada "çözüm" var demektir.

"Güneydoğu"da göç, kentleşme(me) dramı ve insan hakları (2)

Anayasa başta olmak üzere 1930'lardan kalma, bugünün koşullarına ve ihtiyaçlarına cevap veremeyen çağdışı yasalar değiştirilmelidir.

Dr. Ahmet ÖZER

* Kırdan gelen insan fakir yaşam koşullarını ve olanaksızlıklarını kente taşırken, buna karşın kentlerimizden göç edenler zengin birikimlerini ve olanaklarını (sermaye, yetişmiş insan, teşebbüs gücünü) batıya taşımaktadırlar. Bunun sonucunda bölge hem maddi açıdan hem de insan kaynakları açısından fakirleşmektedir. Bu işin bir boyutu. Öbür boyuta daha da ilginçtir.

* Kırdan kente göç ederek gelmiş insan, yeterli kentsel olanaklardan faydalanamadığı ve onlarla etkileşimde bulunamadığı için kentlileşememektedir. Bunun yerine kendi kültürünü kente hakim kılmak suretiyle giderek kenti köy haline getirmektedir. Ancak bu köy bildiğimiz köy değil. köy ile şehir arasında sıkışıp kalmış her türlü yabancılaşmayı bağrında taşıyan bir toplumsal çarpıklığa sahiptir. Çünkü bu insanlar köylü kültüründen zamanla kopmuş ama kent kültürüne de adapte olmamış, arada kalmıştır. Nerede ve nasıl olursa olsun yaşamda "arada kalmak" kadar zor bir durum yoktur. Arada kalmak bir anlamda hiçbirşey olmamakla eşanlamlıdır.

* Bu sorunun sosyolojik olmakla beraber, ekonomik boyutları vardır ve bir kalkınma sorunudur. Daha doğrusu geleneksellikten modernleşmeye geçiş sürecinde yaşanan sancılardır. Burada toplumsal olarak sorun, statükoyu korumak (yerinde saymak), arada kalmak (hiçbirşey olmamak) veya modernleşmek ve demokratikleşmek (ileriye gitmek) sorunudur. Bunlardan birini tercih edip, ona göre adım atmak zorundayız.

* Öte yandan köyünden kopup gelmiş ama kentte umduğunu bulamamış kitleler olağanüstü bir dinamizm meydana getirmektedir. Kısa sürede bu sorunların üstesinden gelinmediği taktirde bir dinamizmin önlenemeyen toplumsal bunalımına ve çatışmalara yol açacağını söylemek için müneccim olmaya gerek yoktur.

* Sorunun batı kentlerini ilgilendiren yanları da vardır. Çünkü kentten göç edenlerin yanısıra kırdan göç edenlerden de batıdaki kentler nasiplerini fazlasıyla almaktadır. Yapılan istatistikler İstanbul'da yaşayan 10 milyon nüfusun 113'ünün yani yaklaşık 4 milyonunun doğu ve güneydoğu kökenli olduğunu göstermektedir. Aynı durumda Ankara, İzmir, Adana, Mersin gibi büyük kentler için de geçerlidir. Yani oralardaki kentsel problemlerin de ana nedenlerinden biri günümüzde yaşanan göçlerdir. O halde bölgemizdeki sorunları halletmeden batıdaki sorunların da üstesinden gelinemeyeceği bilinmelidir.

IV- İnsan hakları ilişkisi

İnsan değerli ve onurlu bir varlıktır. İnsanın düşünen bir varlık olması onu diğer bütün varlıklardan ayıran özelliğidir. İnsanın onuru ise entellektüel bir yapı üzerine inşa edilmiş bir moral varlık olmasına dayanır. Böylece tür olarak bir "insanlık onuru" ortaya çıkar. Bu özellikler, her insanın "insanlık onuruna yakışır bir düzeyde" yaşamasını gerektirir.

İnsanın yaşama, çalışma, özgür olma, gelişme ve yaratma gibi temel haklara sahip olması, yaşamın gerekli ve zorunlu koşullarıdır. Öte yandan devlet tarafından verilen veya alınan vatandaşlık, oy kullanma, dolaşım, şirket kurma, ticaret yapma gibi (temel insan hakları dışındaki) sosyal ve ekonomik haklar, insanın yaşama düzeyini daha çağdaş kılan yurttaşlık haklarıdır.

Temel insan hakları (yaşama hakkı, anlatım ve örgütlenme hakkı, özgürlük ve güvenlik hakkı, dolaşım hakkı gibi) korunmadan diğer haklar korunamaz. Temel insan haklarının temeli ise bütün insanları eşit kılan insanın "onuru" ya da değeridir. Bu haklar kendi başına amaç olan, devredilemez haklardır. Her toplumsal ve siyasal kararın temeline kurmaları, her an herkesçe, herkes için korunmaları gerekir.

Temel haklar (yaşanan toplumsal devinim ve düzende, bir anlamda) güçsüzleri güçlülere karşı koruma hakkıdır. Çünkü toplumun egemen zümreleri bu hakları kendi taraflarına almaya çalışırlar. Bnun sonucunda toplamda ekonomik ve sosyal yoksulluk ve yoksunluklar, eşizsizlikler meydana gelir.

Burada insanın çağdaş boyutu (toplumsal boyutu) işe karışır. Çağdaş toplumsal boyut bütün ekonomik ve sosyal yoksulluk ve zayıflıkların giderilmesini isteme hakkına dayanır ve topluma bu konuda görev yükler.

Çağımızda toplumların siyasal örgütü ise devlettir. Dolayısıyla burada iş devlete düşmektedir.

Ancak burada bir paradoksla karşı karşıyayız. İnsan haklarının doğal koruyucusu devlet olmasına karşın, ne yazık ki dünya devletleri bugün insan haklarını korumamakla kalmıyor aynı zamanda onları çiğniyor. Oysa ki devletin temel insan haklarını korumak gibi görevleri vardır. Bu anlamda göçün nedeni veya sonucunda meydana gelen ve ortadan kaldırılması gereken ihlaller vardır. Örneğin;

a) Bölgenin özel koşullarından ötürü yaşanan sıcak çatışma ortamlarında insanların yaşama varlıklarını sürdürme ve güvenlik hakları tehlikeye girmekte hatta çoğu zaman yok edilmektedir.

b) Bölgede yüksek doğurganlık ile birlikte, kırdan kente yaşanan yoğun göç sonucunda kentlerin çağdaş bir biçimde nüfus emme kapasite ve olanaklarına sahip olmaması; insanların konut, çalışma, kişisel gelişme haklarını kullanmalarını engellemektedir.

c) Bölgenin içinde bulunduğu yoğun siyasi istikrarsızlık ve güvensizlik ortamı yerel güvenlik, dolaşım ve sürdürülebilir bir gelişmeyi kullanım hakkını zora sokmaktadır.

d) Köyünden koparak kente gelen ancak sosyal ve ekonomik olanaksızlıklar nedeniyle kentlileşemeyen, arada kalan insanlar, sağlık, kültür ve hatta eşitlik haklarını kullanamamaktadır. Tabi bütün bunlardan önce eğer yaşama ve varlığını sürdürebilme hakkını kullanabimişlerse...

Bunlar bölge bazında yerel topluluk üyelerinin temel haklarını kullanamamalarını sergileyen birkaç örneği teşkil etmektedir. Çözüm, söz konusu problemlerin gidilerek insanların temel haklarını kullancak ödevlerini yerine getirecek ortamın sağlanmasıyla mümkün olacaktır.

V- Çözüm

Çözüm için;

1. Öncelikle, çağdaş hukuk devlet anlayışı egemen kılınarak güvenli ve istikrarlı bir yaşama ortamı oluşturulmalıdır.

2. Kırsal alandaki insanı yerinde tutmak için, kırsal alanı istihdam olanaklarını mutlak surette geliştirilmeli.

3. Toprak reformu yapılarak, topraksız köylü bir gelir kaynağına kavuşturulmalı ve bu toprak reformu tarım reformuyla desteklenmelidir.

4. Kırsal alanı topyekün bir kalkınma anlayışıyla ele almalı, buraya sosyal altyapılar götürülmelidir.

5. Nüfusun kontrolsüz ve hızlı artışını önlemek için aile planlaması yapılmalıdır. Bu düzenlemenin başarılı olması için eğitim ve sağlık hizmetleri doğurganlık oranını düşürecek sistemlerle birlikte koordine edilmelidir. Sorunu orjininde çözmek en temel çözüm budur.

6. Kentteki sermaye, beyin ve kentli nüfus göçünü önlemenin, siyasi ve ekonomik yönleri de vardır. Siyasi olarak, her türlü demokratik hak ve özgürlügün sağlanması siyasi istikrar ve güven ortamının ön koşuludur.

7. Ekonomik olarak da öncelikle sanayi için ucuz girdiler, gerçek teşvikler ve genel anlamda bölgesel altyapılar tamamlanmalıdır. Örneğin Atatürk Barajı'ndan elde edilen enerji batıya taşınacak yerde (hem böylesi ekonomik de değil; çünkü taşımadan doğan %25 oranında kayıplar maliyeti artırmaktadır.) bölgede üretilen enerji bölge yatırımcısı ve kullanıcısına daha ucuz bir tarifeyle verilmelidir.

8. Batman ve Adıyaman'da çıkarılan petrolün, özellikle asfaltif maddelerin, bölgenin, köy, şehir ve şehirlerarası yollarının yapımında kullanmak üzere, bir kısmını Köy Hizmetleri, Karayolları, Belediye ve diğer mahalli idarelere karşılıksız olarak verilmelidir. Bu bölgedeki altyapı hizmetlerine önemli katkılar sağlayacaktır.

VI- Sonuç

Yerel yönetimler ademi merkeziyetçi bir anlayışla yeniden yapılandırılmalı ve güçlendirilmelidir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi göç ve kentsel sorunların çözümüne aracılık edeceği gibi, bölgesel sorunların çözülmesine de büyük katkılar sağlayacaktır.

Yerel yönetimler ise 3 noktada tıkanmış durumdadır. İdari, mali ve yasal açıdan mevcut olan bu takınma öncelikle giderilmelidir. İdari olarak, ademi merkeziyetçi bir anlayışla yerel yönetimler yeniden yapılanabilir. Bugün nüfusu 60 milyonu bulan Türkiye, artık sorunlarının Ankara'dan tesbit edildiği, çözümlerin Ankara'da üretildiği, kaynakların Ankara'dan aktarıldığı bir ülke olmaktan çıkmalı, çıkarılmalıdır. Var olan katı merkeziyetçi yapı içinde zaman ve kaynak israfına dayanan brükratik kovalamacalarla sorunları çözmenin, çağdaş ve modern bir Türkiye yaratmanın olanağı yoktur. Sorunları yerinde çözmenin yolu uluslararası diplomasi, adalet ve genel güvenliğin dışındaki pek çok husus yetki kaynak ve sorumluluk tanınarak, yerel yönetimlere bırakılmasıdır. Böylece yerel insiyatif yerel sorunları çözeceği gibi, ülkenin genel olarak demokratikleşmesine, kalkınmasına ve refahına da katkı sağlayacaktır.

O nedenle idari yapıda tam bir reform gerçekleştirmenin zamanı gelmiş, geçiyor bile.

Mali olarak, yerel yönetimler kendi öz kaynaklarını kendisi yaratan bir yapıya kavuşturulmalıdır. Çünkü genelde varolan mali yetersizlikler, sosyo-ekonomik olarak geri kalmış olan bölgede daha da ağırlaşmaktadır. Özellikle, normal kent sakinlerine hizmet vermekte güçlük çeken bölge belediyeleri, kırsal alanlarda (can güvenliği ve işsizlik dolayısıyla) aldıkları göçler karşısında adeta felç olmaktadır. Etkin bir yönetimin yolu kendi kaynaklarını belirleyen bir anlayışın devreye girmesiyle sağlanabilir.

Yukarıda genel hatlarıyla belirlenen hususlar yasal bir çerçeveye oturtulmalıdır. Bu nedenle anayasa başta olmak üzere 1930'lardan kalma, bugünün koşullarına ve ihtiyaçlarına cevap veremeyen 1580 sayılı yasal ve diğer çağdışı olan tüm yasalar ve düzenlemeler değiştirilmelidir. Ancak bu değişiklik rutuşlarla yapılacak bir değişiklikten ziyade sistemi dönüştüren ve düzenleyen bir değişiklik olmalı. çünkü rutuşlarla yapılacak değişiklikler sorunları çözmek yerine, oyalamalarla ağırlaştırmaktadır. Türkiye'nin ise gelinen noktada oyalamalara tahammülü yoktur. Bu işler çağdaş demokratik yerel yönetimler (ve dolayısıyla çağdaş demokratik bir Türkiye) için gerekli ve zorunludur diye düşünüyorum.

SUSURLUK'TA GEÇEN HAFTA

Susurluk sonrası tartışmaların geçtiğimiz haftaki etabında itirafçıların itirafları ile emniyet istihbaratçısı Hanefi Avcı'nın ifşaatları ağır bastı

İtirafçıların itirafları

İtirafçıların itirafları gündemi sarstı. PKK davasından yargılanırken itirafçı olan ve tetikçi olarak kullanılan Murat Demir ile Murat İpek'in çeşitli basın organlarına yaptıkları açıklamalar hala tartışılıyor. İtirafçıların itirafları konuştukları basın organlarına göre değişirken, yetkililerin suskunluğu da dikkat çekti.

İtirafçı İpek ve Demir'in yeni pişmanlıklarının sonucu yeni itiraflarından yaptığımız derlemeyi sunuyoruz:

■ Murat İpek: "DEP'li milletvekillerine karış bir eylem yapılması kararlaştırıldı. Olayın içinde Yeşil vardı, Alaattin Kanat ve Hayrettin Toka vardı. Asıl hedef hepsiydi. Ancak Mehmet Sincar vuruldu. Emir direkt olarak Ankara'dan çıkmıştı."

■ Murat İpek: "Musa Anter'i biz öldürdük. Alaattin Kanat, Musa Anter'i öldürme talimatını Yeşil'den almıştı. Olaydan bir gün önce üç kişi Anter'in kaldığı Büyek Otel'e gittik. Resepsiyon görevlisine Musa Anter'le görüşmek istediğimizi söyledik. Ancak Anter görüşmeyi reddetti. Ertesi gün akşam saatlerinde Kanat'ın bize verdiği pusula ile otele gittik. Anter görüşme talebimizi kabul etmişti. Daha sonra Anter birisiyle çıkıp geldi. Seyrantepe'ye doğru yola çıktık. Biraz gittikten sonra Kanat da arabamıza bindi. Anter durumu farketti. Çünkü Kanat'ı tanıyordu. Bir süre gittikten sonra durduk. Kanat, Anter'in koluna girdi. Bu arada Anter 'çocuklar yanlış yapıyorsunuz' dedi. İlk kurşunu Kanat, kafasına sıktı. Daha sonra biz de ateş ettik. Silahlarımız emniyetin silahlarıydı."

■ İtirafçı Murat İpek, ayrıca geçtiğimiz yıl 4 öğretmenin öldürüldüğü Hantepe katliamının Eğil'den getirtilen korucular ve Cemil isimli bir kişi tarafından yaptığını söyledi. Bu olaydan sonra kendisinden Hantepe köyü muhtarını öldürmesinin istendiğini belirten İpek, "İki ay önce Geyikli Jandarma Komutanı, Hantepe Köyü muhtarı Nezir Aslan'ı öldürmemi istedi. Ben de öldüreceğim deyip onu oyaladım. Bunun üzerine köydeki amcalarım gözaltına alındı" dedi.

- Murat İpek: "Şırnak 92 Newroz olayları sonrasında Ünal Erkan Şırnak'a gelmişti. Halkı stadta topladılar. Sonra 'Olaylara kimler katılıyor' dedi. Polisler de Bişenk Anık'ın ismini ona söyleyince 'Bunu yok edin' dedi. Beni denemek için bu görevi bana verdiler. Bişenk Anık'ın evi caminin önünde. Sivil polislerle beraber olduk. Emniyette ona işkence yaptılar. Sırtını, ayaklarının altını jilet veya kesici bir aletle kestiler. Emniyette bulunan G-3 silahını bana verdiler ve bu silahla Bişenk Anık'ın kafasına tek el ateş ederek öldürdüm."

■ Murat İpek: "18 Ağustos 1992 tarihinde Mehmet Ertak ve Avukat A.Rahim Demir aynı mezara konuldu. Emniyet Müdürü Necati Altıntaş ve TEM Müdürü Mehmet Kaplan, Ertak'ın ağabeyinin dağda olduğunu, onun için öldürülmesi gerektiğini söylediler. Ertak'ı şehir dışında kömür ocakları civarında öldürdük. Üzerine gerilla elbisesi giydirdik, eline keleş tutuşturduk. 'Terörist öldürdük' dedik. 1993'te Kanat'la birlikte Altıntaş ve Mehmet Tatar'ın emriyle Mele Resul Karahan ve Mele Abdurrahman adlı kişileri de kaçırdık."

■ Murat İpek: "Yakaladığım silah sayısı binleri geçti. Mesela biz 25 bin Kaleş mermisi yakalamışız, mahkemeye sevk ettiğimiz 500 tane. 24 bin 500'ünü kenara ayırıyoruz. Bir araç gelir, onu yükleriz gider. 500 tane 'Kaleş' alırız. 500'ün 10 tanesi mahkemeye gider geri kalan kalır. O kalan 'Kaleş'i başka noktaya göndeririz. Silah kaçakçılığının amacı, Türk cumhuriyetlerine silah göndermekti. Azerbaycan'a, Bosna Hersek'e gitti."

■ Murat İpek: "Sabancı suikastının faili Mustafa Duyar'ı Suriye'den getirden Yeşil'dir. Mustafa orada öldürülecekti. Hatta diğer adam ve kız da Suriye'de, onlar da teslim olacak, getirilecek. Yeşil bizzat getirmedi, bazı insanlara emir verdi."

■ Murat İpek: "Özer Çiller'le tanıştım. Yemek yedik birlikte."

■ Murat İpek: "Ankara'da psikolojik harekat kursları vardı. Ben orada tanıştırıldım Ağar'la. Ağar, 'ufaklık bu mu? Duydum' dedi."

■ Demir ve İpek: "İki tane Yeşil var. Birisi Jandarma Genel Komutanlığı'nda albay rütbesinde. Diğeri, Ülkü Ocaklarının gelme."

İtirafçılar, tetikçilik günlerinden fotoğraflarını da ortaya koydular.

■ Demir ve İpek: "General Bahtiyar Aydın 7,65'lik Beretta tabancayla kafasının sağından vuruldu. Aydın'ı Yeşil öldürdü."

Demir ve İpek: "Albay Rıdvan Özden'i de, Mardin'de Zeki isimli bir itirafçı vurdu. Bu da şimdi orada Jandarma Alay Komutanı Cemal Albay'ın oynadığı bir oyundu."

Demir ve İpek: "Öldürülen bütün rütbelilerin hepsi Eşref Bitlis'in kadrosundan."

Demir ve İpek: "Topal, dışarıdan ateş edilerek vurulmamıştır. O aracın içinde başka biri vardı. Onun bu işte payı var."

■ Demir ve İpek: "Susurluk Komisyonu'nda olan Van Milletvekili Mahmut Yılbaş bizim yaptıklarımız sayesinde milletvekili oldu."

"Bantlar Yazıcıoğlu'nda"

Ömer Lütfü Topal cinayetine karışan özel timcilerin sorgulamalarının banda alınıp alınmadığı tartışmasına ANAP Trabzon Milletvekili Eyüp Aşık yeni bir boyut ekledi.

Aşık, Topal cinayetine karışan üç özel tim polisinin Emniyet Müdürlüğünde yaptıkları itirafların video banda alındığını ve bandın halen İstanbul eski Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğlu'nda olduğunu açıkladı. Aşık, "Yazıcıoğlu bu olayı ilk kez bana açıkladı. Onunla ilk görüşüp bu konuyu öğrenen benim. İtiraflara ilişkin bant var" dedi.

'Mete' muamması

TBMM Susurluk komisyonu bugüne kadar alınan ifadelerden Abdullah Çatıl ve Oral Çelik'i yurt dışına çıkarıp ASALA operasyonlarında görevlendirilen kişinin kendisini "Mete" olarak tanıtan biri olduğunu belirledi.

Çatlı'nın eşi Meral Çatlı, komisyonda verdiği ifadede Mete için "Asker tavırları vardı, konuşması ve hareketleri öyleydi. Tatil için Türkiye'ye geldiğimizde de bizi o karşıladı" derken, Oral Çelik "O isimsiz kahraman, asıl adı Mete değil. İstihbaratın üst düzeyinden bir kişiydi. Avrupa'da onunla buluştuk" dedi.

Komisyon MİT'ten şikayetçi

TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış, "MİT herşeyi biliyor ama, bizden saklıyor gibi bir izlenim oluştu bende. Eğer bizden bilgi ve belge gizlemeye çalışanlar veya Komisyon'a gelmemekte ısrar edenler olursa, bizler de TBMM'ye sunacağımız raporumuzda buna kesinlikle yer veririz" dedi.

Çatlı'nın evrakları uçtu!

Abdullah Çatlı'ya verilen sahte nüfus kağıdına dayanak oluşturan ve Çatlı tarafından doldurulması gereken ek belgelerin İstanbul Valiliği'nin arşivinde bulunmadığı ortaya çıktı.

İstanbul Vali Yardımcısı Kemal Vardar imzasıyla TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu'na gönderilen bir belge Çatlı'nın evrakının kaybolduğunu ortaya çıkarırken, bu durum köstebek kuşkusu doğurdu.

Bucak'ta Avrupa korkusu

Susurluk kazasının tek canlı tanığı DYP Milletvekili Sedat Bucak, tedavi için yurtdışına gitmek istediğini belirterek, "Ancak ne Fransa ne Almanya ne de İsveç'e gidebilirim. Oralarda PKK var. Mutlak bir tedavi ve kontrolden geçmem lazım. ABD'ye gidebilirim" dedi.

'Gizli yönetmelikler var'

İstanbul Barosu Yönetim Kurulu ve Susurluk Çalışma Grubu üyesi Avukat Osman Ergin MİT'in ve MGK'nın; savcıların, hatta milletvekillerinin bile bilmediği "gizli yönetmelikler"le idare edildiklerini vurgulayarak, Abdullah Çatlı'nın bu gizli yönetmeliklerce görevlendirilmiş olabileceğini söyledi. Ergin, "Susurluk'un en tepesine gidilirse ulaşılacak olan isimler değil, sistem olacaktır. Çatlı'ları bu sistem doğurmuştur" dedi.

"MİT, Çakıcı'nın işlerini de yürüttü"

TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu'na bilgi veren Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkan Yardımcısı Hanefi Avcı'nın açıklamaları geçtiğimiz hafta boyunca basında detaylı olarak yer almaya başladı. Avcı, devlette yasadışı örgütlenmeler bulunduğunu açıklarken, MİT, JİTEM gibi kuruluşların birçok faili meçhul cinayete karıştıklarını ve haraççı çetelerle işbirliği içinde olduklarını anlattı. Hanefi Avcı, MİT'in, MHP'li mafya babası Alaattin Çakıcı'nın "işlerini de organize ettiğini", Kocaeli çetesinin başı Hadi Özcan'ın da "MİT'e çalıştığını" açıkladı. Avcı; Çakıcı'nın, Bursalı işadamı Erol Evcil'in banka kurması işine aracılık yaparken Çiller çiftinin Kilyos'taki villalarını 25 milyar liraya sattığı Adil Özgen'i tehdit ettiğini bildirdi.

Avcı, Yeşil tartışmasına da açıklık getirdi. Avcı, Kürt bölgelerindeki pek çok fidye olayından Yeşil kod adlı ve Ahmet Demir sahte kimliğini taşıyan Mahmut Yıldırım'ın sorumlu olduğunu dile getirerek "Fidye için istenen paralar, Ziraat Bankası Heykel Şubesi 01238843 No'lu hesaba yatırılıyor ve bu adamın sahte kimliğiyle götürülüp paralar çekiliyordu" dedi.

Elkatmış'a göre delil yok!

TBMM Susurluk Komisyonu Başkanı ve RP Nevşehir Milletvekili Mehmet Elkatmış, Refahyol'un Susurluğu aklama niyeti doğrultusunda, "Bucak, Ağar ve Özer Çiller hakkında, dava açılabilecek düzeyde bir delil, komisyonumuza ulaşmadı" şeklinde konuştu.

Yaprak caydı

Antep'te evinin önünden 25 Nisan'da kaçırılıp bir hafta sonra serbest bırakılan bölgesel Yaprak TV'nin sahibi M.Ali Yaprak, C. Başsavcılığı'na başvurarak daha önce kendisini kaçırdığını iddia ettiği üç kişinin, olayla ilgilerinin bulunmadığı belirtip, davacı olmadığını bildirdi.

Çelik: Paramızı vermediler

Oral Çelik'in Meclis komisyonuna verdiği bilgilere göre, Mehmet Ali Ağca cezaevinden kaçınca Çatlı'nın evinde saklandı. Hint pasaportuyla yurtdışına gitti. Çelik, ASALA'ya karşı 28 operasyon için kendilerine verilecek paraları yetkililerin zimmetlerine geçirdiğini söyledi. (HABER MERKEZİ)

MGK'NIN DİREKTİFLERİ UYGULANMAYA BAŞLANIYOR

Devlet çanak antenlerle savaşıyor

HABER MERKEZİ- MGK'nın önceki hafta aldığı "MED-TV'yi susturun" kararı zorbalıkla uygulanmaya çalışılıyor. Olağanüstü Hal Bölge Valisi Necati Bilican, MED-TV'nin engellenmesi için Kürt bölgelerinde çanak antenlerin "gerekirse yasaklanabileceğini" söyledi.

Bilican, "kirli ve bölücü yayınlardan arınmak amacıyla çalışmaların devam ettiğini" söyledi ve "Ulusal yayınlar dışındaki yayınların engellenmesi için, bazı bölgelerde gerekirse çanak antenler yasaklanabilir" dedi. Geçtiğimiz hafta Hakkari'ye giden Bilican, MGK'nın talimatları doğrultusunda yurtsever medyanın susturulması çabalarının artacağını açıklarken, TC'nin geleneksel asimilasyoncu eğitim politikasının da devam edeceğinin işaretlerini verdi ve "Hakkari bölgesinde 6 yatılı bölge ilkokulunun yapımı devam ediyor. Bu okullar yıl içinde kesinlikle bitirilecektir" dedi.

Genç işadamları: *Hayvancılık ölüyor*

HABER MERKEZİ- Kürt bölgeleri açısından büyük önem taşıyan hayvancılığın komada olduğu bir kez daha belirlendi. Türkiye Genç İşadamları Derneği (TÜGİAD), yanlış ve kısa vadeli politikaların hayvancılık sektörüne darbe vurduğunu ve bu durumun Türkiye'yi "canlı hayvan ithalatçısı" ülke konumuna getirdiğini açıkladı. TÜGİAD'ın hazırladığı "Hayvancılık raporu"nda dünyanın en büyük hayvan varlıklarına sahip ülkelerden biri olarak bilinen Türkiye'nin yanlış tarım politikaları nedeniyle ithalatçı konumuna getirildiği bildirildi. Raporda, 1993 yılında kasaplık ve besi sığırı ithalatının 130 bin baş olduğu, 1994 yılında bu rakamın ekonomik kriz nedeniyle bir miktar gerilediği belirtilirken, ithalattan alınan fonun düşürülmesiyle birlikte 1995 yılında kasap ve besi sığırı ithalatının 350 bin başa yükseldiği kaydedildi.

Canlı hayvan ihracatının ise 1995 yılında 132 milyon dolarla sınırlı kaldığı açıklanan raporda, hayvancılıkla ilgilenenerin diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de haksız rekabetten korunması için gerekli mekanizmaların bir an önce devreye sokulması gerektiği savunuldu. Nüfusun yeterli ve sağlıklı beslenmesini sağlayacak tarımsal üretim yapısının oluşturulabilmesi amacıyla uzun dönemli politikaların oluşturması gerektiği vurgulanan raporda, hayvancılık alt sektörünün tarım sektörü içinde ve tarım sektörünün diğer alt sektörleriyle uyum içinde yeniden yapılanmasının zorunlu olduğu savunuldu.

Türkiye'de hayvancılık alt sektörünün 80'li ve 90'lı yıllarda yok oluş aşamasına geldiği belirtilen raporda, "bunların popülist politikaların uzantısı olduğu açıktır. Hayvancılık ürünlerinin ithalatına getirilen kolaylıkların yarattığı haksız rekabet, girdi maliyetlerini yükselten uygulamalar, rekabet gücü için gerekli sübvansiyonların sağlanmaması ve hayvancılıkla geçinen kesimin eğitimden yoksun olması, pek çok üreticinin alt sektörü terk etmesi sonucunu doğurmuştur" denildi.

Raporda hayvancılık ile ilgili faaliyetlerden alınacak vergi, gümrüklerde hayvancılık ve hayvansal ürünlerden kesilecek gümrük vergisi ve fon kesintileri ile yaratılacak diğer kaynaklardan AB'deki "Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu" benzeri bir fon oluşturulması gerektiği de savunuldu.

KAZAN'A TEPKİ YAĞIYOR

'Bir dakika karanlık' eylemine karanlıklardan tepki

HABER MERKEZİ- Refah Partisi "Sürekli Aydınlık İçin Bir Dakika Karanlık" eylemini hedef tahtasına aldı. Başbakan Necmettin Erbakan'ın eylemcileri "fesattan başka yapacak şeyleri kalmamış" diye nitelemesinden sonra, Adalet Bakanı Şevket Kazan da Alevilerin duyarlı olduğu konuya göndermede bulundu. Kazan, "Muhalefet çocukça şeylerle uğraşıyor. Elektrikleri söndürerek mum söndü oynuyorlar. Elektrik anahtarını kapatmakla Türkiye temizlenmez" dedi.

Kazan'ın sözlerine büyük tepki gösteren Alevi dernekleri yöneticileri Kazan'ı istifaya çağırırken Semah Kültür ve Araştırma Vakfı Genel Başkanı Lütfi Kaleli, Bakan Kazan hakkında dava açacaklarını söyledi. Semah Kültür ve Araştırma Vakfı Genel Başkanı Lütfi Kaleli, tarih boyunca Aleviler için olmadık karalamalarda bulunulduğunu söyleyerek, "Köktendinci cahiller 'mum söndü' iftirasını ahlaksızca kullandılar" dedi.

Kaleli, 2 Temmuz 1993 tarihinde Sıvas katliamının sanıklarını savunmayı üzerine alan Kazan'ın kendi gibi düşünmeyenlere hasmane davrandığını belirterek şunları söyledi: "Alevilere hakaret kastı taşıyan 'Mum söndü' benzetmesinden dolayı Şevket Kazan'ı nefretle kınıyor, sözün taşıdığı hakareti kendisine iade ediyorum". Kaleli, Adalet Bakanı Şevket Kazan hakkında dava açacağını söyledi.

Alevi kesimin önde gelen aydınlarından yazar Rıza Zelyut da Şevket Kazan'ın söylediklerinin tarihi bir gaf olduğunu belirtti. Zelyut, Başbakan Erbakan'ı göreve davet ettiğini söyleyerek, "Bu sözleri sarf eden birinin görevden alınması gerekir" dedi.

Pir Sultan Abdal Kültür Dernekleri Genel Başkanı Murtaza Demir, şeriatçıların ve RP'nin içinde Şevket Kazan'ın ayrı yerinin olduğunu belirterek, Kazan'ın Alevi düşmanı olduğunu, Alevilere karşı hakaretlerin bitmek tükenmek bilmediğini kaydetti.

Barış Partisi Genel Başkan Yardımcısı Reha Çamuroğlu ise "ülkede terbiyeli olmanın giderek zorlaştığını" söyledi. Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Başkan Yardımcısı Tevfik Kızkınkaya da "Demokrasiyi içine sindiremeyenler bu eylemi de içine sindirememiştir" dedi.

Öte yandan Erbakan'ın Antalya'da partililerle bayramlaşma sırasında ışık söndürme eylemine katılanları parazitlikle suçlaması anında tepki gördü. Aynı akşam 21.00'de Erbakan'ın kaldığı Falez Otel'in önüne gelen Üniversiteli Kadınlar Derneği ve Atatürkçü Düşünce Derneği üyeleri, mum yakarak Erbakan'ı protesto etti. Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği İkinci Başkanı Sibel Hasırcıoğlu, "Aydınlık Türkiye için ışık söndürme eylemine devam edeceğiz. Glu glularla, pazaritlikle devlet yönetilmez" diye konuştu.

Bu arada geçtiğimiz hafta kamparyanın başlama saati olan 21.00'de Maltepe Gülsuyu'nda toplanan 200 kişilik kalabalık mum ve ateş yakarak halay çekti. Okmeydanı Fatma Girik Parkı, Örnektepe ve Nurtepe Hacı Bektaşı Veli Derneği önünde de toplanan yüzlerce kişi yaptıkları gösterilerle eyleme katıldı. Nurtepe'deki eylemde kalabalık arasından havaya ateş açılması olay yerinde gergin anlar yaşanmasına neden olurken, gösteriler olaysız sona erdi.

Federasyona Komeleyên Kurdistanê
Hefteya 8-1997

Hefteya Kultura Kurdî li Museya Behrasipî

(18/2-23/2)

Peyvendi bi Kovan Amedî;
tel. 08-652 85 85 - 08-27 50 44 - 070- 555 81 41
Fax: 08- 650 21 20
Adress: S:t Eriksgatan 33 B, box 490 90 100 28 Stockholm

SEŞEM 18 Şibatê
kl. 18.30

Şeva literatura kurdi li kafeterya ya museyê

Li ser ziman û literatura kurdî
Ferhad Şhakely, Lily Bigestans Adnan Karim

22-23 Şibatê 1997

Panel depat
Kurd neteweyeke "istisna ye"
Idetitet (Nasnameya) Kurd
Pirsa Kurdan li Rojhilata Navin
Wêne nîşandan
Danaskirina federasyona Komeleyên Kurdistan li Swêdê
Kurd û integrasyon
Pirsa malbatan û rewşa jinên Kurd li Swêdê
Pirsa nifşên nû, perwerdebûn û dehatû
Muzik û folklora Kurdî

22'ê ŞEMÎ YA SIBATE

Saet: 11.30 Kurd neteweyeke "Istîsnaye"
Stefan Hjertên, rojnamevan, ji TT
Saet: 12.30 Nasname ya (Identitet) Kurd
Martin van Bruinnesseun, Sosyolog û Kurdolog
Saet: 13.15 Pirsa Kurdî li rojhilata navîn
Beşdarvanên panelê: Siyasetzan Xalit Azîzî ji universita Orebro, profesrê mafên mirovayetî Ove Brîng ji Universita Uppsalayê, ji Ammesty International Anita Klum, Sîyasetzan Khaled Salih jî Universita Goteborg, Siyasetzan Omer Sheikmos ji CEIFO Universita Stockholmê; Komita Swêdi ji bo Mafên Mirovatî ya Kurdan; Komita Hevkarîya Hêzên Sîyasî yên kurd û Kurdistanî.
Saet: 15.15 Koma Newroz, Folklora kurdi ji komela Karkerên Kurdistan-Komkar, Raxistina pirtukên Kurdî ji Weşanxanên Kurdî

YEKŞEM 23'yê SIBATÊ 1997

Saet: 11.30 Olle Sylvên, di gera xwe ya li Kurdistana Bakur, wenayan kişandibû û wê wêneyên xwe pêşkeş bike.
Saet: 12.30 Li ser 15 saliya xabatên federasyonê, Şermîn Bozarslan
Saet: 13.15 Li ser pirsa Integrasyonê, hînbûn û naskirina civata Swêdi di nav Kurdan da.
Pirsa malbatan, Rewşa jinên Kurd li Swêd, pirsa nifşên nû, perwerdebûn û dehatû.
Beşdarvanên panelê:
Naîle Aras, Xwendevanê ulma siyasî li universita Stockholmê; Nalîn Baksî, Parlamenter (S); Dilşa Demirbag, hunermend ji Riksteaternê; Cecilia Englund, xwendevanê sosiyalantropolgî ji universîta Stockholmê; Nûnerên Yekitîya Ciwanên Kurdistan YCK
Saet: 15.15 Koma Newroz, Folklora Kurdî ji Komela KOMKAR

Raxistina pirtukên Kurdî ji Weşanxanên Kurdî

Hefteya Kultura Kurdî Bi hevkarîya Museya Behrasipî

nû Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Adına İmtiyaz Sahibi: Alper Aslan
Yazışleri Müdürü : Mahide Mutlu
Hukuk Müşaviri: İbrahim İnce
Kültür ve Toplum-Yaşam: Nesimi Aday
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No:18/7 Aksaray-İSTANBUL
Telefon: (0212) 530 65 24 - 530 65 58
Fax: (0212) 530 64 73
Diyarbakır Bürosu: Şair Sırrı Hanım Sok. MarufApt. Kat:1 Ofis- Diyarbakır
Tel- Fax: (412) 228 39 65
Antep Bürosu:Karagöz Cad. Gören İşh. K:4 No:45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
Antalya Bürosu: Tahıl Pazarı Mh. 467.Sk. Gür İşh. 6/16 Antalya
İzmir Bürosu: 859. Sok. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B.Blok Konak- İZMİR
Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana Bürosu: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat:4 No:407 ADANA
Tel-fax : (322) 352 05 20
Yurtdışı Temsilcilikleri:
İsviçre : Nûrêxan Case Postale- 5518 1211- GENEVE-11 İSVİÇRE
Tel-Fax: 41/ 22- 34 85 126
Almanya: Kasım Aras
Tel-fax: 0049 23 23 13 304
Hollanda : Ferhat Amedî
Tel-Fax : 0031 263 23 26 95
Norveç: Fırat Doğan
Normannsgt 21 4014 Stavanger
Tel-Fax: 0047 51 62 62 15
İsveç : Selim Murat Box 70 31 16407 KISTA/SWEDEN
Tel-Fax: (00) 46-8-760 34 74
İngiltere : Seyda Alpşen
Tel-Fax: (00) 44-181 533 21 17
Fransa : H. Yanakçı
2. Rue Richer
2 eme Etage Bureu 11
75009 PARİS
Tel: 0033 (1) 44 83 98 48
Fax: 0033 (1) 42 47 16 86
Yunanistan : Baran Jiyan
Tel : (00) 30 1.33 04 147
Fax: (00) 30 1.33 04 147
Rusya: Rojen Adar
Tel: 00 70 95 - 279 31 18 Fax: 275 43 67
Baskı: BASMAT

Roj
Wochenzeitung für nachrichten und kommentare
Veratwortlicher Redakteur: M. Öncü
Herausgeber: Kasım Aras
Rheinische str. 26 44137 Dortmund/Deutchland
Bankverbindung:
Stdtsparkasse Dortmund.
Konto-Nr: 931000152 Blz:44050199

Hayvanları izlerken insanı düşünmek

Vahşi hayvan ağzında çırpınan talihsiz ava bakarken boşaltılan üç bin Kürt köyünün viranlığını hatırlamamak mümkün mü! Bir köyün boşaltılır izlenilen trajedisi aslan ağzında kıvranan yaban sığırının trajedisinden daha önemsiz geliyor Avrupalı'ya

Hasan BİLDİRİCİ

Avrupa televizyon kanallarında hayvanlar alemine dair belgesellere çok sık yer verilir. Sanırım bir çok insanın ilgi odağı olan bu özenli belgesellerde en dikkat çekici olanı, vahşi hayvanların avlanmalarıyla ilgili bölümlerdir. Özellikle aslan, kaplan ve timsah avlanmaları.... Bozkırlarda gezinen yaban sığırları, zebra veya diğer otçul sürüleri gözleyen vahşi hayvanlar öyle ustaca görüntülenmiş ve çekime öylesine gizemli bir hava verilmiştir ki, izleyen kişinin kendisini bu vahşi atmosfere kaptırmaması mümkün değildir. Sürü etrafında gezinen aslanın avını kollarken ki hareketleri olağanüstüdür gerçekten. Bir çok kez niyetlenip metrelerce süründüğü halde öyle hemen saldırıya geçmemesi, ilk atakta sonuca gitmek istemesindendir. Çünkü avını kovalarken aslanın harcadığı enerji korkunçtur ve atağının boşa gitmesi halinde ikinci saldırı için uzun bir sürenin geçmesi gerekmektedir. Sonunda harekete geçen aslanın avı peşinde koşarken ki tüm hareketleri en ince ayrıntısına kadar görüntülenmiştir. Bu ara toz dumandır sürü. Aslanın soluk soluğa kaçışan sürü içinden hangisini göze kestirdiğini ayırt etmek çok güçtür başlangıçta. Yanından geçen, yakınında yön değiştiren, hatta tökezleyip hızı kesilen, hedefi belli aslanın dikkatini dahi çekmez. Çünkü o, önceden kararını vermiş, avını gözüne kestirmiştir. Derken, mesafe kısaldıkça hedef ortaya çıkar ve birazdan boğaz veya sırtına diş geçirilecek olan talihsiz kurbanın canhıraş çabaları gelir görüntüye. O da göze kestirildiğinin farkındadır. Mesafe kısaldıkça son enerjisini harcamakta olan yaban sığırının ayakları titremeye başlar ve az sonra da aslanın güçlü pençelerini sırtında bulur. Avını belinden çökerten aslanın ikinci işi pençesi altında kıvranan hayvanın boğazını dişlemektir. Pençeyi sırtından yedikten sonraki en dehşet andır bu an. Boğazından aslan ağzı yiyen sığır canhıraş bögürtüler bırakmakta, debelenmekte ve henüz canlıyken karın ve kasıklardan başlanarak yenmeye başlandığını görmektedir. Hayata dair en ufak bir umudu kalmamıştır artık. Gözleri yuvalarından sökülmüş çaresiz yaban sığırı, üstüne üşüşmüş diğer aslanlar tarafından parçalanmakta olduğunu sakinleşen kendi sürüsünün ilgisiz bakışları altında buğulu gözlerle izler. Bir süre sonra da kanlı bir kemik yığını olarak kalır orta yerde. Karnını duyaran aslanlar kimseyi rahatsız etmeden sürü etrafında gezinmeye başlar, taki ikinci açlığa kadar. Kalan artıklar üzerine akbabalar üşüşür daha sonra; çakallar ve daha güçsüz olan diğerleri... Timsah avlanması ise daha başkadır. Nehir kenarlarına inen susuz sürüler gövdelerine kadar girdikleri suda keyif çıkarırken, su altından yaklaşmakta olan timsahın boylanıp tek ağız açmayla avının belini kırma hızına seyirci gözler yetişemez. Timsahın avlanırkenki hareketleri aslanınki kadar net ve acımasızdır ve geniş ağzına aldığı avını su üstünde bir iki çırptıktan sonraki hareket ise avlanmış avla birlikte derinlere akmaktadır. Geniş ağız boşluğuna çektiği balık sürüsünü özel bir titreşimle serseme çevirdikten sonra yutan balinanın da bütün derdi karın doyurmaktır.

Eldeki aparatla günün herhangi bir saatinde Avrupa tv kanalları karıştırıldığında, bu tür belgesellerle karşılaşmak büyük bir olasılıktır. İnsanoğlunun doğayı bütün yönleriyle anlamak istemesinde anlaşılmayacak bir yan yok. Ayrıca böylesi belgeseller doğanın esrarını anlamada oldukça yararlı ve ilgi çekicidir. Fakat benim burada bir insan olarak anlamadığım tek şey, bütün bir belgesel boyunca ancak bir kaç sahnesi bulunan avlanmanın neden bu kadar ilgi çektiğidir. Hayvanın hayvanı karın doyurmak için avlamasından dehşete düşen biz insanoğlu, milyarlarca hayvanı gırtlaklayıp yemekten en ufak bir rahatsızlık duymayız. Rahatsızlık duyup duymamak ayrı bir sorundur. Haydi diyelim ki doğanın üstün yaratığı olan insanın diğer tüm canlıları kesip biçmesi bir hak. Kesip doğradıklarını sucuk yapması, depolaması, olası savaşlar için milyonlarca tonunu stoklaması, artan kemiklerden çeşitli malzemeler çıkarması ve toplu olarak bir nehir büyüklüğünde akan hayvan kanıyla tarlaları gübrelemesi de bir hak! Bu kadar şeyi yapan insanoğlunun bir iki avlanma sahnesi karşısında gösterdiği dehşet tepkinin nedenini yine de anlayabilmiş değilim. Acaba kendimizi aslan ağzındaki av yerine mi koyuyoruz belgeseli izlerken? Yoksa her türlü avlanmayı en mükemmel aletlerle gerçekleştiren insanoğlunun sadece kendisen ait gördüğü avlanma hakkının, muhteşem bir kas gücüne sahip aslan tarafından aletsiz gerçekleştirilmiş olma görkemine duyulan

kıskançlık mıdır, bu alana gösterilen ilginin asıl nedeni?

Her ne ise, insanı anlamak gerçekten çok güç. Dünyayı ikide bir ateşe verip, milyonlarca insanı öldürmekten en ufak bir rahatsızlık duymayan Avrupalının, insan elinde oyuncak bir kaç vahşi hayvanın avlanmasına duyduğu ilgiyi ve bu tür görüntüleri video kaseti olarak çoğaltıp, satmasının mantığını yine de anlayamıyorum. Biraz daha fazla yemek için adam öldürmekten ülke yıkmaya, toplu kıyımdan insan yakmaya kadar her yolu deneyenlerin, bu yönlü saplantılı merakı gerçekten ilgi çekici. Paris'te en fazla para kazanan dilenciler kedili-köpekli olanlarıdır. Gün görmüş Avrupalı sakinler, alış veriş veya gezmek için caddelere çıktıklarında küçümseyerek yanından geçtikleri dilencilerin kedi veya köpeklerine ilgi göstermeden edemezler. Sahibi yanına kıvrılmış olan hayvanı okşarken, hayvanla ilgili gerekli bilgileri, dilencinin aşırı alkol almaktan yamulmuş yüzüne bakmadan sorarlar. Gönüllerinden kopanı köpeğin ağzı dibindeki dilenci kutusuna bırakırken dahi adamın yüzüne bakmamaya özen göstermek, gün görmüş Avrupalının günlük alışkanlıklarındandır. Hayvanları bu kadar çok sevenlerin alış veriş çantalarındaki salam sosis bolluğu onların hayvanlara dönük sevgisini gölgelemez. Biri bu çelişkiyi hatırlatmadıkça dünyanın en yardım sever insanları oldukları inancından en ufak bir kuşkuya düşmez onlar.

Aslan ağzında çırpınan talihsiz yaban sığırına baktıkça, saniyede bir kaçı ölen aç bebekleri hatırlarım ben. Nazi fırınlarında yakılan insanları; fazla değil, ayda bir kaç yüz mark veya frank daha fazla kazanmak uğruna yirmibeş yıllık işçisini kovan vahşi tekelleri, daha çok hakim olmak için insanı en aşağılık biçimde kullanan insan sistemlerini hatırlarım.

Geçen aylarda uluslararası insan hakları kuruluşlarının İsviçre'de düzenlemiş olduğu Kürt haftasında kesik gerilla başlarını ellerinde sallayan komandoların resimlerini sergileme girişimine karşı, bu kuruluş temsilcilerinin gösterdiği tepki ilginçti; sergiyi gezmeye gelecek olan Avrupalının yüreği bu tür şeyleri kaldırmazmış! Bu resimler kaldırılmalıymış lütfen! Bu rica üzerine resimlerin kaldırılmış, olması büyük bir sorun değil. Fakat ortada yine de önemli bir sorun var. Dünyadaki mevcut dengesiz ve vahşi statüyü belirleyen, fakat kendisini eskinin demir perde ülkelerinden daha sıkı bir koruma altına alan Avrupalının bu noktadaki huzursuzluğunun altında yatan temel neden ne acaba? Gerçekten çok yufka yürükli olmalara mı, yoksa dünyada böyle şeylerin yaşanmakta olduğunu bilmekle çelik duvarlar arkasında tuttukları huzurlarının bozulacak olması korkusu mu?

Vahşi hayvan ağzında çırpınan talihsiz ava bakarken boşaltılan üç bin Kürt köyünün viranlığını hatırlamamak mümkün mü! Neden boşaltıldı o köyler, hangi önemli gerekçelerle? Bir köyün boşaltılırkenki trajedisi aslan ağzında kıvranan yaban sığırının trajedisinden daha önemsiz geliyor Avrupalıya. Kendi yurdunda sürgün hayatı yaşayan çaresiz insanlar, bir lokma ekmek için birbirlerini saç baş yere indirenler, çöplüklerde artık toplayan çağla gözlü çocuklar, Avrupalının günlük artığı dünyayı doyurmaya yetecekken, milyonlarca çocuğun hala açlıktan ölüyor olması... Kabloyla boğulup atılan, beyinleri dağıtılan, yakın mesafeden enselerine sıkılan soluk tenli insanlarımız... Şırnak'ta özel timcilik yapan bir polisin söylediği dünyanın en acımasız şu sözünün belgeseli yapılamaz mı acaba; "Gözüne dikkatlice baktığım bir Kürt, onbeş yıl birden yaşlanır!"

İnsanoğlu işte! Kendisine hak gördüğü alçaklıkların belgeseli yapıldığında; bir idam sahnesinin örneğin, işkencenin yakın mesafeden ensesine kurşun sıkılanların, oğullarını vahşi ellere kaptırmışların, arkasında milyonlarca ölü bırakan savaşların, kestiği kafa üzerine ayak basıp poz verenlerin; insanlar açlık ve yurtsuzluktan ölürken, trilyonlara varan fazlalıkların bankalarda bloke edilmesinin belgeseli yapıldığında insanlar nasıl bir etkileşimle bakacaklar dünyaya? Değişmiş yeni bir kafayla olacağını sanmıyorum. Bu noktada insanın aklına şöyle bir soru takılıyor; en vahşi hayvanı milyonla çarptığımızda insan denen uygar varlık ortaya çıkmaz mı? Uygarlığa mı gidiyoruz, yoksa vahşiliğe mi?

Fakat ben yine de sözünü ettiğim belgesellere dönmek istiyorum. Avrupalı bu belgeselleri amacına uygun izliyordur belki de. Ancak bu belgeselleri izlerken ben ne yaparsam yapayım amaç dışı hayallere dalmaktan kendimi alamıyorum.

Örneğin, Etruş kampındaki beş-onbin çocuğu vahşi hayvan ağzındaki talihsiz yaratıkla kıyaslamak gibi bir saplantı içine düşüyorum. Ölüm kararı alınmış ensesinde namlu gezinen tanıdık Kürt yurtseverleri geliyor aklıma. Onyedisinde idam edilen Erdal Eren, işkencede kulak ve burunları kesilen gerillalar ve zalim pençelere hapsedilmiş vatanım.. Bizim gibi insanların bu belgeselleri amacına uygun izleyebilmesi mümkün mü?

Gurbet acısına kesilen bilet (II)

Fransız kurşununa karşı künyesini yitirmiş o Urfa köylüleri, şimdi bir çavuşun gözünde sigara izmariti kadar değersiz ve okuma yazma bilmeyen korucu tetiklerine terkedilmiş durumda.

İbrahim ŞEN

Bir gün duvarlarımıza astığınız o apoletli paşa resimlerini indirin aşağıya. Sonra bayraklarınızı ve resmi geçitlerinizi.. Koynunuza sevdiklerinizi alıp, sabaha kadar gün büyütün. Ve sonra büyüyen güneşli güne baktığınızda, Urfa'nın bıçak ucu kadar keskin özlemleri çakılacak duvarlarınıza.

Ben yüreğimdeki özlemleri avucuma alarak, Harran açlığı karşısında nasıl olur da her gün bunca zulüm gören bir şehre Şanlı denir? diye soruyorum. Nasıl olur da çoluğun çocuğun, kadının, erkeğin, generalin güneşsiz gözlerine isyan ettiği bir şehir Şanlı olur?

Şimdi ise, Fransız kurşununa karşı künyesini yitirmiş o Urfa köylüleri, bir çavuş gözünde sigara izmariti kadar değersiz ve okuma yazma bilmeyen korucu tetiklerine terkedilmiş durumda.

Ha koruyucu okuma yazma bilseydi anamın İbo'su kirli bir kurşunla ölecekti. Ve belki de delil bırakmamak için Xalê Yunus, Kara Mustafa, Taksici Hemo da o kirli kurşunlara ortak olacaklardı. Koruyucu benimle tokalaşarak "Doktor bey, bizim de on nüfus vardır. Unutmadan yarın bi de bize gelesin. İsterseniz şimdi bize gidelim, yeterince de ıslanmışsınız. Xalê Yunus'lar da iyidirler de fakirlik işte, evlerinde bişey yoktur." Ben ise Ankara'dan sadece bu görev için geldiğimi, yarın sabah da gideceğimi söyleyip onlarla birlikte yürümeye başladım. Yürümeye başladığımızda o karanlıkta bir kez daha anlıyorum ki insan teninin güneşi göreceği çok günler var.

Xalê Yunus'un ve Kara Mustafa'nın yüzünde seçebildiğim kadarıyla buruk bir tebessüm ve kaçakçıların mayın atlatması gibi bir bakış var gözlerinde.

Gideceğimiz ev köyün girişinde, toprak yapımı iki gözlü bir ev. Dışarda esen rüzgar, açık bir ahır kapısının gıcırtısı ve soğuktan birbirine değen dişlerimin dışında çıt yok. Alt evde oturan korucu ailesi duymasın diye, sanki parmaklarımızın uçlarına basa basa yürüyoruz ve Xalê Yunus içerdekilerin duyabileceği, alt komşusunun duyamayacağı bir tonla kapıyı çalıyor. Kapı açıldığında dışardaki soğuğa bir buhar yükseliyor. Çünkü evin bir gözünde yaklaşık 18 kişi yatıyor. Xalê Yunus bana dönüp, "İbrahim beş dakika bekleyesin burada, girip bir bakayım durumlarına." Kara Mustafa ile beklerken Xalê Yunus'un sesiyle bir acı daha içime saplanıyor. Xalê Yunus beni çocuklarından bile gizliyor. İçeride çocuklarını uyandırırken de "Rabin metirsin, doxtorek hatiye, dixweze we bibîne. Rabin ha rabin..." diyerek uyandırıyor. Çocuklar bir bir dışarıya çıkarak yan odaya geçiyorlar.

Sonra içeriye giriyoruz. Kara Mustafa, "inşallah taksici Hemo oradadır" diyor.

Oturduğumuz ev, bunca fakirin üzerine yıkılmaya yüzü tutmadığı için, ayakta herhalde. Çünkü ev demenin zor olduğu sığınağın içinde oturuyoruz. Xalê Yunus utandığından olsa gerek hiç yüzüme bakmıyor.

Önce iki çocuk geliyor oturduğumuz yere. Üstlerinde çizgili takım formasını andıran tişörtleri var. İçeriye gelir gelmez utançlı halleriyle elimi öpmek isteyip, oturuyorlar bir kenara. Çocuklar nasılsınız diye sorduğumda, eh işte deyip bir birlerine bakarak gülüyorlar. Okula gidiyor musunuz? diye sorduğumda "Doktor abê, hem biz de fazla Tirkî yoktır, hem de bizde yanlız küçik İso okula gider" diyerek susuyorlar. Ben de Xalê Yunus'a dönüp, "Xalo hani diğer çocuklar ve anaları nerede?" diye sorduğumda, Xalê Yunus, yanımızda oturan bir çocuğu öbür odaya yollayıp, hepsini çağırmasını istiyor. Çocuğa, "söyle hepsine üstüne düzgün esvaplarını giysinler. Doktor onların fotoğraflarını çekecek" diyor.

Oturduğumuz yerin üzerimden sızan sulardan dolayı ıslandığını hissediyorum. Üşüdüğümü anlayan Kara Mustafa dışarıya çıkıp, üç ayaklı bir demir ve bir saç getiriyor. Çocukların getirdiği odunları sacın içinde yakarak, beni ısıtmaya çalışıyor.

Yaklaşık yirmi dakika bekledikten sonra, kutniler, haftrenkler eşliğindeki Urfa kıyafetleriyle, önce kızlar giriyor içeriye. Sonra da bulup buluşturduklarını giyen erkekler.

Yakılan ateşten çıkan dumanlar arasında içeriye giren herkes oturacak bir yer buluyor da en son iki çocuğun omuzlarına tutunan, belden aşağısı tutmayan İsmail'in anası Xezal giriyor içeriye. Binlerce kilometre uzaktaki İsmail'in evinde bulunan sarı çerçeve içindeki Xezal, yerini belli ki ölüm sessizliğine bırakmış. Xezal Ana'nın gözlerine çukur düşmüş; bedeni eski diyarı Lice'nin şimdiki hali. Beni farkedince karanlıkta, soruyor: "Ev kiye min ev nasnekir. Ev ne Qorîciye an cendermeye.. ev kiye?" diye kocasına soruyor. Xalê Yunus da doktor olduğumu söylüyor. Xezal Ana korku dolu, acılı bir sesle, "Bêje rast bêje.. keçka min..." deyip susuyor. Xalê Yunus, Afre'nin hastanede olduğunu ve yarın eve geleceğini, benim ise çocuklara kart çıkartmak için Ankara'dan gelen bir doktor olduğumu söylüyor. Ananın elini öptükten sonra, tekrar yerime oturuyorum. Aklımdan annesini yirmi bir yıldır görmeyen İsmail geçiyor. "Anamı görmeyeyim ki" diye yeminler ettiği İsmail.. Acaba anasını bu halde görse yeminleri bozulacak mıydı? Akan sular duracak mıydı? diye geçiriyorum aklımdan. Ve sonra Şıvan'ın söylediği bir türkü...

"Mala min
Mala bavê min
Mala mêran e
Eyvax!"

Ve İsmail'in her seferinde bu türküyü ne kadar yanık söylediğini anımsıyorum. Yanımda İsmail'in kaçıncı olduğunu bilmediğim, oniki onüç yaşlarında küçük kardeşi oturuyor. Elini boynumdaki fotoğraf makinasına dokundururken; kardeşlerine bakıp bakıp gülüyor. Karşımızda duran sacın içindeki ateşle ısınan içim ve çocuklar için sakladığım samimiyetimle yanımda duran çocuğa Avrupa'da türkücü bir abisinin olup olmadığını soruyorum. Çocuğun gözleri bir yasağı yırtarcasına açılıyor ve "Benim Almanya'da abêm yoktır. Türkücü de değildir" diyor. Biraz daha ısındıktan sonra çocukları teker teker karşıma alıp, fotoğraflarını çekiyorum. Hepsi de istisnasız fotoğraf çektirirken ellerini bellerine koyup, omuzundaki yükü atar gibi dik durmaya çalışıyorlar. İsmail'in yanına gidecek kağıtlardaki cansız suretler karışmasın diye, hepsinin ismini ve doğum tarihlerini yazıyorum. Kara Mustafa'nın sıralamaya yardım ettiği fotoğraf çekme işleminden sonra, Xalê Yunus'a mümkünse çocuklar diğer odaya geçsinler, Ana Xezal'la yanlız kalıp konuşmak istediğimi söylüyorum. Xalê Yunus tüm çocukları yan odaya gönderiyor. Odada İsmail'in anası ve Xalê Yunusla başbaşa kalıyoruz. Kuru kalan tek cebimden sigarayı çıkartıp önce anaya uzatıyorum. Birer sigaramızı yaktıktan sonra Xezal anaya doktor olmadığımı, İsmail'in arkadaşı olduğumu, Almanya'dan döndükten sonra sizleri görmek için İstanbul'dan geldiğimi söylüyorum.

Onbeş çocuk doğurmuş Xezal ana, yirmi bir yıldır görmediği oğlunun yanından gelen birisini karşısında gördüğünde elindeki sigara düşüyor ve gözünden gelen bir tek yaşla şunları söylüyor; "Min bîhst ku İsmal li teyyare siyar buye û çûyiye. Bîst û yek sale ku li wir yade. Kurê min yado İsmalê min... Ez çi wext teyyarekî bibînim, divêm naha İsmalê min têde ye. Xwedeo.. zilmek hatiye serê min. Ji İsmal re bêje bila neye vira. Li vir zilmek giran heye. Heger ez rojek dimirim, dîsa jî yado İsmalê min nê wira..."

Bunun üstüne İsmail'in annesine ve babasına söyleyecek hiç birşeyim kalmamıştı. Saat sabah beşe doğru evden taksiye binmek üzere ayrıldık. Yarım saat yürüyüp okulun önüne geldiğimizde taksici Hemo'yu, arabasından çıkarttığı bir battaniye ile uyur bulduk. Hemo'yu kaldırıp, Urfa'ya doğru yol aldık.

* * *

Sevgili dostum. İsteğin üzerine köyüne de gittim. Anneni, babanı ve kardeşlerini gördüm. Hepsinin sana, devletten sakladıkları kucaklar dolusu selamları var.

İsmail!.. Adın buralarda annene, babana ve kardeşlerine yasak. Artık buralarda sadece çayın adı kaçak değil. Buralarda acı olan sadece isot da değil. Seni bilmem de, Urfa benim alnıma notaları kırık bir türkü gibi mühürlendi. Sevgili dostum; artık Urfa'ya güneş başka bir yönden doğuyor.

Taksici Hemo'yu uykusundan uyandırıp Urfa'ya doğru yol alıyoruz. (Foto: Aladdin SAVAŞ)

İsmail Avrupa'ya gitmeden önce Urfa'da ortaokuldaki arkadaşlarıyla birlikte. (Sağdan üçüncü.)